

**Ulysses'
Shelter**

Το καταφύγιο του Οδυσσέα | *Ulysses' Shelter*

Επιμελητές | editors

Πέτρος Σκυθιώτης, Μάρια Ντεγιάνοβιτς, Νικόλας Κουτσοδόνης |
Petros Skythiotis, Marija Dejanović, Nikolas Koutsodontis

Γραφιστική επιμέλεια | Graphic Design

Ευθύμιος Γάλλος | Efthymios Gallos

Για τον εκδότη | For the publisher

Θάνος Γώγος | Thanos Gogos

Εκδότης | Publisher: Θράκα | Thraka 2022

<https://thraca.g> | thracamagazine@gmail.com

isbn 978-618-5463-37-3

Το Καταφύγιο του Οδυσσέα είναι ένα project που συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Creative Europe της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η έκδοση αυτή πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη και υπό την Αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

The Ulysses' Shelter project was co-financed with funds of Creative Europe Program of the European Union.

The publication of this book was supported by the Hellenic Ministry of Culture and Sports.

Με συγχρηματοδότηση από το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Κάπου στο ενδιάμεσο | *Somewhere in the Middle*

Θράκα

Περιεχόμενα | Contents

Πρόλογος Foreword	8
Ιάκωβος Ανυφαντάκης Iakovos Anyfantakis	12
Έλουεντ Γκράμιτς Eluned Gramich	18
Κάτια Γκρτσιτς Katja Grcić	36
Φιλία Κανελλοπούλου Filia Kanelloroulou	46
Νικόλας Κουτσοδόντης Nikolas Koutsodontis	66
Λούντ Μάρκαμ Lloyd Markham	84
Μόργκαν Όουεν Morgan Owen	100
Μαριλένα Παπαϊωάννου Marilena Papaioannou	116
Ούρος Πραχ Uroš Prah	130
Μάγια Ρούτσεβιτς Maja Ručević	136
Νάτασα Σρντιτς Nataša Srdić	146
Βίτομιρκα Τρέμποβατς Vitomirka Trebovac	156
Βιογραφικά Biographies	164

8 Πρόλογος

Το “Κάπου στο Ενδιάμεσο” αποτελεί την ανθολογία έργων από δημιουργούς που συμμετείχαν στο πρόγραμμα “Το Καταφύγιο του Οδυσσέα” κατά τα έτη 2021 και 2022. “Το Καταφύγιο του Οδυσσέα” συνιστά ένα διεθνές πρόγραμμα λογοτεχνικών διαμονών για ποιητές, συγγραφείς και μεταφραστές, την διαχείριση του οποίου έχουν αναλάβει η Θράκα (Ελλάδα), το Sandorf (Κροατία), το Krokodil (Σερβία), Η Ένωση Σλοβένων Λογοτεχνών (Σλοβενία) και το Literature Across Frontiers (Ουαλία). Το πρόγραμμα βρίσκεται σε ισχύ τα τελευταία 4 χρόνια και μέσα στα χρόνια αυτά, 20 συγγραφείς έχουν διαμείνει στη Λάρισα για μια περίοδο 2 εβδομάδων, ενώ με τη σειρά τους 10 Έλληνες συγγραφείς έχουν διαμείνει σε πόλεις όπως η Λιουμπλιάνα, το Βελιγράδι, και το νησί Μλιετ.

Κεντρικό θέμα αυτού του βιβλίου είναι η απομόνωση –είτε σωματικής, κοινωνικής ή συναισθηματικής φύσης– που κάποτε πραγματώνεται ως απόσυρση ή και μοναξιά.

Όλα τα κείμενα της ανθολογίας, με διαφορετικούς τρόπους, καταπίνονται με τις ποικίλες μορφές της απομόνωσης. Άλλο ένα στοιχείο που μοιράζονται από κοινού είναι πως όλα γράφτηκαν κατά την περίοδο συμμετοχής των δημιουργών στις λογοτεχνικές διαμονές σε Λάρισα, Λιουμπλιάνα, Μλιετ και Βελιγράδι. Η ανθολογία ονομάστηκε “Κάπου στο ενδιάμεσο”, από ένα από τα πεζά κείμενα που περιλαμβάνονται μέσα, γραμμένο από τη Μαριλένα Παπαϊωάννου

Οι δημιουργοί που επιλέγονται για αυτό το βιβλίο είναι οι περσινοί συμμετέχοντες στο πρόγραμμα: Ιάκωβος Ανυφαντάκης, Έλουνετ Γκράμιτς, Κάτια Γκρτσιτς, Φιλία Κανελλοπούλου, Νικόλας Κουτσοδόντης, Λούντ Μάρκαμ, Μόργκαν Όουεν, Μαριλένα Παπαϊωάννου, Ούρος Πραχ, Μάγια Ρούτσεβιτς, Νάτασα Σρντιτς, Βίτομρκα Τρέμποβατς.

Ελπίζουμε πως αυτό το βιβλίο θα σας προσφέρει καλή συντροφιά σε στιγμές μοναξιάς. Το διάβασμα είναι μια μοναχική διαδικασία, επειδή συμβαίνει ενώ κάποιος είναι αποκομμένος από τα πάντα γύρω του και βυθίζεται σε έναν άλλο κόσμο. Ωστόσο παρά, ή ίσως εξαιτίας αυτής της βύθισης, το διάβασμα δεν είναι μια μοναχική κατάσταση, καθώς κανείς, με ένα βιβλίο, ουδέποτε είναι μόνος.

Foreword

9

“Somewhere in the Middle” is the anthology of works by the authors who participated in the project Ulysses' Shelter in the years 2021 and 2022. Ulysses' Shelter is an international poets', writers', and translators' residency program, executed by Thraka (Greece), Sandorf (Croatia), Krokodil (Serbia), Slovene Writers' Association (Slovenia), and Literature Across Frontiers (Wales). The program has been running for four years, and during that time, twenty poets stayed in Larissa for 2 weeks, and ten Greek poets stayed in other cities, such as Ljubljana, Belgrade, and the island Mljet.

The central theme of this book is isolation –whether of physical, social, or emotional nature– actualized either as solitude, or loneliness.

All of these texts, in various ways, deal with the different forms of isolation. Another thing that they have in common is that many of these works were written during the authors' residential stays in Larissa, Ljubljana, Mljet, and Belgrade. The anthology is named “Somewhere in the Middle”, after one of the prose texts included in the anthology, written by Marilena Papaioannou.

Authors included in the book are the last year's participants in the program are Iakovos Anyfantakis, Eluned Gramich, Katja Grcić, Filia Kanellopoulou, Nikolas Koutsodontis, Lloyd Markham, Morgan Owen, Marilena Papaioannou, Uroš Prah, Maja Ručević, Nataša Srdić, and Vitomirka Trebovac.

We hope that this book will offer you good company in a time of solitude. Reading is a solitary process because it happens while one is detached from everything around them, and immersed in another world. But despite, or maybe because of this immersion, reading is not a lonely state, because, with a book, one is never alone.

Ιάκωβος Ανυφαντάκης | Iakovos Anyfantakis

12 Isolation: can you ever be alone?

I traveled to Belgrade on my own. Honestly. I packed a laptop, a camera, two novels, one poetry collection, a hat people with minimal decency would be ashamed to wear, some t-shirts, some trousers, more sweaters than I would need in the warm August weather. And Vagelis, Maro, Ray, Drazen, Dimitris, Danae, Natasha. Vagelis and Maro travel with me everywhere I go. Same thing with Ray and Drazen, even though they're usually not that vocal. As for Dimitris, Danae and Natasha, they're newcomers, I only met them a couple of months ago, I'm not even sure those are their names.

It's ok, I was comfortable in my apartment for one with all this crowd. Each one had his own little corner, his own time to get up and go to sleep. Vagelis walked with me in the streets and the museums. Maro appeared whenever I would meet some young mother. Ray some young woman – not a mother. I saw Drazen a couple of times in the faces of some men, near the train station. Dimitris was there whenever I would turn on my computer. Danae when I was alone. Natasha before I went to sleep, ok, sometimes in the shower as well.

What were all these people? They are friends gone and friends who have recently arrived. Heroes from my previous book, two years already since it was published, but two short years that haven't allowed me to farewell them properly yet. And characters from the next one, people I barely know, still trying to learn their voice and recognize how they walk. They travelled with me to Belgrade like they tend to do everywhere. A loud little bunch, but a great company as well.

So solitude is not an option, even if it ever was a wish. You need to learn to live with the heroes of your books, like you live with your hopes, your dreams, your fears and your failures. They are part of you, your own little demons. Always there to

Απομόνωση: μπορείς ποτέ να είσαι μόνος;

13

Ταξίδεψα ως το Βελιγράδι μόνος μου. Ειλικρινά! Στοίβαξα ένα λάπτοπ, δυο μυθιστορήματα, μια ποιητική συλλογή, ένα καπέλο που άνθρωποι με την ελάχιστη, έστω, αξιοπρέπεια θα ντρέπονταν να φορέσουν, μερικά μπλουζάκια, μερικά παντελόνια, περισσότερα φούτερ απ' όσα τυχόν θα χρειαζόμουν μέσα στον ζεστό αυγουσιاتیτικο καιρό. Και τον Βαγγέλη, τη Μάρω, τον Ρέι, τον Ντράζεν, τον Δημήτρη, τη Δανάη, τη Νατάσα. Ο Βαγγέλης και η Μάρω ταξιδεύουν μαζί μου όπου βρεθώ. Το ίδιο και ο Ρέι με τον Ντράζεν, παρότι συνήθως δεν είναι πολύ ομιλητικοί. Όσο για τον Δημήτρη, τη Δανάη και τη Νατάσα, είναι νεοφερμένοι, τους γνώρισα μόλις πριν δυο μήνες, ούτε καν είμαι σίγουρος πως είναι αυτά τα ονόματα τους.

Όλα καλά, για αρχή ήμουν άνετος στο διαμέρισμα με όλο αυτό το πλήθος. Ο καθένας είχε τη δική του γωνίτσα, την δική του ώρα που ξυπνούσε και που έπεφτε για ύπνο. Ο Βαγγέλης βάδιζε στους δρόμους και στα μουσεία μαζί μου. Η Μάρω παρουσιαζόταν κάθε που γνωριζόμουνα με κάποια νεαρή μητέρα. Ο Ρέι, όταν επρόκειτο για νεαρή γυναίκα- όχι για μητέρα. Κάνα δυο φορές είδα στα πρόσωπα κάποιων αντρών εκείνο του Ντράζεν, κοντά στο σταθμό του τρένου. Ο Δημήτρης ήταν παρόν κάθε φορά που άνοιγα τον υπολογιστή. Η Δανάη όταν βρισκόμουν μόνος μου. Η Νατάσα πριν πέσω για ύπνο – εντάξει, καμιά φορά και στη ντουζιέρα επίσης.

Τι ήταν όλοι ετούτοι οι άνθρωποι; Είναι φίλοι που έχουν χαθεί και φίλοι που πρόσφατα παρουσιάστηκαν. Ήρωες του προηγούμενου βιβλίου μου, του ήδη δυο χρόνια σε κυκλοφορία, μα δυο όμως χρόνια περιορισμένης διάρκειας, που δεν μου έχουν επιτρέψει ακόμα να τους αποχαιρετίσω όπως τους αξίζει. Και χαρακτήρες από το επόμενο βιβλίο, πρόσωπα που ελάχιστα γνωρίζω, όντας ακόμα στην προσπάθεια να μάθουν την δική τους φωνή και να αναγνωρίσουν τον δικό τους τρόπο βαδίσματος. Ταξίδεψαν

- 14 remind you things you should be doing and things you wish you could do better. They might not be actual persons but to you they might become more real than your friends, your family or your lovers. After all, even if everyone else deserts you, even if you are completely isolated, you know that when you call them, they will be there.

You are never alone in front of a blank page.

μαζί μου ως το Βελιγράδι, όπως το συνηθίζουν να κάνουν παντού. Ένα μικρό θορυβώδες τσούρμιο, αλλά και μια εξαιρετική συντροφιά. 15

Έτσι η μοναξιά δεν παίζει ως επιλογή, ακόμα κι αν κάποια στιγμή είναι επιθυμητή. Θα χρειαστεί να μάθεις να ζεις με τους ήρωες των βιβλίων σου, όπως ζεις με τις ελπίδες, τα όνειρα, τους φόβους και τις αποτυχίες σου. Είναι κομμάτια σου, οι δικοί σου μικροί δαίμονες. Πάντα εκεί να σου υπενθυμίζουν πράγματα που θα έπρεπε να κάνεις και πράγματα που θα ευχόσουν να έκανες καλύτερα. Μπορεί να μην είναι πραγματικοί άνθρωποι, ωστόσο για εσένα μπορεί να γίνουν πιο αληθινοί από τους φίλους σου, την οικογένεια ή τους εραστές σου. Στην τελική, ακόμα κι αν όλοι οι υπόλοιποι σε εγκαταλείψουν, ακόμα κι αν είσαι εντελώς απομωμένος, το ξέρεις πως αν τους φωνάξεις θα είναι εκεί.

Ποτέ δεν είσαι μόνος σου μπροστά σε μια λευκή σελίδα.

(Μετάφραση Νικόλας Κουτσοδόντης)

Έλουνεντ Γκράμιτς | Eluned Gramich

18 Library Island

'I've ordered some items.'

'Manuscript or book?'

'Manuscript.'

'What's the name, please?'

'Greta Davies.'

The new boy turned on his heel and disappeared into the little room behind the library desk: *boy*, because he was barely more than twenty. *New*, because he did not know her name. Greta visited the library every day. She was one of the regular readers, along with a handful of other retired or semi-retired researchers. She was the only woman amongst them.

Greta sat down at her favourite spot at the back of the North Reading Room. From here, she had a full view of the space: the large, heavy oak tables and the uncomfortable wooden chairs with their red-leather seats; the library desk with the too-young assistants, scurrying back and forth with books and grey boxes and folders and bundles of vellum; the statue of Sir John, the library founder, in front of the high windows, and through the high windows, she glimpsed the blue-white sky.

Dr Sherman was sitting diagonal to her, his thin back curled over a court roll. She knew Jolyon Sherman from the university, of course. He'd been her superior before his retirement; she did not like him much then, and had been pleased when he left. And now, by chance, she was willingly spending every day in the same room as him. He was wearing his usual brown tweed – there was a hole beneath his elbow.

The child-librarian brought her the manuscript she was working on – MSS number one two one seven from the Court of Great Sessions. She took small weights and placed them on the first few sheets; sheets she'd already transcribed the day before. She pushed her glasses up; tried to bring the spidery black

Νησι βιβλιοθήκη

19

“Έχω ζητήσει κάποια πράγματα”

“Χειρόγραφο ή βιβλίο;”

“Χειρόγραφο”

“Πως λέγεστε παρακαλώ;”

“Γκρέτα Ντέιβις”

Το καινούριο παιδί έκανε μεταβολή και κάθηκε μέσα στο μικρό δωμάτιο πίσω από το τραπέζι της βιβλιοθήκης: *παιδί*, πιο πολύ επειδή ήταν μόλις λίγο πάνω από είκοσι χρονών. *Καινούριο*, επειδή δεν γνώριζε το όνομα της. Η Γκρέτα πήγαινε στη βιβλιοθήκη καθημερινά. Ήταν μια από τους πιο τακτικούς αναγνώστες, μαζί με μια χούφτα άλλους συνταξιούχους ή στο παρά πέντε της συνταξιοδότησης μελετητές. Επρόκειτο για τη μοναδική γυναίκα ανάμεσα τους.

Η Γκρέτα κάθισε στην αγαπημένη της γωνιά πίσω στο Βόρειο Αναγνωστήριο. Από εκεί είχε πλήρη εποπτεία του χώρου: τα μεγάλα, από βαρύ δρυ τραπέζια και τις άβολες ξύλινες καρέκλες με τα κόκκινα δερμάτινα καθίσματα· το τραπέζι της βιβλιοθήκης με τους υπερβολικά νεαρούς υπαλλήλους να τρέχουν πάνω κάτω με βιβλία και γκρι κούτες και φακέλους και δέσμες περγαμινών· το άγαλμα του Σερ Τζον, ιδρυτή της βιβλιοθήκης, μπροστά από τα ψηλά παράθυρα και διαμέσου αυτών των ψηλών παραθύρων, εκείνη κοίταξε τον λευκογάλαζο ουρανό φευγαλέα.

Ο δόκτωρ Σέρμαν καθόταν διαγωνίως από εκείνη, με την πλάτη του κουλουριασμένη πάνω από έναν δικαστικό πάπυρο. Γνώριζε τον Τζόλιον Σέρμαν από το πανεπιστήμιο, φυσικά. Ήταν ο ανώτερος της πριν την συνταξιοδότηση του· δεν του έτρεφε και μεγάλη συμπάθεια τότε και ήταν ικανοποιημένη όταν έφυγε. Και τώρα, συνέβαινε να είχε την προθυμία να βρίσκεται καθημερινώς στον ίδιο χώρο με εκείνον. Φορούσε το συνηθισμένο του καφέ τούντ – μια τρύπα βρισκόταν κάτω από τον αγκώνα του.

Το παιδί-βιβλιοθηκάριος της έφερε το χειρόγραφο πάνω στο

20 writing into focus. It was barely ten o'clock and a headache was already making itself known, sharpening between her eyes.

She had worked through many several bundles from the archive, patiently noting, translating the Latin as far as she could... but her concentration had been lacking lately. She'd left the library earlier than usual yesterday and now, this morning, she felt the desire to read ebb away.

New readers came in – two girls. One with braids, the other with dark brown hair tied up into a high ponytail. They were dressed colourfully in clothes she remembered from her own youth – purple tie-dye, bell-bottom jeans. One of them – the girl with the long braids – collected books from the librarian at the desk. Greta tried to read the titles, but she was too far away: shining, slim volumes with startlingly abstract covers. Poetry? The girls whispered conspiratorially as they went up the stairs to the first floor, where they could study and chat away from the prying eyes of the librarians.

It was something about the way the two girls sashayed up the stairs that made Greta pause in her tackling of the court documents.

She took off her glasses and leaned back against the wooden chair and thought about how, in her youth, she had borrowed eight poetry books from the town library and taken them with her to Paris, and then lost them all when she left her bag on the metro at one in the morning after she'd had all that nice wine, cheap wine, and not eaten, just smoked, and she'd been with people she had loved intensely then and now she could not remember their names...

Jacqui had been there. Jacqui who renamed herself Jacqueline in Paris. Strange that Greta should be thinking of her old friend now, but perhaps not that strange. Only this morning she had seen a Facebook post from her, something about a

οποίο δούλευε – MSS νούμερο ένα δυο ένα επτά του «Δικαστηρίου των Μεγάλων Συνόδων». Πήρε κάποια μικρά βάρη και τα τοποθέτησε επάνω σε λίγες από τις πρώτες σελίδες· εκείνες που είχε ήδη μεταγράψει την προηγούμενη μέρα. Έσπρωξε πάνω τα γυαλιά της· προσπάθησε να επικεντρωθεί στην αραχνιασμένη μαύρη γραφή. Ήταν σχεδόν δέκα η ώρα και ο πονοκέφαλος άρχιζε να γίνεται αισθητός, ακονίζοντας ανάμεσα στα μάτια της.

Είχε ήδη δουλέψει πάνω σε αρκετά δέματα από το αρχείο, υπομονετικά σημειώνοντας, μεταφράζοντας τα Λατινικά στο μέτρο των δυνατοτήτων της... μα η ικανότητα της στη συγκέντρωση ελαττωνόταν τελευταία. Χτες παράτησε τη βιβλιοθήκη νωρίτερα απ' ό,τι συνήθως και τώρα, αυτό το πρωινό, ένιωσε την επιθυμία να ελαττώσει ακόμα περισσότερο το επίπεδο του διαβάσματος της.

Καινούριοι αναγνώστες εμφανίστηκαν – δυο κορίτσια. Η μια με κοτσίδα, η άλλη με σκούρα καστανά μαλλιά, πιασμένα σε μια μεγάλη αλογοουρά. Ήταν ντυμένες πολύχρωμα, με ρούχα που θυμότανε από την δική της νεότητα – μια μοβ γραβάτα– βαφή, τζιν καμπάνες. Μια από εκείνες – το κορίτσι με τη μακριά κοτσίδα – έπαιρνε βιβλία από τον βιβλιοθηκάριο στο τραπέζι. Η Γκρέτα επιχείρησε να διαβάσει τους τίτλους, μα ήταν σε αρκετή απόσταση μακριά: λαμπεροί, λεπτοί τόμοι με εξαιρετικά αφηρημένα εξώφυλλα. Ποίηση άραγε; Τα κορίτσια ψιθύριζαν συνωμοτικά καθώς ανέβαιναν τα σκαλοπάτια προς τον πρώτο όροφο, όπου και θα μπορούσαν να μελετήσουν και να συζητήσουν μακριά από τα αδιάκριτα βλέμματα των βιβλιοθηκάριων.

Υπήρχε κάτι στον κουνιστό και λυγιστό τρόπο που τα δύο κορίτσια ανέβηκαν τις σκάλες, το οποίο έκανε τη Γκρέτα να διακώψει την αναμέτρηση της με τα δικαστικά ντοκουμέντα.

Έβγαλε τα γυαλιά της και ακούμπησε πίσω στην ξύλινη καρέκλα σκεπτόμενη πως, στα νιάτα της, είχε δανειστεί οκτώ ποιητικές συλλογές από την δημοτική βιβλιοθήκη και τις είχε πάρει μαζί της στο Παρίσι, όπου έπειτα τις έχασε όταν ξέχασε στη μια το πρωί την τσάντα της στο μετρό, μετά από όλο εκείνο το ωραίο

22 painting, and there had been an accompanying picture of a beach, sunlight, a rocky alcove.

'Miss Davies. So sorry to disturb.'

The child-librarian was next to her, holding a wad of vellum. 'Would you like to see this now or later? It's number eight slash four two one?'

'Later, thank you. I think I might go for a coffee.'

'Oh, no problem at all. I'll keep these for you when you're ready.'

Greta made her way out through the automatic gate past the Family History books, along the red carpet, then left again to the place they called a café but which was more or less a staff canteen, as only librarians and researchers seemed to eat there. She ordered a Cappuccino and a lemon cake and sat down by the window with the view of the town and the sea. She got out her phone and started to scroll through Facebook, giving in to the urge to see Jacqui, to go through her photographs to see if she could recognise her anxious, frumpy friend in any of them; the friend she knew at college and university, decades ago. But no. The Jacqui – *Jacqueline* – of old was nowhere to be seen. Only this radiant woman with sun-kissed skin, always in the company of others, always somewhere that was as far away from Sutton Coldfield as possible. She lived on an island in Croatia now – a place with no cars. Sapphire lakes. Verdant foliage. White-golden colours of a place illuminated by sunlight.

'May I make myself a nuisance, Greta?'

Oh God, she thought. 'Of course, Jolyon. Please.'

He put his black coffee on the table and inched his chair closer to her. 'I hope you don't mind, Gret, but I couldn't help but notice that you're ploughing through the collection.'

'I wouldn't say that.'

'What are your plans for it? For the book?' Jolyon shuffled his chair a bit closer so that Greta could detect a faint musty smell

κρασί που είχε πιεί, το φτηνό κρασί, χωρίς να έχει φάει, απλώς καπνίζοντας και με την παρέα ανθρώπων που τότε αγαπούσε πολύ και τώρα δεν μπορούσε καν να θυμηθεί τα ονόματα τους...

Η Ζάκι ήταν εκεί. Η Ζάκι που άλλαξε το όνομα της σε Ζακλίν στο Παρίσι. Παράξενο που τώρα η Γκρέτα άρχισε να σκέφτεται την παλιά της φίλη, αλλά πάλι όχι και τόσο παράξενο. Μόλις αυτό το πρωί είχε δει ένα δικό της ποστ στο Facebook, κάτι σχετικά με έναν πίνακα ζωγραφικής, και συνοδεύονταν από μια φωτογραφία παραλίας, ηλιοφως, μια βραχώδη εσοχή.

“Κυρία Ντέιβις. Με συγχωρείτε αν ενοχλώ”

Το παιδί-βιβλιοθηκάριος βρισκόταν δίπλα της, βαστώντας μια δέσμη με περγαμινές. “Θα θέλατε μήπως να το δείτε αυτό τώρα ή αργότερα; Είναι ο αριθμός οκτώ κάθετος τέσσερα δυο ένα;”

“Αργότερα, ευχαριστώ. Νομίζω θα πάω να πάρω καφέ”

“Ω, κανένα πρόβλημα τότε. Θα τα κρατήσω αυτά για όταν είστε έτοιμη”

Η Γκρέτα βγήκε έξω από την αυτόματη πόρτα πέρα από τα βιβλία Οικογενειακής Ιστορίας, κατά μήκος του κόκκινου χαλιού, έπειτα έστριψε πάλι προς το μέρος που αποκαλούν καφέ, το οποίο ωστόσο ήταν περισσότερο ένα κυλικείο για το προσωπικό, καθώς μονάχα οι βιβλιοθηκάριοι και οι ερευνητές φαίνονταν να τρώνε εκεί. Παράγγειλε έναν καπουτσίνο κι ένα κέικ λεμόνι και κάθισε δίπλα στο παράθυρο με θέα στην πόλη και τη θάλασσα. Έβγαλε το κινητό της και άρχισε να διατρέχει το Facebook, υποκύπτοντας στον πειρασμό να δει τη Ζάκι, να ανατρέξει τις φωτογραφίες της να δει αν θα μπορούσε να αναγνωρίσει σε κάποια από αυτές την αγχωτική, αδέξια φίλη της· την φίλη που ήξερε από το κολέγιο και το πανεπιστήμιο, δεκαετίες πριν. Αλλά όχι. Η Ζάκι –Ζακλίν– του παρελθόντος δεν υπήρχε πια. Μονάχα αυτή η ακτινοβόλα γυναίκα με το ηλιοκαμένο δέρμα, πάντα παρέα με άλλους, πάντα κάπου που βρισκόταν όσο πιο μακριά γίνεται από το Σάτον Κόλντφιλντ. Ζούσε σε ένα νησί στην Κροατία τώρα – ένα μέρος χωρίς αυτοκίνητα. Σαπφείρινες λίμνες. Καταπρά-

24 emanating from his tweed jacket. 'Find anything new? You can tell me. You know I won't steal your ideas.'

'I haven't found anything new,' she said. 'Does anyone?'

'What's your angle then?'

She suddenly felt very tired. 'I'm not sure what you mean, Jolyon. I don't have an idea for a book yet, and even if I did, I don't have the desire to write another one.'

'I don't believe you!' Jolyon laughed. 'Keeping your cards close to your chest, eh?'

She shook her head.

'Why are you racing through them, then? It must be a part of some project.'

'Out of interest,' she said, and felt a desperate lowness enter her heart, and lift again. But not entirely. 'Because it's interesting,' she repeated. *It's what I do*, she thought. What else would I be doing? Going around the world like Jacqui. Living on an island! But of course this was not possible; she didn't want to leave the town she had settled in. The one with the library. She was a different person now, a person who didn't much like the effort and fears of travel.

Jolyon was talking about something he'd discovered. A will encased in a set of documents relating to property; how the will had left everything to the daughter and another woman and left the wife with nothing but a set of leather-bound books.

'That's husbands for you,' Greta said.

'Haha,' said Jolyon, who'd never married.

Greta had been married once when she was twenty-one. They lived together for four years in Birmingham. She'd kept house, waiting to be pregnant, until one day she came back after visiting her parents in Sutton to find all his things gone and with no note of explanation.

'Something seems to be worrying you,' Jolyon carried on. 'You seem quite distracted if I may say.'

σινα φυλλάγματα. Λευκόχρυσα χρώματα ενός τοπίου φωτισμένου από πλιαχτίδες.

“Μπορώ να ενοχλήσω λίγο, Γκρέτα;”

Ωχ Χριστέ μου, σκέφτηκε. “Φυσικά, Τζόλιον. Παρακαλώ”

Ακούμπησε τον σκέτο του καφέ στο τραπέζι και έβαλε την καρέκλα του πιο κοντά της. “Ελπίζω να μην σε πειράζει Γκρετ, μα δεν μπορούσα να μην παρατηρήσω πως οργώνεις τη συλλογή”

“Δεν θα το έλεγα αυτό”

“Τι σκοπεύεις να κάνεις με αυτά; Είναι για το βιβλίο;” ο Τζόλιον έσυρε την καρέκλα του λίγο πιο κοντά ώστε η Γκρέτα μπόρεσε να αντιληφθεί μια αμυδρή μουκλιασμένη μυρωδιά να αναδύεται από το τουίντ τζάκετ του. “Ανακάλυψες τίποτα καινούριο; Μπορείς να μου πεις. Γνωρίζεις πως δεν πρόκειται να σου κλέψω τις ιδέες”.

“Τίποτα καινούριο δεν βρήκα”, είπε εκείνη. “Ποιος βρίσκει άλλωστε;”

“Οπότε ποια είναι η οπτική σου;”

Ένωσε τότε απότομα κουρασμένη. “Δεν είμαι σίγουρη πως καταλαβαίνω τι εννοείς, Τζόλιον. Δεν έχω βρει κάποια ιδέα για βιβλίο ακόμα, και αν είχα δεν έχω την επιθυμία δεν γράψω κι άλλο”

“Δεν σε πιστεύω!” Ο Τζόλιον γέλασε. “Κρατάς τα χαρτιά σου κλειστά, ε;”

Εκείνη κούνησε το κεφάλι της.

“Γιατί ανατρέχεις σε αυτά τότε; Θα πρέπει να αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου πρότζεκτ”.

“Από ενδιαφέρον” είπε εκείνη και ένωσε μια απελπιστική ταπεινότητα να εισβάλλει στην καρδιά της κι έπειτα να ανυψώνεται πάλι. Αλλά όχι ολότελα. “Γιατι έχει ενδιαφέρον” είπε ξανά. *Είναι αυτό που κάνω, σκέφτηκε. Τι άλλο θα μπορούσα να κάνω; Να γυρίζω τον κόσμο σαν τη Ζάκι. Να ζω σε ένα νησί! Αλλά φυσικά αυτό δεν ήταν δυνατό. Δεν ήθελε να εγκαταλείψει την πόλη στην οποία είχε εγκατασταθεί. Εκείνη με την βιβλιοθήκη. Ήταν ένας αλλιώςίτικος άνθρωπος τώρα, ένας άνθρωπος που δεν του άρεσε ο κόπος και οι έγνοιες ενός ταξιδιού.*

26 'Not at all,' Greta replied, who was methodically dissecting and eating her lemon cake with a small fork. 'I feel fine.'

'Low blood sugar?'

'Maybe.'

The thing with regrets is that you're not supposed to have them. Or if you do have them, you're meant to dispose of them quickly. Regrets are pointless. If you have a regret, you're meant to do something positive with it – like travel around the world, even if you don't really want to travel around the world at your age. *My age*, she thought. Sixty-eight.

'I have this friend,' she said to Jolyon Sherman, who she knew couldn't care less about her personal life, or anyone else's for that matter. 'She lives on an island and writes poetry. She's very successful and charismatic. You might have heard the name – it's Jacqueline Marais? No. Well, when I knew her at school she was Jacqui Brown and she never said a word. She was completely mute, like a mouse. She even looked like a mouse. She was skinny and had this bowl-cut... Anyway, I don't want to be mean. It's just how she was. We were good, close friends all the way through school. We decided to go to university together. We went to Cambridge, both of us, only it was touch and go whether she would get in, and in the end they had her on a waiting list and she was already planning to defer and work a year. In the end she came with me. The same college even. St John's. We did everything together; went to Paris together. Quite a thing, back then. It's not like we had any money. Anyway, she was always scraping her exams, and getting into trouble with the tutors. She found it really difficult, I remember. Focussing, turning out essays, reading books she had no interest in. She never wrote a single line of poetry. Or, at least, she never told me about it. I was always the poet. I entered all these competitions and had my poems published in the student paper. They even read one of my poems out at Formal Hall!'

Ο Τζόλιον μιλούσε για κάτι που είχε ανακαλύψει. Μια διαθέκη συνημμένη σε μια σειρά αρχείων σχετικών με μια ιδιοκτησία· πως η διαθέκη άφηνε τα πάντα στην κόρη και μια άλλη γυναίκα και δεν άφηνε τίποτα στην σύζυγο παρεκτός μιας σειράς δερματοδότητων βιβλίων.

“Ορίστε οι σύζυγοι”, είπε η Γκρέτα.

“Χαχα”, έκανε ο Τζόλιον, που δεν είχε ποτέ του παντρευτεί.

Η Γκρέτα το είχε κάνει μια φορά στα είκοσι ένα της. Έζησαν μαζί για τέσσερα χρόνια στο Μπέμνινχαμ. Κρατούσε το σπίτι, περιμένοντας μια πιθανή εγκυμοσύνη, ώσπου μια μέρα επέστρεψε πίσω, μετά από μια επίσκεψη στους γονείς της στο Σάτον, για να βρει άφαντα όλα του τα πράγματα και χωρίς ένα σημείωμα να εξηγήει το στιδίποτε.

“Κάτι φαίνεται να σε απασχολεί” συνέχισε ο Τζόλιον. “Θα έλεγα πως μοιάζεις αρκετά αφηρημένη”

“Δεν νομίζω”, απάντησε η Γκρέτα, που ανάτεμνε μεθοδικά κι έτρωγε με ένα μικρό πιρούνι το κέικ λεμονιού της. “Νιώθω μια χαρά”

“Έχεις υπογλυκαιμία;”

“Μπορεί”

Το θέμα με τις τύψεις είναι πως υποτίθεται ότι δεν πρέπει να τις έχεις. Ή έστω αν τις έχεις πως οφείλεις γρήγορα να τις ξεφορτωθείς. Οι τύψεις είναι ανούσιες. Αν έχεις για κάτι τύψεις, οφείλεις να κάνεις κάτι με θετικό πρόσημο γι’ αυτό –ας πούμε ένα ταξίδι σε όλο τον κόσμο, ακόμη κι αν δεν επιθυμείς καθόλου στην ηλικία σου να ταξιδέψεις παντού. *Η ηλικία μου*, σκέφτηκε. Εξήντα οκτώ.

“Έχω μια φίλη” είπε στον Τζόλιον Σέρμαν, που ήξερε πως δεν του καίγονταν καρφί για την προσωπική της ζωή, ή για στιδίποτε άλλο. “Ζει σε ένα νησί και γράφει ποίηση. Είναι πολύ επιτυχημένη και χαρισματική. Μπορεί να σου είναι γνωστό το όνομα της- Ζακλίν Μαραί; Όχι. Λοιπόν, όταν την ήξερα στο σχολείο ήταν η Ζάκι Μπράουν και δεν έλεγε ποτέ κουβέντα. Ήταν εντελώς μουγ-

28 'Yes, now she's the poet and you're the historian. I see.'

Shut up Jolyon, she wanted to say. *I haven't finished.* 'There was this scholarship. A writing scholarship from the college. One year's salary to a recent graduate to simply write. Stories. Novels. Poetry. Go, travel, and write. Of course, I applied. And so did Jacqui, just because I did.'

'And then she got it and you didn't? Tough luck.'

'No,' said Greta, slowly. 'I did get it. They published the names of the applicants in order and pinned it to the common room noticeboard and I was the first choice.'

'I see. And so you went?'

Greta shook her head. 'I'd been seeing someone. Someone who I thought was quite nice, and he'd asked me to marry him. He was a lawyer, and he already had a job waiting for him in Birmingham. So I turned it down and Jacqui went instead. She was second on the list. She went to France, Spain, Italy, Slovenia, Serbia, Croatia, Greece. She went and never came back.'

'I didn't know you were married,' said Jolyon.

'I'm not.'

Greta glanced at Jolyon; he seemed a little disconcerted by the outburst, alarmed even.

'Sorry,' she said perfunctorily.

'No use dwelling on it, though, is there?' he said. 'We've made plenty of bad decisions.'

'Oh? What are yours?'

Jolyon's mouth thinned. 'It's late. The library closes early to-day as it's Saturday. I'd best be heading back.'

'Yes. Good idea.' But Greta didn't follow him. She continued to sit in her favourite spot, overlooking the town and the sea, thinking over her regret, rubbing at the scar.

Finally, she rose and returned to the Reading Room. She passed the two young girls on the way out – the one with the dark hair piled high on her head, the other with the long braids.

κή, σαν ποντικάκι. Ακόμα έμοιαζε με ένα. Ήταν λεπτή και είχε εκείνο το κούρεμα καπελάκι... Τέλος πάντων, δεν θέλω να ακουτώ κακεντρεχής. Απλώς έτσι ήταν. Ήμασταν καλές, κοντινές φίλες, όλα μας τα σχολικά χρόνια. Αποφασίσαμε να πάμε μαζί πανεπιστήμιο. Πήγαμε στο Καίμπριτζ, και οι δυο μας, μόνο που για εκείνη ήταν αμφίβολο αν θα τα κατάφερνε να μπει, και στο τέλος την είχαν σε λίστα αναμονής και αποφάσισε να το αναβάλλει και να εργαστεί για ένα χρόνο. Τελικά με ακολούθησε. Στο ίδιο κολέγιο κιόλας. Το Σαιντ Τζονς. Κάναμε τα πάντα μαζί πήγαμε μαζί στο Παρίσι. Σπουδαίο πράγμα, για τότε. Δεν ήταν πως είχαμε και χρήματα. Τέλος πάντων, πάντοτε της αποτύχαινε στις εξετάσεις και έμπαινε σε μπελάδες με τους καθηγητές. Τα έβρισκε μπαστούνια, θυμάμαι. Το να συγκεντρώνεται, να παραδίδει εργασίες, να διαβάζει βιβλία δεν ήταν ποτέ μέσα στα ενδιαφέροντα της. Ποτέ της δεν έγραψε μήτε έναν στίχο. Ή έστω, ποτέ της δεν μου το είπε. Εγώ ήμουν πάντοτε μου ποιήτρια. Συμμετείχα σε όλους τους διαγωνισμούς και έδινα τα ποιήματα μου για δημοσίευση στον μαθητικό τύπο. Ακόμα διάβασαν ένα από τα ποιήματα μου στο Formal Hall!"

"Ναι, και τώρα εκείνη είναι η ποιήτρια κι εσύ η ιστορικός. Κατάλαβα"

Βούλωσε το Τζόλιον, ήθελε να του πει. Δεν έχω τελειώσει. "Υπήρχε εκείνη η υποτροφία. Μια υποτροφία του κολεγίου για την συγγραφή. Απέδιδαν σε έναν πρόσφατο απόφοιτο ενός έτους επίδομα απλώς για να γράφει. Διηγήματα. Μυθιστορήματα. Ποίηση. Άντε, ταξίδεψε και γράψε. Φυσικά έκανα αίτηση. Αυτό έκανε και η Ζάκι, επειδή απλά είχα κάνει κι εγώ"

"Και τότε επέλεξαν εκείνη κι εσένα όχι; Ατυχία"

"Όχι", είπε η Γκρέτα, αργά, "Με επέλεξαν. Δημοσίευσαν τα ονόματα των αιτούντων με σειρά και τα καρφίτσωσαν στον πίνακα ανακοινώσεων του φουαγιέ και ήμουν η πρώτη επιλαχούσα"

"Κατάλαβα. Κι έτσι πήγες;"

Η Γκρέτα κούνησε το κεφάλι της. "Εβλεπα κάποιον τότε. Κάποι-

30 On the library desk were the two shining, slim books they had been reading. The child-librarian was about to put them away when Greta said:

‘Excuse me. Do you mind if I have a look at those?’

The librarian handed them to her. One was by a poet she hadn’t heard of; the other by Jacqueline Marais. ‘Can I read these?’

‘Of course. Would you also like to see number eight slash four...’

‘No thanks,’ she said, taking the poetry volumes and heading – not to the manuscript side – but to the little nook behind the statue of Sir John. Away from the prying eyes of librarians and Jolyon Sherman, where she could sit in an armchair and read about islands and sunlight. Where she could hear the voice of her changed, beautiful friend, calling to her from the page.

ον που θεωρούσα αρκετά καλό και μου είχε ζητήσει να τον παντρευτώ. Ήταν δικηγόρος, και ήδη είχε μια δουλειά να τον περιμένει στο Μπέρμινγχαμ. Οπότε απέρριψα την πρόταση και η Ζάκι πήγε στη θέση μου. Ήταν δεύτερη στη λίστα. Πήγε στη Γαλλία, την Ισπανία, την Ιταλία, τη Σλοβενία, τη Σερβία, την Κροατία, την Ελλάδα. Πήγε και δεν γύρισε ποτέ πίσω”.

“Δεν γνώριζα πως ήσουν παντρεμένη”, είπε ο Τζόλιον.

“Δεν είμαι”

Η Γκρέτα κοίταξε τον Τζόλιον και έμοιαζε λίγο αμήχανος μετά από αυτό το ξέσπασμα, θορυβημένος θα μπορούσε να πει κανείς.

“Με συγχωρείς”, είπε εκείνη επιπόλαια.

“Δεν έχει νόημα να μένουμε σε αυτό όμως, έτσι;” Είπε εκείνος. “Έχουμε πάρει πολλές κακές αποφάσεις”

“Α; ποιες είναι οι δικές σου;”

Το στόμα του Τζόλιον μάζεψε. “Είναι αργά. Η βιβλιοθήκη κλείνει νωρίς σήμερα καθώς είναι Σάββατο. Καλύτερα να γυρίσω πίσω”

“Ναι. Καλή ιδέα” αλλά η Γκρέτα δεν τον ακολούθησε. Συνέχισε να κάθεται στο αγαπημένο της σημείο, με θέα την πόλη και την θάλασσα, σκεπτόμενη την λύπη της, ξύνοντας τις πληγές της.

Τέλος, σηκώθηκε και επέστρεψε στο αναγνωστήριο. Στην έξοδο προσπέρασε τις δυο νεαρές κοπέλες – τη μια με τα σκούρα μαλλιά μαζεμένα ψηλά στο κεφάλι της, την άλλη με τις μακριές πλεξούδες. Πάνω στο γραφείο της βιβλιοθήκης βρισκόταν τα δυο λαμπιέρια, λεπτά βιβλία που διάβαζαν. Το παιδί-βιβλιοθηκάριος ήταν έτοιμος να τα βάλει στη θέση τους όταν η Γκρέτα είπε:

“Με συγχωρείτε. Σας πειράζει να ρίξω μια ματιά σε αυτά;”

Ο βιβλιοθηκάριος της τα έδωσε. Το ένα ήταν ενός ποιητή που δεν είχε ακούσει ξανά· το άλλο ήταν της Ζακλίν Μαράι. “Μπορώ να τα διαβάσω;”

“Φυσικά. Θα θέλατε επίσης να δείτε το νούμερο οκτώ κάθετος τέσσερα...”

“Όχι ευχαριστώ,” είπε, πήρε τους τόμους ποίησης και κατευ-

θύνθηκε – όχι προς την πλευρά των χειρογράφων – αλλά στην 33
μικρή γωνιά πίσω από το άγαλμα του Σερ Τζον. Μακριά από τα
αδιάκριτα βλέμματα των βιβλιοθηκάρων και του Τζόλιον Σέρμαν,
όπου θα μπορούσε να καθίσει σε μια πολυθρόνα και να διαβάσει
για νησιά και για το ηλιόφως. Εκεί που θα μπορούσε να ακούσει
τη φωνή της αλλαγμένης, όμορφης φίλης της, που την καλούσε
από τη σελίδα.

(Μετάφραση Νικόλας Κουτσοδόντης)

Κάτια Γκρτσις / Katja Grčić

36 ALL OF THE PROBLEMS OF HUMANITY

All of the Problems of Humanity

*Tout le malheur des hommes vient d'une seule chose,
qui est de ne savoir pas demeurer en repos,
dans une chambre.*

– Blaise Pascal, *Pensées*

I move at regular intervals
I save words, money, and enthusiasm
it seems to me that it's time for _ _ _ _ _
To demolish, to demolish!
All these museums of the pharaohs,
all these thrones of art.
the world is divided into:
those who carelessly drink aperol
those who don't drink it
those who pretend to carelessly drink it
Millions are dying,
and Europe is lying.
Everything is becoming complex
except for the inflation
Lie, lie, lie.

the last time I was carefree was three days before
the start of spring
2020
and perhaps that too was an illusion

for me, Ljubljana is:
office desk in Dane Zajc's room (until 1 pm)

Όλα τα προβλήματα της ανθρωπότητας

*Tout le malheur des hommes vient d'une seule chose,
qui est de ne savoir pas demeurer en repos,
dans une chambre.*

– Μπλεζ Πασκάλ, *Pensées*

μετακινούμαι ανά τακτά χρονικά διαστήματα
αποθηκεύω κόσμους, χρήματα και ενθουσιασμό
μου φαίνεται πως είναι ώρα για _ _ _ _ _
Να κατεδαφίσουμε, να κατεδαφίσουμε!
Όλα τούτα τα μουσεία των Φαραώ,
όλους αυτούς τους θρόνους τέχνης.
ο κόσμος είναι χωρισμένος σε:
αυτούς που απερίσκεπτα πίνουνε Άπερολ
αυτούς που δεν το πίνουν
αυτούς που κάνουν πως το πίνουν απερίσκεπτα
Εκατομμύρια πεθαίνουν
Και η Ευρώπη λέει ψέματα.
τα πάντα γίνονται περίπλοκα
εκτός απ' τον πληθωρισμό
Ψέμα, ψέμα, ψέμα.

η τελευταία φορά που ήμουν ξέγνοιαστη ήταν τρεις μέρες
πριν την έναρξη της άνοιξης
2020
και πιθανώς κι αυτό να ήτανε ψευδαίσθηση

Για μένα η Λιουμπλιάνα είναι:
το τραπέζι γραφείου του Ντάνε Ζάιτς το δωμάτιο (ως τη 1 π.μ.)

38 (from 1 pm) kitchen table
 (after 6 pm) bed
 regular walks

A woman in a sportswear store talks to me for more than half an hour, about how her daughter travelled to Greece, about how in Greece everyone was negative before takeoff, and when they landed in Ljubljana they suddenly became positive. The story had some dramaturgical holes, yet I listened to it until the end. Then she hugged me tightly for no particular reason.

Are a Result of the Fact

I can't read poetry, I'm too distracted.
 I escape into adaptation and humor, I cook rice.
 Rice calms me down.
 I'm talking to Kosovel.
Everything is a poem.
DYNAMISM ACTIVITY BALKANS
 Jan says order that tea and I trust him.
 Shifts in the field of trust.
 Internal affairs, stable.

In the building, everything is as usual in my life – a neighbor upstairs is renovating the apartment, in the apartment next door a small, hysterical dog is barking, children are screaming on the playground under the window, there is a kindergarten too, and a garbage truck is coming, it seems to me, a hundred times daily (that's the only difference).

(από τη 1 π.μ.) τραπέζι κουζίνας
 (μετά τις 6 π.μ.) κρεβάτι
 συννηθισμένες βόλτες

39

Μια γυναίκα σε κατάσταση αθλητικών ειδών μου μιλά πάνω από μισάωρο, που η κόρη της ταξίδεψε στην Ελλάδα, που στην Ελλάδα όλοι ήταν αρνητικοί πριν την απογείωση και όταν προσγειώθηκαν στη Λιουμπλιάνα ξαφνικά γίνανε θετικοί. Η ιστορία είχε κάποια δραματουργικά κενά, κι όμως την άκουσα ως το τέλος. Έπειτα με αγκάλιασε σφιχτά, χωρίς συγκεκριμένο λόγο.

Πηγάζει από αυτό

Δεν μπορώ να διαβάσω ποίηση, είμαι τόσο αφηρημένη.
 Αποδρώ στην προσαρμογή και το χιούμορ, μαγειρεύω ρύζι.
 Το ρύζι με ηρεμεί.
 Μιλώ στον Κόσοβελ.
Τα πάντα είναι ένα ποίημα.
ΔΥΝΑΜΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ
 Ο Γιαν λέει παράγγειλε το τσάι εκείνο και τον εμπιστεύομαι.
 Αλλαγές στο πεδίο της εμπιστοσύνης.
 Εσωτερικές υποθέσεις. Σταθερές.

Μέσα στο κτίριο, όλα είναι ως συνήθως στη ζωή μου – ο από πάνω γείτονας κάνει στο διαμέρισμα ανακαίνιση, στις διπλανές πόρτες το διαμέρισμα ένα μικρό, υστερικό σκυλί γαυγίζει, παιδιά ουρλιάζουν στον παιδότοπο κάτω απ' το παράθυρο, υπάρχει επίσης ένα νηπιαγωγείο, κι ένα σκουπιδιάρικο έρχεται, όπως μου φαίνεται εμένα, εκατό φορές τη μέρα (αυτή είναι η μόνη διαφορά).

40 **That One Is Not Able**

to go to the spring every day
to ask the water what it sees
to believe

To Sit in Peace

isolation can be:

- a) protection
- b) vastness
- c) anxiety
- d) an opportunity for a reset
- e) an opportunity for suicide
- f) exciting
- d) frightening
- h) temporary
- i) dangerous
- j) beneficial
- k) all of the above, and more

Alone With Oneself

a blister bleeding on the left foot
loss of appetite
an unbearable amount of tenderness in sleep
so big that waking up becomes an act of violence
desire and its projections
systematics of unevenness
they attribute abstraction to me
because they don't understand the basics of mathematics

Αυτό που ένα άτομο δεν είναι ικανό να κάνει

41

να πηγαίνει στην πηγή κάθε μέρα
να ρωτάει το νερό τι βλέπει
να πιστεύει

Να καθίσει ήσυχος

η απομόνωση μπορεί να είναι:
α) προστασία
β) απεραντοσύνη
γ) άγχος
δ) μια ευκαιρία επανεκκίνησης
ε) για ευκαιρία για αυτοχειρία
ζ) συναρπαστική
η) τρομαχτική
θ) προσωρινή
ι) επικίνδυνη
κ) ωφέλιμη
λ) όλα τα παραπάνω και περισσότερα

Μόνος με τον εαυτό του

μια φλύκταινα ματωμένη στο αριστερό ποδάρι
ανορεξία
μια ανυπόφορη ποσότητα στοργής στον ύπνο
τόσο μεγάλη που το να σηκωθείς γίνεται πράξη βίας
οι επιθυμίες κι οι προβολές της
οι συστηματικές ανισότητες
μου πιστώνουν το αφηρημένο
γιατί δεν κατανοούνε βασικά μαθηματικά

42 hunger, but not from this world
technology, travesty, tesla
where are we where are we
do we know the coordinates
we're driving at night to zagreb
the moon is full and benevolent
gasoline is cheaper
the highway is narrower
we're not singing, and we should be

* the parts of the text that are in italics were
originally written in Slovenian
(Translated by Marija Dejanović)

πείνα, μα όχι αυτού του κόσμου
τεχνολογία, παρωδία, τέσλα
που είμαστε που είμαστε
μήπως γνωρίζουμε τις συντεταγμένες
οδηγούμε νύχτα για το Ζάγκρεμπ
ο φεγγάρι είναι γεμάτο και καλόβουλο
η βενζίνη είναι φθηνότερη
η λεωφόρος πιο στενή
δεν τραγουδάμε, και θα έπρεπε

43

- * Τα μέρη που κειμένου σε πλάγια γράμματα ήταν αρχικά γραμμένα στα σλοβενικά.
(Μετάφραση Νικόλας Κουτσοδόνης)

Φιλία Κανελλοπούλου / Filia Kanellorouli

46 **Background**

Late into the night
I will open the balcony door silently
and as I go out
the wind will lift me up high up like a raven's feather
and I will become one
with the lights of your city
before
across the dark
they haunted my dreams
in a little while I will step on your roof tiles
I will feel with my fingers the impressive pediments
the antennas in the domes,
the domes of the houses, I will caress
my tears may become drops on their windows,
my face, plaster relief, façade ornament
my body, –a former shooting range–
will become one with the ruins
I will become an attraction
holding a sceptre, statue
or the adornment in a marble water fountain,
backstage, that is,
background
for photos
of your foreign visitors.

Stari Grad, 3/10/2021

Φόντο

47

Αργά τη νύχτα
την μπαλκονόπορτα θ' ανοίξω αθόρυβα
κι όπως έξω θα βγω
ψηλά ο αέρας θα με σπκώσει σαν κόρακα φτερό
κι ένα τώρα θα γίνω
με τα φώτα της πόλης σας
αυτά που προηγούμενως
στο σκοτάδι
τον ύπνο μου, τρώμαζαν
σε λίγο θα πατάω τα κεραμίδια στις στέγες σας
τα εντυπωσιακά αετώματα θα ψηλαφώ με τα δάκτυλα
τις κεραίες στους τρούλους,
τους θόλους των σπιτιών, θα χαϊδεύω
τα δάκρυά μου ίσως γίνουν σταγόνες στα τζάμια τους,
το πρόσωπό μου, γύψινο ανάγλυφο, στολίδι προσόψεως
ο κορμός μου, -αλλοτινό πεδίο βολής-,
ένα θα γίνει με τα χαλάσματα
αξιοθέατο θα γίνω
σκήπτρο κρατώντας, άγαλμα
ή πλάτη βρύσης σε μαρμάρινο σιντριβάνι,
παρασκήνιο δηλαδή,
φόντο
για τις φωτογραφίες
των ξένων επισκεπτών σας.

Stari Grad, 3/10/2021

48

Note in the diary I

5/10/2021, Kalemegdan

Reminder: to write a poem
about the confluence of rivers

Gradska pivnica terazije

he saw her in the crowd and asked her
“what are you doing here”
and everyone wondered why someone like her was
hanging out with them
and everyone said to her “you’re very fresh” or
“you’re too good to be here”
and she had no idea what she looked like
nor why everyone told her, all her life, something like that
everywhere
but much more within her
she always felt
too little

Σημείωση στο ημερολόγιο Ι
5/10/2021, Kalemegdan

49

Υπενθύμιση: να γράψω ένα ποίημα
για τη συμβολή των ποταμών

Gradska pivnica terazije

την είδε μες στο πλήθος και την ρωτά «εσύ τι κάνεις εδώ»
και όλοι απορούσαν που κάποια σαν εκείνη συγχρωτιζόταν
μαζί τους
και όλοι της λέγανε «πολύ φρέσκια είσαι εσύ» ή
«για εδώ εσύ πέφτεις πολύ»
κι αυτή δεν είχε ιδέα ούτε πως έμοιαζε
ούτε γιατί της έλεγαν όλοι, σε όλη της τη ζωή, κάτι τέτοιο
αυτή παντού
μα πιο πολύ μέσα της
ένιωθε πάντα
λίγη

50 **Note in the diary II**
7/10/2021

Beautiful old cities
– poems to be discovered
Monster new cities
– dystopic nightmares

Ode to my legs

My legs
Strong legs, you were my support
in the most difficult
in the biggest
in the first step of life
you walked me in the streets of my world
known and
unknown
my legs, we ran together
on so many pavers
we danced together all kinds of music
we travelled to cities on earth
we climbed hills
you swam, my legs
you gave the impetus for the first time
you climbed with me
in doors, in libraries
on simple stairs
you rose to the challenge
to land me on the descent
beautiful legs –as everyone is saying–
you opened at the sight of my lovers

Σημείωση στο ημερολόγιο II

51

7/10/2021

Όμορφες πόλεις παλιές
– ποιήματα προς ανακάλυψη
Τέρατα νέες πόλεις
– δυστοπικοί εφιάλτες

Ωδή στα πόδια

Πόδια μου
Πόδια γερά, με στηρίζατε
στο πιο δύσκολο
στο πιο μεγάλο
στο πρώτο βήμα της ζωής
με περπατήσατε στους δρόμους του κόσμου μου
γνωστούς και
στους αγνώστους
τρέξαμε μαζί πόδια μου
σε τόσα πλακόστρωτα
χορέψαμε μαζί κάθε είδος μουσικής
ταξιδέψαμε σε πόλεις της γης
ανεβήκαμε λόφους
κολυμπήσατε πόδια μου
δώσατε εσείς την ώθηση για πρώτη φορά
σκαφαλώσατε μαζί μου
σε πόρτες, σε βιβλιοθήκες
σε σκάλες απλές
σταθήκατε στο ύψος σας
για να με προσγειώσετε στο κατέβασμα
όμορφα πόδια –όλοι το λένε–
ανοίξατε στη θέα των ερώτων μου

52 you wrapped yourself around bodies and grasped waists
 you supported me in my daily wage
 you sat gracefully in chairs
 you worked out with me and
 you got a role, after that
 “Do the candle pose while saying the words.”
 O my feet you!
 You endured all this,
 to hurt, after the trip..
 It figures!
 How much can you endure
 two years now inside
 numb?

τυλιχθήκατε γύρω από κορμιά και σφίξατε μέσες
με στηρίξατε στο μεροκάματο
καθίσατε με χάρη σε καρέκλες
γυμνασθήκατε μαζί μου και
πήρατε έναν ρόλο, μετά από εκείνο το
«κάνε μας το κεράκι λέγοντας και τα λόγια».
Ω πόδια μου εσείς!
Αντέξατε όλα αυτά,
για να πονάτε, μετά απ' το οδοιπορικό...
Λογικό!
Πόσα ν' αντέξετε κι εσείς
δυσ χρόνια τώρα μέσα
μουδιασμένα;

54 **Note in the diary III**
9/10/2021

The animals of the cities
tell me a lot about the character of each one
Here I see everywhere
Cats
and Ravens
As if I were performing in a play
of Edgar Allan Poe

With the paper

I hold the pen with one hand
And as I am about
to grab the notebook with the other hand,
-to write something about you-
I cut my finger with the paper
I stand and look at the blood
coming out of the small hole
And I do not understand
It is an omen or not to write this
poem
I put down the pen
And I write with blood
Only then can I
write something about you.

Belgrade, 11/10/2021

Σημείωση στο ημερολόγιο III

55

9/10/2021

Τα ζώα των πόλεων
μου λένε πολλά για τον χαρακτήρα της κάθε μίας
Εδώ βλέπω παντού
Γάτες
και Κοράκια
Σαν να παίζω σε θεατρικό έργο
του Έντγκαρ Άλαν Πόε

Με το φύλλο

Με το ένα χέρι πάνω το στυλό
Κι όπως με τ' άλλο,
πάω να πιάσω το τετράδιο,
–να γράψω κάτι για εσένα–
Κόβω το δάχτυλό μου με το φύλλο
Στέκομαι και κοιτώ το αίμα
που βγαίνει απ' την μικρή οπή
Και δεν καταλαβαίνω
Είναι ή όχι οiwνός να γράψω αυτό το ποίημα
Αφήνω κάτω το στυλό
Και γράφω με το αίμα
Μόνο έτσι πια μπορώ
να γράψω κάτι για εσένα.

Βελιγράδι, 11/10/2021

56 **Note in the diary IV**
12/10/2021

Oblak means cloud
– as an old song says.

I am a cloud over the city!

Above and below the stage

After so long
I finally saw a play
In a foreign language
I wear my nice clothes
and lightly made up
I do not know what they say
But I laugh out loud
and I cry at times
for Sofka's life
or for Ilija's delusions,
who believed he was being followed by spies
I understood the play from beginning to end
In all the languages of the world
People
Rejoice and suffer the same
and in the same way
Above and below the stage
They overcome the obstacles

Σημείωση στο ημερολόγιο IV
12/10/2021

57

Oblak σημαίνει σύννεφο
–όπως λέει κι ένα παλιό τραγούδι.

Είμαι ένα σύννεφο πάνω απ' την πόλη!

Πάνω και κάτω απ' τη σκηνή

Μετά από τόσον καιρό
Είδα επιτέλους θέατρο
Σε μία ξένη γλώσσα
Φοράω τα καλά μου
και ελαφρώς βαμμένη
Τι λένε δε γνωρίζω
Μα δυνατά γελάω
και κλαίω ανά στιγμές
για τη ζωή της Σόφκα
ή για τις αυταπάτες του Ηλία,
που πίστευε πως τον παρακολουθούν κατάσκοποι
Κατάλαβα το έργο απ' την αρχή ως το τέλος
Σε όλες τις γλώσσες του κόσμου
Οι άνθρωποι
Χαίρονται και πονούν το ίδιο
και με τον ίδιο τρόπο
Πάνω και κάτω απ' τη σκηνή
Ξεπερνούν τα εμπόδια

58 Note in the diary v

13/10/2021

At the red bar we met a Dragon
Apart from the fact that he kept telling myths
his name is Dragan

Infinite sequels

An amazing image in the city centre
Stole my gaze and thought
In a circular square
There are four benches in a semicircle
There are four people sitting on these benches
One in each
and everyone is talking on their phones
I wonder
what they talk about
Four people, four stories
Have they recently lost a beloved one
or was a new member of the family born?
Was it a divorce
or a wedding?
Is the woman pregnant
or did she just have an abortion?
Are the gentlemen actually talking on the phone
or do they not know how to flirt with her and surround her?

Why are these people so lonely that each one sits on a bench?

Are they afraid?
We all are afraid of others lately

Σημείωση στο ημερολόγιο ν
13/10/2021

59

Στο κόκκινο μπαρ γνωρίσαμε έναν Δράκο
Πέρα απ' το ότι έλεγε συνέχεια μύθους
το όνομά του είναι Dragan

Άπειρες συνέχειες

Μια τρομερή εικόνα στο κέντρο της πόλης
Έκλεψε την ματιά και τη σκέψη μου

Σε μια κυκλική πλατεία
Υπάρχουν τέσσερα παγκάκια σε ημικύκλιο
Στα παγκάκια αυτά, κάθονται τέσσερεις άνθρωποι
Ένας στο κάθε ένα
και όλοι μιλούν στα τηλέφωνα τους
Αναρωτιέμαι
τι να λένε

Τέσσερεις άνθρωποι, τέσσερεις ιστορίες
Χάσανε πρόσφατα κάποιον δικό τους
ή γεννήθηκε κάποιον νέο μέλος στην οικογένεια;
Υπήρξε κάποιον διαζύγιο
ή κάποιος γάμος;

Η γυναίκα είναι έγκυος
ή μήπως έκανε μόλις έκτρωση;

Οι κύριοι μιλούν όντως στο τηλέφωνο
ή δεν ξέρουν πως να την φλερτάρουν και την κύκλωσαν;
Αυτοί οι άνθρωποι γιατί είναι τόσο μόνοι που κάθονται
σε ένα παγκάκι ο καθένας;

60 But after they got into trouble to get out of the house
or leave their jobs
at least they could sit down together to share these stories

Instead of writing a common one, they gave in again
to their loneliness

And you will tell me now without being entirely wrong
Why this story is interesting
so that I start with the phrase “an amazing image”

I do not know
It's that sometimes I think as a director
From this static frame
In front of us there are four
and therefore infinite
sequels

Μήπως φοβούνται;
Όλοι φοβόμαστε τους άλλους τελευταία
Μα αφού μπήκανε στον κόπο, να βγουν έξω απ' το σπίτι
ή να φύγουν απ' τις δουλειές τους
ας κάθονταν τουλάχιστον μαζί να μοιραστούν αυτές τις ιστορίες

Αντί να γράψουν μια κοινή, παραδόθηκαν πάλι στη μοναξιά τους

Και θα μου πείτε τώρα χωρίς να έχετε εντελώς άδικο
Τι το ενδιαφέρον είχε όλο αυτό
ώστε να ξεκινήσω με τη φράση «μια τρομερή εικόνα»

Δεν ξέρω
Είναι που καμιά φορά σκέφτομαι ως σκηνοθέτης
Από αυτό το στατικό καρτέ
Ανοίγονται μπροστά μας τέσσερεις
και άρα άπειρες
συνέχειες

62 **Note in the diary vi**
15/10/2021

Even though I do not admit it
I am afraid of the dark
a little light is all I want
a little light

(All translated by Thanos Chrysanthopoulos)

Σημείωση στο ημερολόγιο νι
15/10/2021

63

Ας μην το παραδέχομαι
φοβάμαι το σκοτάδι
λίγο φως θέλω μόνο
λίγο φως

Νικόλας Κουτσοδόντης / Nikolas Koutsodontis

66 Isolation: reality and consequences

Initially, there used to be workout exercises. Those focusing on working with just your bodyweight. And search for complex dietary methods, catching up with world cinema, that one had perhaps months or even years to follow. And books. That bizarre sport of reading, by all appearances fitting to more politically restless times. But really, in which environment did all these opportunities for individual activity find us when the pandemic broke out?

Gotta admit, at first we tried everything. Some – the luckier ones – following all these improvement efforts, made their plans. A friend of mine, Panagiotis, decided to be more of a freelancer. Maybe do something of his own, without a boss over his head. Return to the island, possibly. Open a glass factory, or a winery. It's what he thought. Great numbers of people, however, struggled with the agony of the unemployment benefit.

Money was running out. George was thinking about Sweden, and that position in the glass cleaning company that he had rejected. Then other stories reached our ears. A friend's sister was hospitalized, after her body was abused by her husband. She's firm and doesn't want to abandon him, for her child's own sake (it's what she says). We sustain a fear. Femicide is a constant topic in the Greek news for some time now. And there's still some other stories. Those of the LGBTIQQ children who were forced into cohabitation with their abusive parents. Many more such traumatic everyday life incidents.

There's fear for the reality around us. And for the one inside us. And what of human contact, what of love?

The touch cannot reach not even

the forecourt of randomness, I argue in one of my poems.

There were also those moments when reading the poems of

Απομόνωση: πραγματικότητα και συνέπειες

67

Στην αρχή ήταν ασκήσεις γυμναστικής. Εκείνες με το βάρος του σώματος. Και αναζητήσεις περίπλοκων μεθόδων διατροφής, η επανασύνδεση με το παγκόσμιο σινεμά, που κάποιος είχε ίσως μήνες ή και χρόνια να δει. Και βιβλία. Αυτό το παράξενο σπορ της ανάγνωσης, κατά τα φαινόμενα ταιριαστό περισσότερο με πιο ανήσυχες πολιτικά εποχές. Μα αλήθεια σε ποιο περιβάλλον μας βρήκαν όλες αυτές οι ευκαιρίες για ατομική δραστηριότητα όταν ξέσπασε η πανδημία;

Δεν λέω, στην αρχή τα προσπαθήσαμε όλα. Κάποιοι –οι πιο τυχεροί – κατόπιν όλων αυτών των βελτιωτικών προσπαθειών έκαναν σχέδια. Ο φίλος μου ο Παναγιώτης αποφάσισε να είναι πιο ελεύθερος επαγγελματικά. Ίσως να κάνει κάτι δικό του, χωρίς αφεντικό πάνω από το κεφάλι. Επιστροφή στο νησί, πιθανώς. Άνοιγμα ενός υαλουργείου, ενός οινοποιείου. Έτσι σκέφτηκε. Μεγάλος αριθμός ανθρώπων, ωστόσο, πάλευε με την αγωνία του επιδόματος ανεργίας.

Τα χρήματα τέλειωναν. Ο Γιώργος σκεφτόταν τη Σουηδία που άφησε, κι εκείνη την θέση στην εταιρία καθαρισμού τζαμιών. Ύστερα έφταναν κι άλλες ιστορίες στα αυτιά μας. Η αδερφή ενός φίλου πήγε νοσοκομείο, μετά από ένα ξέσπασμα του συζύγου της πάνω στο κορμί της. Είναι αμετάπειστη, δεν θέλει να φύγει να τον παρατήσει, λόγω του παιδιού (έτσι ισχυρίζεται). Εμείς φοβόμαστε. Οι γυναικοκτονίες είναι μόνιμο θέμα στις ελληνικές ειδήσεις εδώ και καιρό. Και άλλες ιστορίες. Εκείνες των LGBTQI παιδιών που αναγκάστηκαν σε συγκατοίκηση με τους κακοποιοτικούς γονείς τους. Πολλές τέτοιες τραυματικές καθημερινότητες.

Φόβος για την πραγματικότητα γύρω μας. Και για εκείνη μέσα μας. Και η ανθρώπινη επαφή, ο έρωτας;

Δεν λέει να φτάσει το άγγιγμα μήτε

Στον προαύλιο χώρο του τυχαίου, υποστηρίζω σε ένα ποίημα μου.

Ήταν κι εκείνες οι στιγμές που, διαβάζοντας τα ποιήματα του

68 Peruvian Communist Caesar Vallejo that I accepted the contradictions of the people. All of us, Vallejo's poetry whispers, are in our prehistory, precisely because there is still man's exploitation of his fellow man.

*there are desires to die, fought by two
opposing waters that have never isthmused¹
Or even, there's a shower of serpents
upon the virgin plenitude of I².*

Goes to say that this "plenitude of I", meaning the state of being full to yourself, bears the battle of the two "opposing waters that have never isthmused". That is to say that taking care of yourself occurs simultaneously with the "shower of serpents" and these serpents are none other than the specific social and political environment of today, that devastates individuality. It strikes as quite so funny, precisely because it's contradictory: exalting the individual and its private interest at the same time that the environment, that invokes it as its pillar, tears it up. The individual isolated, alienated, alone. The individual that supposedly is glorified, while at the same time gets crushed when it's separated from society and its need for coexistence and configuration. The individual unnaturally and violently off the social environment, secluded inside its own difficult and weary self. The individual into the forced quarantine due to the pandemic and even before that, inside the invisible alienated prison.

We, certainly, had plenty of time observing ourselves inside out, into the four walls of our apartment. In the classic gay young adult novel of the British author Aidan Chambers "Dance on My Grave" the hero says:

- 1 César Vallejo, *Weary Wings*, translated by Clayton Eshleman. «y hay ganas de morir, combatido por dos/ aguas encontradas que jamas han de istmarse» (LOS ANILLOS FATIGADOS)
- 2 César Vallejo, *Absolute*, Translated by Rebecca Seiferle. «hay un riego de sierpes/ en la doncella plenitude del 1» (ABSOLUTA)

Περουβιανού κομμουνιστή Καίσαρα Βαλιέχο, αποδεχόμενους τις αντιφάσεις των ανθρώπων. Όλοι μας, ψιθυρίζει η ποίηση του Βαλιέχο, βρισκόμαστε στην προϊστορία μας, επειδή ακριβώς υπάρχει ακόμα η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο.

*Κι υπάρχουν επιθυμίες να πεθάνω,
χτυπημένος από δύο αντίθετα νερά που ποτέ δε θα ενωθούν¹
Ή ακόμα: Υπάρχει μια βροχή από ερπετά
στην παρθένα πληρότητα του 1²*

Πάει να πει πως αυτή η “πληρότητα του 1”, το να είσαι πλήρης στον εαυτό σου, φέρει τη μάχη των “δύο αντίθετων νερών που δεν ενώνονται”. Πάει να πει πως η φροντίδα του εαυτού συμβαίνει ταυτόχρονα με τη “βροχή από ερπετά” και τα ερπετά αυτά δεν είναι άλλα από το συγκεκριμένο κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον του σήμερα που κατασχίζει την ατομικότητα. Φαίνεται τόσο αστείο επειδή είναι αντιφατικό: να εκθειάζεται το άτομο και το συμφέρον του την ίδια ώρα που το περιβάλλον, που το επικαλείται ως πυλώνα του, το χαντακώνει. Το άτομο απομονωμένο, αλλοτριωμένο, μόνο. Το άτομο που δήθεν δοξάζεται, ενώ ταυτόχρονα συντρίβεται, όταν ακριβώς ξεκόβεται από την κοινωνία και την ανάγκη του για συνύπαρξη και συνδιαμόρφωση. Το άτομο αφύσικα και βίαια εκτός του κοινωνικού περιβάλλοντος, αποκλεισμένο μέσα στον δύσκολο και ταλαιπωρημένο του εαυτό. Το άτομο μέσα στην εξ ανάγκης καραντίνα λόγω της πανδημίας και πριν ακόμα από αυτήν, στην αόρατη αλλοτριωτική φυλακή.

Είχαμε, βέβαια, πολύ χρόνο να κοιτάμε τον εαυτό μας μέσα και έξω, στα τέσσερα ντουβάρια του σπιτιού. Στο κλασικό *gay young adult* μυθιστόρημα του βρετανού Aidan Chambers “Dance on my grave” ο ήρωας αναφέρει:

But that is not what I am anymore, because what I am now is

- 1 Καίσαρ Βαλιέχο, ΟΙ ΚΟΥΡΑΣΜΕΝΟΙ ΚΥΚΛΟΙ. «y hay ganas de morir, combati-do por dos/ aguas encontradas que jamas han de istmarse» (LOS ANILLOS FATIGADOS)
- 2 Καίσαρ Βαλιέχο, ΑΠΟΛΥΤΗ. «hay un riego de sierpes/ en la doncella plentitude del 1» (ABSOLUTA)

70 *But that is not what I am anymore, because what I am now is someone who is making sure that he is no longer influenced by what made him what he has become. The only important thing is that somehow we all escape our history.*³

I was wandering how could I myself escape my history. How, in the flux of my individual motion, what made me what I am doesn't influence me anymore. I observed each literary experience, plus the experiences of the people around me. Lots of discoveries. They all look almost like a click on the head. To allow yourself peace of mind. To allow time for yourself and time for those around you. To identify yourself in the behavior of others, and thus achieve not to be judgmental, not to get offended. To develop your empathy. So many things. So much work with one's own self. I got to know these experiences of others through my contact with them. Those experiences got mingled with mine. I finally learned myself through others. I learned myself socially.

I wanna talk about a particular afternoon last February. Right in the middle of the second quarantine in Athens I was walking across the Dexameni square. It was normally the period of the carnival and little princesses in acrylic were running around with family dogs. Most of all, though I observed it was this tiny cranny that had been spotted by some other children, who snuck that way into the area of the locked playground. So here's the reality. It occurs where the substantial need is imposed quite naturally. Where it becomes doubt. Athens has been a city under excessive police presence for months. The pandemic is managed by a bourgeois state, that is seemingly protective. A state that actually violates our registered rights to free and quality Health and Education. Ultimately yet, for it to hide its incompetence in managing the health and financial crisis, it also violates freedom itself. It becomes a repressing s-

3 Aidan Chambers, *Dance on My Grave*, pan horizons, 1986, page 252

*someone who is making sure that he is no longer influenced by what made him what he has become. The only important thing is that somehow we all escape our history*¹. 71

Αναρωτιόμουν κι εγώ πώς να διαφύγω, λοιπόν, της ιστορίας μου. Πώς, μέσα στη ροή της ατομικής μου κίνησης, εκείνο που με διαμόρφωσε δεν θα με επηρεάζει πλέον. Έβαλα κάτω τα λογοτεχνικά βιώματα, και εκείνα των ανθρώπων που με περιστοιχίζουν. Πολλές ανακαλύψεις. Όλες μοιάζουνε σχεδόν με ένα κλικ στο κεφάλι. Να επιτρέψεις τον εαυτό σου την ψυχία. Να επιτρέψεις χρόνο στον εαυτό και στους γύρω σου. Να αναγνωρίζεις τον εαυτό σου μέσα στην συμπεριφορά των άλλων κι έτσι να μην είσαι επικριτικός, να μην θίγεται. Να αναπτύξεις την ενσυναίσθησή σου. Τόσα πολλά. Τόση μεγάλη δουλειά με τον εαυτό. Αυτά τα βιώματα των άλλων τα γνώρισα με την επαφή μου μαζί τους. Μπλέχτηκαν με τα δικά μου. Τελικά με έμαθα μέσα από τους άλλους. Με έμαθα κοινωνικά.

Θέλω να μιλήσω για ένα συγκεκριμένο απόγευμα του περασμένου Φλεβάρη. Ακριβώς στο μέσο της δεύτερης καραντίνας στην Αθήνα περπατούσα στην πλατεία Δεξαμενής. Είχαμε, κανονικά, Απόκριες και μικρές ακριλικές πριγκίπισσες έτρεχαν ολόγυρα μαζί με οικογενειακούς σκύλους. Πιο πολύ όμως ήταν εκείνη η ελάχιστη χαραμάδα που εντόπισαν άλλα παιδιά και τρύπωσαν έτσι στον χώρο της κλειδωμένης παιδικής χαράς. Να λοιπόν η πραγματικότητα. Συμβαίνει εκεί που η ουσιαστική ανάγκη επιβάλλεται εντελώς φυσικά. Εκεί που γίνεται αμφισβήτηση. Η Αθήνα είναι εδώ και μήνες αστυνομοκρατούμενη πόλη. Η διαχείριση της πανδημίας γίνεται από ένα αστικό κράτος, φαινομενικά προστατευτικό. Από ένα κράτος που στην πραγματικότητα καταπατά τα καταχωρημένα δικαιώματά μας στην δωρεάν και ποιοτική Υγεία και Παιδεία. Ακόμα τέλος, για να κρύψει την ανικανότητα του στη διαχείριση της υγειονομικής και οικονομικής κρίσης, καταπατά και την ίδια την ελευθερία. Γίνεται ένα κράτος κατασταλτικό.

¹ Aidan Chambers, *Dance on My Grave*, pan horizons, 1986, page 252

72 tate. That afternoon in February, a few tens of meters below the square I mentioned, people were coming down to a demonstration in Syntagma.

Translated by Nikolas Koutsodontis

Εκείνο το απόγευμα του Φλεβάρη, λίγα δεκάδες μέτρα πιο κάτω 73
από την πλατεία που ανέφερα, κόσμος κατέβαινε σε διαδήλωση
στο Σύνταγμα.

74 **Arachovis street, Exarcheia**

Between the avenue in the living room
and the little country road to the bathroom
shadows die in pileup with my chest.

When I caressed the illuminated city of your hair
with your head a jancaea plant
in its steep rock
we displayed our verses like the broken faucet to the plumber.
Your mouth a teaching room with open windows
the eyes two male lakes
with corpses of cars

we forgot tomorrow when your father arrives
with the bells that fall
in the heat of November
a smooth sound I dare say it is
like a shaved cheek.

(Translated by Lena Kallergi)

Οδός Αραχώβης, Εξάρχεια

75

Μεταξύ της λεωφόρου στο σαλόνι
και του επαρχιακού δρομίσκου ως το μπάνιο
σκιές πεθαίνουν σε τροχαία με το στήθος μου.

Όταν τη φωταγωγημένη πόλη των μαλλιών σου χάιδεα
με το κεφάλι σου γιάνκκα
στον απόκρημνό της βράχο
δείχναμε τους στίχους μας σαν τη χαλασμένη βρύση
στον υδραυλικό.
Το στόμα σου μια αίθουσα διδασκαλίας με ανοικτά παράθυρα
δυο λίμνες αντρικές τα μάτια
με κουφάρια αυτοκινήτων

Ξεχάσαμε πως αύριο που φτάνει ο πατέρας σου
με τις καμπάνες που στη ζέστη
του Νοέμβρη πέφτουν
λείος ήχος όμοιος θαρρώ
με ξυρισμένο μάγουλο.

Ρόμπιν

77

Δεν ήταν μυστικό ποιος ήταν ο Τιμ Ντέικ.
Είχανε την πληροφορία πάμπολλα αγόρια.
Δε συνήθιζα παιχνίδια ν' ανταλλάσσω ή κόμικ
δε συνήθιζα φίλους
ούτε κι εκείνο το νεαρό του γαντοφορεμένο χέρι
ύπουλα να πιέζει την κοιλιά μου –
βίαια κι όμορφα να με λαχανιάζουν
οι μελαχρινές τούφες στα μάτια του
οι καθαρές γραμμές στους μυς
σκίτσο το σκίτσο να περνάνε το κορμί μου τρόπο.

Σκούντηξα τη μαμά μου –
μου αρέσει
αυτό το αγόρι μου αρέσει!
Συνέχισε ό,τι έπινε με την παρέα
στο Κεφαλάρι
το βράδυ εκείνο που ήμουνα δεκάχρονος
και θέλψα πρώτη φορά κορμί.

78 **Holy bread**

When the dictator's iron sword
falls in the central square
two tourists' heads split open
and a little sun lake shows
the good will existing
in the Employ of the Heavens.

And the nuns tall like socialist buildings
recall last year's Christmas;
time to bless the cherries and the berries
and the hands of gas salesmen who trade
flower bouquets for the deceived Polish women.
Now we bend our knee
the metaphysical bell erases baby cries
like bread that vanishes in the mouth.
I feel cursed
as if I played Jesus in a movie
and I am now ready to say
the big YES to Catholicism.

Warsaw, 8.7.2018 / 9.1.2019

(Translated by Lena Kallergi)

Όστια

79

Όταν το σιδερένιο ξίφος του δικτάτορα
στην κεντρική πλατεία πέφτει
δυσ κεφάλια τουριστών ανοίγουν
και μια λιμνούλα ήλιου δείχνει
την καλή διάθεση που υπάρχει
στην Εργοδοσία των Ουρανών.

Και οι ψηλές σαν κτίρια σοσιαλιστικά καλόγριες
θυμούνται περσινά Χριστούγεννα·
καιρός να ευλογήσουν τα κεράσια και τα μούρα
και τα χέρια βενζινοπωλών που εμπορεύονται
ανθοδέσμες για τις πολωνές απατημένες.

Τώρα σκύβουμε στα γόνατα
το μεταφυσικό κουδούνι σβήνει
κλάματα μωρουδιακά
σαν ψωμί που χάνεται στο στόμα.
Νιώθω καταραμένος
σάμπως τον Ιησού να είχα παραστήσει σε ταινία
κι έτοιμος είμαι πια να πω
το μέγα ΝΑΙ στον Καθολικισμό.

Βαρσοβία, 8.7.2018 / 9.1.2019

80 Stone marten

The living thing that frightened
the sleep of my first decade
walked with immense stature
on the rocks over my grandmother's house.
It was bleak with hairy arms
and a desire to see me dead.

Shady despite the light of the streets above
with its smile filled with ready teeth
it was just a village marten
and all this for one time when it came
and ate our hens
sneakily in the winter.

So, a simple marten.

If you see it walking around
in your nightmares
shove it deep in the earth
deep-deep
before its nails pull you from your sheets
stark naked and rosy
like dead hens.

(Translated by Lena Kallergi)

Πετροκούναβο

81

Το ζωντανό που φόβιζε
της πρώτης μου δεκαετίας τον ύπνο
βάδιζε μ' ανάστημα θεόρατο
στα βράχια πάνω απ' της γιαγιάς το σπίτι.
Ήτανε ζοφερό, με μπράτσα τριχωτά
και μια λαχτάρα να με δει νεκρό.

Σκιερό παρά το φως των πάνω δρόμων,
με το χαμόγελο γεμάτο δόντια έτοιμα
ήταν απλά ένα κουνάβι του χωριού
και όλ' αυτά για μια φορά που μπήκε
κι έφαγε τις κότες μας
ύπουλα τον χειμώνα.

Το λοιπόν ένα κουνάβι απλό.

Άμα το δείτε να γυρνά
στους εφιάλτες σας κι εσείς
πατήστε το βαθιά στη γης
βαθιά- βαθιά
πριν σας τραβήξει με τα νύχια απ' τα σεντόνια
ολόγυμνους και ροδαλούς
σαν ψόφιες κότες.

Λόυντ Μάρκαμ / Lloyd Markham

84 Grey mercy \ 'I...

A warehouse. Whenever Louie is given a placement at the Mercy Clinic for Assisted Dying it always strikes him how much it looks like a warehouse. The only hint that the green- grey block does not contain office supplies but dead and dying human bodies is the fraying poster by the door which depicts a man knelt by an elderly woman in bed. Beneath these figures a slogan in blocky art deco font reads, 'The Greatest Duty of The Young Is To Help The Old Pass On'. It is an old advertisement from when Mercy first cropped up – around the time the government privatised the NHS euthanasia services and relaxed the regulations around palliative care, mental health treatment, and assisted dying. Mercy's unique selling point is the idea that young people on benefits should provide comfort and assistance to the more elderly who had decided to pass on but who had no relatives or friends to support them. This has the added bonus of allowing Mercy to cut nurses and rely on the CLA to provide them with a heavy rotation of temps and one-off placements.

Louie steps through the door. It closes behind him

suddenly and silently as if in a hurry to move him along. Inside is a windowless reception with off-white walls and brown carpeting full of gum, grime and the occasional squashed roach.

'Can I help you?' asks the receptionist. 'Um. I'm here to do a placement.' 'Name?'

'Louie Jones.'

'Hmmm.' The receptionist puts down her knitting needles and scowls over a register. She is a very short woman with a crown of grey hair that spins upwards like the points on a star. She ticks a box and draws in a long breath, the hairs under her nostrils wobbling like insect feelers. 'Go through to the prep room and get your uniform from Kyle.'

Γκρίζο μερσί \ 'εγώ...'

85

Μια αποθήκη. Όποτε παραχωρείται στον Λούι μια θέση συνεργασίας με την Κλινική Μέρσι για Υποβοηθούμενο Θάνατο, πάντα τον εντυπωσιάζει το πόσο του θυμίζει αποθήκη. Η μοναδική ένδειξη πως αυτό το φαιοπράσινο μπλοκ δεν χρησιμοποιείται για να στοιβάζονται προμήθειες γραφείου αλλά νεκρά και ετοιμοθάνατα ανθρώπινα κορμιά είναι η φθαρμένη αφίσα δίπλα στην πόρτα που απεικονίζει έναν άντρα γονατισμένο δίπλα σε μια ηλικιωμένη γυναίκα στο κρεβάτι. Κάτω από αυτές τις φιγούρες, ένα σύνθημα με τετράγωνη art deco γραμματοσειρά γράφει: “Το Μέγιστο Καθήκον Των Νέων Είναι Να Βοηθήσουν Τους Ηλικιωμένους Να Αποβιώσουν”. Είναι μια πολυκαιρισμένη διαφήμιση από την εποχή που ξεφύτρωσε το Μέρσι – περίπου τότε που η κυβέρνηση ιδιωτικοποίησε τις υπηρεσίες υποβοηθούμενου θανάτου στο ΕΣΥ και καλάρωσε τους κανονισμούς σχετικά με την παρηγορητική φροντίδα, τη θεραπεία της ψυχικής υγείας και την ευθανασία. Το Mercy είχε ως ιδιαίτερο εμπορικό προσόν την ιδέα πως οι επιδοματούχοι νεαροί οφείλουν να παρέχουν παρηγοριά και βοήθεια στους πιο ηλικιωμένους που είχαν αποφασίσει να φύγουν από τη ζωή, αλλά δεν είχαν συγγενείς ή φίλους για να τους στηρίξουν. Αυτό έχει το πρόσθετο πλεονέκτημα ότι επιτρέπει στο Μέρσι να απολύει νοσηλευτές και να βασίζεται στο CLA για να τους παρέχει υπεράφθονες εναλλαγές από υπαλλήλους σε καθεστώς έκτακτης και προσωρινής απασχόλησης.

Ο Λούι μπαίνει από την πόρτα. Από πίσω του αυτή κλείνει απότομα και αθόρυβα, σαν να βιαζόταν να τον μετακινήσει παραπέρα. Στο εσωτερικό υπάρχει μια ρεσεψιόν χωρίς παράθυρα, με υπόλευκους τοίχους και καφέ μοκέτες γεμάτες τσίχλες, βρωμιά και τις κατά καιρούς συνθλιμμένες κατσαρίδες.

“Μπορώ να σας βοηθήσω; ρωτά η ρεσεψιονίστ. “Εμ. Είμαι εδώ για να καλύψω μια θέση συνεργασίας”. “Όνομα;”

“Λούι Τζόουνς”.

86 "Thank you."

'You know your 'placement' used to be someone's job.' The woman spits out the word 'placement' as if it were a bit of rotten fruit, and resumes her knitting.

Louie nods and continues down the hallway to the prep room. Stepping inside, it is much the same as before – a long windowless room with lime walls and no furniture. At its far end is a counter not unlike the sort you'd see in a post office, only the glass screen is grimy, almost opaque, and circular like a submarine window. Beyond, Louie can just about make out Kyle. In the hazy glass he appears as a thin ginger moustache pasted onto a pallid oval smudge.

'Hello. I need a uniform?'

'Oh. Sure. Here you go.' Kyle slides him a blue outfit from under the screen. It can almost pass for a nurse's uniform if you don't pay close attention.

'Um, this isn't my size.'

'Sorry. New policy. One size fits all.' 'Okay.'

'Do I recognise you from somewhere?' 'The CLA have placed me here before.'

'Oh. Guess that makes sense. You remember the drill then?' 'Yeah. Go see Jen in recruitment and then go get changed?'

'Yup. No problem then.'

The smudge behind the counter falls quiet.

Clutching the crumpled uniform to his chest, Louie leaves the prep room and rounds the corner. There, at the end of the hallway, are two rooms and some stairs leading upward. One of the rooms is a staff toilet. The other is Jen's office.

He knocks on the door. 'Come in,' says a tiny voice.

Louie enters the room. It hasn't changed. Sparse yet somehow messy. A single desk on top of which a bulky grey desktop PC, a printer, and stacks of printouts, are crammed, looking like they might spill on to the floor at the slightest disturbance. A

“Χμμ”. Η ρεσεψιονίστ αφήνει κάτω τις βελόνες πλεξίματος και αρχίζει να εξετάζει σκυθρωπά ένα μπτρώο. Πρόκειται για μια πολύ κοντή γυναίκα με ένα στέμμα από γκριζα μαλλιά που σπειροειδώς στρέφεται προς τα πάνω σαν τις άκρες ενός αστεριού. Τικάρει ένα κουτάκι και παίρνει μια μεγάλη ανάσα, οι τρίχες κάτω από τα ρουθούνια της κουνιούνται σαν αισθητήρες εντόμων. “Πήγαινε στην ιματιοθήκη και πάρε τη στολή σου από τον Κάιλ”

“Ευχαριστώ”

“Γνωρίζεις πως με την ‘συνεργασία’ σου εδώ πήρες τη δουλειά από κάποιον άλλο”. Η γυναίκα έφτυσε τη λέξη “συνεργασία” σαν ένα κομμάτι σάπιο φρούτο κι επέστρεψε στο πλέξιμο της.

Ο Λούι έκανε ένα νεύμα και προχώρησε στον διάδρομο προς την ιματιοθήκη. Μπαίνοντας μέσα παρατηρεί, ίδιο σχεδόν κι απaráλλακτο, ένα μακρύ δωμάτιο χωρίς παράθυρα με τοίχους από ασβέστη και καθόλου έπιπλα. Στην άλλη άκρη του, υπάρχει ένας πάγκος, όχι άλλος από εκείνον που ίσως να έβλεπες σε ένα ταχυδρομείο, μόνο η γυάλινη πρόσοψη του ήταν βρώμικη, σχεδόν θολή, και κυκλική σαν παράθυρο υποβρυχίου. Πίσω από αυτό, ο Λούι μπορεί να διακρίνει τον Κάιλ. Μέσα από το θαμπό τζάμι, εκείνος δίνει μια αίσθηση ομοιότητας με ένα λεπτό κοκκινωπό μουστάκι, κολλημένο πάνω σε μια κλίδα ωχρή και οβάλ.

“Καλησπέρα. Χρειάζομαι στολή”

“Α. Φυσικά. Ορίστε”. Ο Κάιλ αφήνει στα χέρια του Λούι να πέσει μια μπλε στολή από το παραθυράκι του. Μπορεί να περάσει σχεδόν για στολή νοσοκόμας, αν δεν την προσέξεις καλά.

“Εμ, αυτό δεν είναι το μέγεθος μου”

“Συγγνώμη. Νέοι κανονισμοί. Ένα μέγεθος για όλους.” “Οκέυ”

“Εχουμε ξαναγνωριστεί κάπου;” “Η CLA με έχει τοποθετήσει εδώ και στο παρελθόν”.

“Ο. Νομίζω τώρα κατάλαβα. Θα θυμάσαι οπότε την διαδικασία ε;”

“Ναι. Πηγαίνω να δω την Τζεν στο τμήμα προσλήψεων κι έπειτα πηγαίνω να αλλάξω;”

“Αυτό. Κανένα πρόβλημα λοιπόν”

88 wastepaper bin overflowing with crumpled sheets, tissues and sweet packets. In the corner, a dusty model skeleton faces away as if ashamed. And, at the back of the room, towering over the desk, is a long, black cabinet.

‘Oh, hello, Louie. Another placement with us?’

He takes a moment to spot Jen amidst the detritus, idly jabbing an empty syringe into an injection training model over and over again. Jen is very short and often sits so still that she blends into the scenery. Her hair runs all the way to her backside. Louie thinks she looks a bit like Cousin It or something out of a Jim Henson production. Then he thinks that he is cruel for thinking that. Then he thinks that that kind of repression – the constant second guessing and chastising of negative thoughts – is exactly why he has been a doormat his entire life. Then he thinks that that sort of comment is exactly the sort of thing his father would say when he’d had a bit too much to drink. Then he thinks again about whether he should shoot himself or his dad or –

‘Hello? Earth to Louie.’

‘Oh. Yes. Sorry, Jen. Away with the fairies.’

‘Well, don’t spend too much time with them,’ she says, smiling dryly, standing up. ‘Anyway, let me get you what you need.’ She opens the cupboard doors. Then, standing tiptoe on her office chair, reaches for a silver zip-lock bag on the top shelf.

Jen has taken off her shoes and socks. Seeing the bare arch of her foot sends an odd twinge of desire through Louie. As he feels an erection coming on, he wonders what the hell is wrong with him.

‘Here’s what you need.’ Jen hands him the zip-lock bag. ‘Your client is on the second floor – room 205B.’

Louie nods and darts next door to the bathroom.

He exhales and feels his heart rate steady and, eventually, his erection wilts.

Η μουτζούρα που στεκόταν πίσω από τον πάγκο σιώπησε.

Σφίγγοντας την κουβαριασμένη στολή στο στήθος του ο Λούι αφήνει την ιματιοθήκη και στρίβει στη γωνία. Εκεί, στο τέλος του διαδρόμου, υπάρχουν δυο δωμάτια και μερικές σκάλες που οδηγούν προς τα πάνω. Το ένα από τα δωμάτια είναι η τουαλέτα του προσωπικού. Το άλλο είναι το γραφείο της Τζεν.

Χτυπά την πόρτα. “Περάστε”, λέει μια μικροσκοπική φωνή.

Ο Λούι μπαίνει στο δωμάτιο. Δεν έχει διόλου αλλάξει. Λιτό, αλλά και κάπως άνω κάτω. Ένα μόνο γραφείο, πάνω στο οποίο είναι στρυμωγμένα ένας ογκώδης γκρίζος επιτραπέζιος υπολογιστής, ένας εκτυπωτής και σιόιβες εκτυπώσεων, που μοιάζουν σαν έτοιμα να κυθούν στο πάτωμα με την παραμικρή διατάραξη. Ύστερα, ένας κάδος απορριμμάτων που ξεχειλίζει από τσαλακωμένες σελίδες, χαρτομάντιλα και περιτυλίγματα γλυκών. Στη γωνία, ένα σκονισμένο πρόπλασμα ανθρώπινου σκελετού στρέφει αλλού το βλέμμα του σαν να ντρέπεται. Και, στο πίσω μέρος τουωματίου, δεσποζοντας πάνω από το γραφείο, ένα μακρύ μαύρο ντουλάπι.

“Α, γεια σου Λούι. Άλλη μια συνεργασία σου μαζί μας;”

Πήρε λίγο χρόνο για να εντοπίσει την Τζεν ανάμεσα στη σαβούρα, να κώνει χασομέρικα ξανά και ξανά μια άδεια σύριγγα σε έναν διδακτικό σκελετό για ενέσεις. Η Τζεν είναι πολύ μικρόσωμη και στέκεται συχνά ακίνητη, σε σημείο που γίνεται ένα με το τοπίο. Τα μαλλιά της φτάνουν ως τα οπίσθια της. Ο Λούι πιστεύει πως μοιάζει λίγο με τον Cousin It ή με κάτι από παραγωγή του Τζιμ Χένσον. Έπειτα σκέφτεται πως γίνεται σκληρός με αυτές του τις σκέψεις. Έπειτα σκέφτεται πως αυτού του είδους η καταπίεση συνεχής αναθεώρηση και η κατάπνιξη των αρνητικών σκέψεων- είναι ακριβώς ο λόγος για τον οποίο σε όλη του τη ζωή στάθηκε όπως ένα πατάκι πόρτας. Έπειτα σκέφτεται πως αυτού του είδους τα σχόλια είναι ακριβώς αυτά που θα έλεγε ο πατέρας του στη φάση που θα είχε πει παραπάνω. Έπειτα σκέφτεται πάλι θα έπρεπε να πυροβολήσει τον εαυτό του ή τον πατέρα του ή –

“Χελόου. Γη καλεί Λούι”

90 The staff bathroom of the Mercy Clinic is wastefully large. Inside, Louie always feels like a trick of perspective is being played on his eyes – as if he is peering into a funhouse reflection. He quickly unwraps and puts on his uniform. Reflexively he checks himself in the mirror only to remember that there isn't one. He washes his hands and face in the sink and steps out into the hallway – the silver zip-lock tucked under his arm. Then he heads up the stairs to the second floor, holding on to the railing as he does, feeling flecks of paint peel off in his palms like dried glue.

At the top, Louie finds himself at the end of a long corridor lined with numbered doors. He inspects the first one. 201A. The next, 202A. And so on. He walks down the hall and counts – 205A ... 208A ... 215A ... Just how long does he have to go until he reaches the Bs? The longer he spends in the Mercy Clinic the more he feels unsettled by it. What is with the lack of furnishings and decoration? Would it really break the budget to put up a picture? And what is it with this thick goeey carpet? The most unnerving thing, however, is the absence of any human noise. Surely there should be speaking, whispering, crying, laughing. At the very least breathing?

205B.

Louie stands for a moment, hand resting on the door handle, trying to compose himself, to summon up a smile.

Smile. Yes.

He should at least do that.

Then he steps through into a little room. A bleak little room with a bare desk, a bed and a large window that offers only a grey view of a concrete wall. Maybe if you stick your head out and crane it up or down, left or right, you might be able to see the sky, the ground, the road, but that is a moot point because the window doesn't open out or in and is barred with iron so that no one can jump out to their non-state-approved deaths.

“Ω. Ναι. Συγγνώμη Τζεν. Χάθηκα για λίγο στον Νεραϊδόκοσμο” 91

“Λοιπόν, κόψε κάπως την πολύ παρέα μαζί τους”, αποκρίθηκε εκείνη, χαμογελώντας ξερά, σπκωμένη όρθια. “Τέλος πάντων, ασου παραδώσουμε τώρα τα απαραίτητα”. Ανοίγει τις πόρτες του ντουλαπιού. Στη συνέχεια, στέκεται στις μύτες των ποδιών της, στην καρέκλα του γραφείου της και πιάνει στο πάνω ράφι μια ασπμμένα σακούλα με φερμουάρ.

Η Τζεν έχει βγάλει τα παπούτσια και τις κάλτσες της. Βλέποντας τη γυμνή καμάρα του ποδιού της, τον Λούι διατρέχει ένας περιέργος σπασμός επιθυμίας. Καθώς νιώθει να έρχεται σε σύση, αναρωτιέται τι στο διάολο πάει λάθος με τον εαυτό του.

“Ορίστε ό,τι χρειάζεσαι”. Η Τζεν του παραδίδει τη σακούλα με το φερμουάρ.

“Ο πελάτης σου βρίσκεται στον δεύτερο όροφο – δωμάτιο 205B”.

Ο Λούι κάνει ένα νεύμα και τρέχει προς το μπάνιο στη διπλανή πόρτα.

Αφήνει μια ανάσα και νιώθει τους καρδιακούς του παλμούς να σταθεροποιούνται και, τελικά, η σύση του αρχίζει να πέφτει.

Η τουαλέτα προσωπικού της κλινικής Μέρσι είναι σπάταλα μεγάλη. Εντός της, ο Λούι αισθάνεται σαν να παίζεται ένα τέχνασμα προοπτικής στα μάτια του- σαν να κοιτάζει μέσα σε μια αντανάκλαση απ’ το τρενάκι του τρόμου. Τάχιστα ξετυλίγει και φοράει τη στολή του. Αντανακλαστικά πάει να εξετάσει τον εαυτό του στον καθρέπτη ώσπου θυμάται πως δεν υπάρχει καθρέπτης. Πλένει τα χέρια και το πρόσωπό του στο νεροχύτη και βγαίνει στο διάδρομο- το ασπμμένο φερμουάρ κάτω από το μπράτσο του. Στη συνέχεια ανεβαίνει τις σκάλες του δεύτερου ορόφου, κρατώντας το κάγκελο καθώς το κάνει, νιώθοντας φλούδες μπογιάς να ξεκολλάνε στις παλάμες του σαν αποξηραμένη κόλλα.

Φτάνοντας στην κορυφή, ο Λούι βρίσκεται στο τέλος ενός μεγάλου διαδρόμου με αριθμημένες πόρτες. Επιθεωρεί την πρώτη. 201Α. Την επόμενη, 202Α. Και ούτω καθεξής. Περιπατάει στο διά-

92 'Grim evening out, isn't it?'

Louie turns to see his client sat in the far corner of the room, arms cradled around her knees.

'I couldn't bear to look at it,' she continues chipperly. 'And this seems to be the only part of the room I can't see it.' She lets out a nervous laugh. The woman is younger than the other clients Louie has assisted – surely no more than sixty. She is white-haired, whisper-thin, dressed in a long polka-dot dress, and has an anchor tattooed on her right shoulder.

'Well, should we get started then?' she says, standing up then sitting on the corner of the bed, facing away from the window.

Louie sits next to her. Up close he can see that there are scars all along her wrists. He begins to wonder. Why the polka-dot dress? It looks new. Did she pick it out especially for this occasion? Why the anchor tattoo? Is it a drunken teenage dare turned heirloom? What is her background? What led her to this place?

As he opens the zip-lock bag and pulls out the syringe, Louie simultaneously feels two irreconcilable desires to at once know everything about this woman and yet also know nothing, to be wiped clean and left blank like a spotless white sheet.

'As an employee of Mercy,' Louie begins, 'I am obligated to remind you at this moment of your rights...' And so on. Without pause he emits a bureaucratic chant to ward off bad fortune, lawsuits, etc, etc. After ten minutes he reaches his legally ordained anticlimax— '... if you would like to proceed please confirm one last time. If you have any doubts then we at Mercy would urge you to reconsider, Madam.'

She forces a smile. 'Yes, please go ahead, boy.' 'Can I take that as a confirmation, Madam?' She sighs. 'Yes.'

Louie holds up the syringe, lightly presses the plunger, and inspects closely a tiny drop of clear fluid oozing from the tip. It is working.

δρομο και μετράει – 205A ... 208A ... 215A ... Πόσο ακριβώς θα πρέπει να προχωρήσει μέχρι να φτάσει στα Β; Όσο περισσότερο χρόνο περνάει στην Κλινική Μέρσι, τόσο περισσότερο νιώθει κάτι να τον ενοχλεί. Τι συμβαίνει με την έλλειψη επίπλωσής και διακόσμησης; Θα επιβάρυνε αλήθεια τόσο τον προϋπολογισμό να βάλουν μια κορνίζα; Και τι συμβαίνει με αυτό το παχύ, σικαμένο χαλί; Το πιο εκνευριστικό, ωστόσο, είναι η απουσία οποιουδήποτε ανθρώπινου θορύβου. Σίγουρα θα έπρεπε να υπάρχει ομιλία, ψίθυρος, κλάμα, γέλιο. Στην τελική, αναπνοή;

205B.

Ο Λούι στέκεται για μια στιγμή με το χέρι ακουμπισμένο στο χερούλι της πόρτας, προσπαθώντας να ηρεμίσει, να καταφέρει ένα χαμόγελο.

Να χαζογελάσει. Ναι.

Θα έπρεπε τουλάχιστον να το κάνει αυτό.

Τότε μπαίνει σε ένα μικρό δωμάτιο. Ένα μουντό δωματιάκι με ένα γυμνό γραφείο, ένα κρεβάτι και ένα μεγάλο παράθυρο που προσφέρει μόνο μια γκριζα απόχρωση ενός τσιμεντένιου τοίχου. Ίσως αν βγάλεις το κεφάλι σου έξω και το σπκώσεις προς τα πάνω ή προς τα κάτω, αριστερά ή δεξιά, να μπορέσεις να δεις τον ουρανό, το έδαφος, το δρόμο, αλλά αυτό είναι άσχετο, επειδή το παράθυρο δεν ανοίγει ούτε προς τα έξω ούτε προς τα μέσα και είναι κλεισμένο με σίδηρο, ώστε κανείς να μην μπορεί να πηδήξει έξω και να πεθάνει χωρίς την έγκριση του κράτους. “Ζοφερή βραδιά έξω, έτσι δεν είναι;”

Ο Λούι γυρίζει και βλέπει την πελάτισσα του καθισμένη στην άλλη γωνία του δωματίου, με τα χέρια ολόγυρα να αγκαλιάζουν τα πόδια της.

“Δεν άντεχα να το βλέπω”, συνεχίζει κεφάτα. “Και αυτό φαίνεται να είναι το μόνο μέρος του δωματίου που δεν μπορώ να το δω”. Αφήνει ένα νευρικό γέλιο. Η γυναίκα είναι νεότερη από τους άλλους πελάτες που έχει βοηθήσει ο Λούι – σίγουρα όχι πάνω από εξήντα. Είναι ασπρομάλλα, λεπτή σαν ψίθυρος, ντυμένη με

94 At the sight of the needle, the woman quickly looks away.
'Alright,' he says. 'I will begin.'

She nods, looking at her feet.

He holds on to her arm and sticks the needle in. She flinches.

He slowly pushes down on the plunger.

She winces. Then, as the last milligram of poison enters her veins, her face un-tenses. She looks up at Louie. Her eyes are clear blue and Louie cannot imagine how he must look in them. Is he a cold, unpleasant comprehensive school cherub? A disinterested devil? Some teenage summer job ferryman?

She opens her mouth to say something. 'I...'

And that is it. Her blue eyes roll upward as if to follow her spirit's ascent. Her body goes limp and slumps toward the floor. Louie quickly catches, steadies it. He is surprised how heavy it is, given how slight she appeared. Or maybe this is normal? Maybe human bodies are heavier than he'd thought? It is so easy to forget, when you see them in motion, how much effort goes into making them move, how much strength is needed to carry them. A person might go their whole life only ever managing to carry one – their own. A person might go their whole life and not even manage that.

Louie is still holding on to his client's arm.

He has been holding on to her arm for a while now. Maybe ten minutes. Maybe fifteen.

Sitting next to her empty body as gravity tries to pull it downwards.

The woman's arm is cold. His hand is cold.

He wonders which had been cold first, which had frozen the other.

Standing up, he gently lays the body on the bed as neatly as he can.

Then he stands up and walks back into the hallway.

ένα μακρύ πουά φόρεμα και έχει τατουάζ μια άγκυρα στον δεξιό της ώμο.

“Λοιπόν, μπορούμε να αρχίσουμε τότε;”, λέει, σηκώνεται έπειτα όρθια και κάθεται στη γωνία του κρεβατιού, αποστρέφοντας το βλέμμα από το παράθυρο.

Ο Λούι κάθεται δίπλα της. Από κοντά, του είναι εύκολο να δει πως υπάρχουν σημάδια κατά μήκος των καρπών της. Αρχίζει να αναρωτιέται. Γιατί το πουά φόρεμα; Φαίνεται καινούργιο. Το διάλεξε ειδικά για αυτή την περίπτωση; Γιατί το τατουάζ με την άγκυρα; Πρόκειται για ένα εφηβικό τόλμημα σε κατάσταση μέθης που μετατράπηκε σε κειμήλιο; Ποιο είναι το παρελθόν της; Τι την οδήγησε σε αυτό το μέρος;

Καθώς ανοίγει τη σακούλα με το φερμουάρ και βγάζει τη σύριγγα, ο Λούι νιώθει την ίδια στιγμή δύο αγεφύρωτες επιθυμίες να μάθει τα πάντα γι’ αυτή τη γυναίκα και ταυτόχρονα να μην ξέρει τίποτα, να καθαριστεί και να παραμείνει ανύποπτος, σαν άσπιλο λευκό σεντόνι.

“Ως υπάλληλος του Μέρσι”, αρχίζει ο Λούι, “είμαι υποχρεωμένος αυτή τη στιγμή να σας υπενθυμίσω τα δικαιώματά σας...”. Και ούτω καθεξής. Χωρίς παύση αρχίζει να εκπέμπει έναν γραφειοκρατικό ψαλμό για να ξορκίσει την κακοτυχία, τις αγωγές, κ.λπ. κ.λπ. Μετά από δέκα λεπτά φτάνει στη νομικά καθορισμένη αντικλιμάκωσή του: “... αν θέλετε να προχωρήσετε παρακαλώ επιβεβαιώστε για τελευταία φορά. Αν έχετε αμφιβολίες, τότε εμείς στο Μέρσι θα σας προτρέπαμε να το ξανασκεφτείτε, κυρία”

Εκείνη εκβιάζει ένα χαμόγελο. “Ναι, σε παρακαλώ προχώρα, αγόρι μου.” “Μπορώ να το εκλάβω αυτό ως επιβεβαίωση, κυρία;” Αφήνει έναν αναστεναγμό. “Ναι”.

Ο Λούι κρατάει τη σύριγγα, πιέζει ελαφρά το έμβολο και εξετάζει προσεκτικά μια μικρή σταγόνα διαυγούς υγρού που βγαίνει από την άκρη του. Λειτουργεί.

Στη θέα της βελόνας, η γυναίκα γρήγορα στρέφει το βλέμμα της. “Εντάξει”, λέει. ‘Θα ξεκινήσω’.

Εκείνη γνέφει, κοιτάζοντας τα πόδια της.

Κρατάει το χέρι της και της βάζει τη βελόνα. Εκείνη ανατριχιάζει. Σπρώχνει αργά με το δάχτυλο του το έμβολο προς τα κάτω.

Εκείνη αναστενάζει. Έπειτα, καθώς το τελευταίο χιλιοστόγραμμο δηλητηρίου εισέρχεται στις φλέβες της, το πρόσωπό της αποφορτίζεται. Κοιτάζει τον Λούι. Τα μάτια της είναι καθαρά μπλε και ο Λούι αδυνατεί να φανταστεί πώς θα πρέπει να φαίνεται ο ίδιος μέσα τους. Να μοιάζει με ψυχρό, δυσάρεστο κερουβείμ από ενιαίο λύκειο; Με αδιάφορο δαίμονα; Με κάποιον στην εφηβική του καλοκαιρινή δουλειά ως πορθημέας;

Ανοίγει το στόμα της για να πει κάτι. “Εγώ...”

Και αυτό ήταν όλο. Τα γαλάζια μάτια της γυρίζουν προς τα πάνω σαν να ακολουθούν την ανάβαση του πνεύματός της. Το σώμα της χαλαρώνει και γλιστρά προς το πάτωμα. Ο Λούι το πιάνει γρήγορα, το σταθεροποιεί. Εκπλήσσεται με το πόσο βαρύ είναι, δεδομένου του πόσο λεπτή φαινόταν. Ή μήπως αυτό είναι φυσιολογικό; Ίσως τα ανθρώπινα σώματα είναι βαρύτερα απ’ ό,τι υπέθετε; Είναι τόσο εύκολο να ξεχάσεις, καθώς τα βλέπεις σε κίνηση, πόση προσπάθεια χρειάζεται για να τα κάνεις να κινηθούν, πόση δύναμη χρειάζεται για να τα μεταφέρεις. Κάποιος μπορεί να περάσει όλη του τη ζωή πετυχαίνοντας να κουβαλήσει μόνο ένα - το δικό του. Κάποιος μπορεί να περάσει όλη του τη ζωή και να μην καταφέρει ούτε αυτό.

Ο Λούι βαστάει ακόμα το χέρι της πελάτισσας του.

Κρατιέται από το χέρι της εδώ και αρκετή ώρα.

Ίσως δέκα λεπτά. Ίσως και δεκαπέντε.

Κάθεται δίπλα στο κούφιο σώμα της καθώς η βαρύτητα προσπαθεί να το τραβήξει προς τα κάτω.

Το χέρι της γυναίκας είναι κρύο. Το χέρι του είναι κρύο.

Αναρωτιέται ποιο κρύωσε πρώτο, ποιο πάγωσε το άλλο.

Σηκώνεται, τοποθετεί απαλά το σώμα στο κρεβάτι όσο πιο τακτοποιημένα μπορεί.

(Μετάφραση Νικόλας Κουτσοδόντης)

Μόργκαν Όουεν / Morgan Owen

100 **Mljet: isolation and de-isolation**

What I noticed that first morning, other than the silence, was the smell of pine, earthy and bright, and the scent of the roads' dust, like maple sap, somehow – sweet and darkly rich. And of course, the smell of the sea, and the lack of city smog. The light came through the window's slats with an unexpected suddenness; I watched the room become lighter by the second as the rim of the sun rose over Pomena. The reddish stripes on the wall didn't last long; the new day had begun. Before I could rouse myself fully from my sleep, it dawned on me that I was abroad, alone, with time stretching ahead of me, and freedom to use it how I wished. There was nobody else at my end of the island, so I was truly apart in a way that I hadn't been for a long time. I looked over the water towards the European mainland, and then I ventured into the trees.

*

This was my first travel abroad not only since the pandemic but for many years, so the journey was doubly significant. As one might have expected, there was excitement mingled with a shadow of nervousness, but also an uncommon awareness of the act of travelling itself. Everything was as though it were new to me, from arriving at the airport, to flying, to being among languages other than Welsh or English, to setting foot in a country I'd never visited before. I was reminded of a dream I had at the beginning of my teenage years, which has stuck resolutely in my memory: I was walking by myself along the main street of some Central European city, which might have been in Germany, or possibly Poland, and I felt in all its exaltation the condition of the traveller, which is to be nobody. But it must be remembered that 'nobody' in Welsh (*neb*) can mean

Μλιετ: απομόνωση και άπο-απομόνωση

101

Αυτό που παρατήρησα εκείνο το πρώτο πρωινό, πέρα από τη σιωπή, ήταν η μυρωδιά του πεύκου, γήινη και ζωηρή, και η οσμή της σκόνης των δρόμων, σαν χυμός σφενδάμου, κάπως – γλυκιά και με σκοτεινό πλούτο. Και φυσικά, η μυρωδιά της θάλασσας, και η έλλειψη του αστικού νέφους. Το φως μπήκε απ' τα πηχάκια του παράθυρου με μια ανέλπιστα σφοδρότητα: παρατηρούσα το δωμάτιο να γίνεται κάθε λεπτό κι ελαφρύτερο καθώς το χείλος του ήλιου ανέτειλε πάνω από την Πομένα. Οι κοκκινωπές ραβδώσεις στους τοίχους δεν κράτησαν για πολύ: η καινούρια μέρα είχε ξεκινήσει. Πριν να προλάβω πλήρως να συνέλθω από τον ύπνο, με κατέλαβε η επίγνωση πως βρισκόμουνα στο εξωτερικό, μόνος μου, με όλο τον χρόνο να απλώνεται μπροστά μου, και την ελευθερία να τον διαθέσω κατά βούληση. Δεν υπήρχε ψυχή στην δική μου πλευρά του νησιού, έτσι ήμουν στ' αλήθεια απομονωμένος, με τρόπο που είχα καιρό να υπάρξω. Έριξα το βλέμμα μου πάνω στα νερά προς την ηπειρωτική Ευρώπη, κι έπειτα τολμηρά εισήλθα στις συστάδες των δέντρων.

*

Αυτό ήταν το πρώτο μου ταξίδι στο εξωτερικό, όχι μόνο με φταιξιμο της πανδημίας, αλλά εδώ και πολλά χρόνια, οπότε το ταξίδι ήταν διπλά σημαντικό. Όπως θα περίμενε κανείς, υπήρχε ενθουσιασμός ανάμεικτος με μια σκιά νευρικότητας, αλλά επίσης και με μια ασυνήθιστη συνειδητότητα του ίδιου του ταξιδιού ως πράξη. Τα πάντα ήταν σαν πρωτόγνωρα για μένα, από την άφιξη στο αεροδρόμιο, το ταξίδι, το να βρίσκεσαι ανάμεσα σε γλώσσες διαφορετικές από τα ουαλικά και τα αγγλικά, μέχρι το να καταφτάνεις σε μια χώρα που ουδέποτε είχες επισκεφτεί στο παρελθόν. Μου ήρθε στο μυαλό ένα όνειρο που είδα στα πρώτα εφηβικά μου χρόνια, το οποίο με αποφασιστικότητα και πείσμα έχει παραμείνει

102 both 'somebody' *and* 'nobody'. A useful word whose extreme ambiguity is perfect for the traveller's purposes, who is a stranger but also an incarnation, to others, of somewhere else. It's difficult for me to explain the feeling I had in that dream correctly, as talk of such strangeness – or stranger-ness – is bound to suggest unpleasantness, but it was wonderful. You have to feel that strangeness before you can draw near; you must experience the space between yourself and others before you can cross over to meet them truly. As I boarded the plane, and as the familiar land receded into the distance and the night, I had that feeling again, but I was not waking from the dream: I woke to it.

*

I only had a few books with me, mainly because of the lack of room in my case, but also by design, to an extent. My aim was to respond to a new place with new words, to think differently. For six months I hadn't written as much as a single poem, feeling like I was turning in circles by responding to the same places and the same experiences in the same way. Better to say nothing than to have your words turn to stone. But on the island, as I walked through the groves and the villages, along the lakes and the shore, over the hills and the crags, I would come to a sudden stop to write down a poem – sometimes a few lines, sometimes whole pages of untidy, charged writing. I saw plenty to inspire me, and as the act writing was coterminous with the experience, there was no time to ruminate or philosophise or lapse into the past: this was synchronous creation. Direct interpretation. I filled the pages in my notebook, enough to for a whole volume, and all of it unified in time in space. It was a way for me to step out of my past, too, and not temporarily, as though I were self-isolating from it. Mljet's

στη θύμηση μου: περπατούσα μόνος μου κατά μήκος της κεντρικής οδού μιας πόλης της Κεντρικής Ευρώπης, που θα μπορούσε να είναι στην Γερμανία ή πιθανώς και στην Πολωνία, κι ένιωσα, σε όλη της την έξαψη, την κατάσταση του να είσαι ταξιδιώτης, δηλαδή να είσαι ο κανένας. Αλλά θα πρέπει να υπενθυμίσω πως το «κανένας» στα Ουαλικά (*neb*) μπορεί να σημαίνει ταυτόχρονα και «Κάποιος» και «Κανένας». Μια χρήσιμη λέξη, η αμφισημία της οποίας είναι ιδανική για τις προθέσεις του ταξιδευτή, ο οποίος είναι ένας ξένος αλλά επίσης μια ενσάρκωση, για τους άλλους ή για κάπου αλλού. Μου είναι δύσκολο να εξηγήσω με πιστότητα την αίσθηση που είχα σε αυτό το όνειρο, καθώς η συζήτηση για μια τέτοια παραδοξότητα -ή παρά- δοξότητα- είναι προορισμένη να σηματοδοτήσει δυσανεξία, ωστόσο ήταν θαυμάσια αίσθηση. Θα πρέπει να νιώσεις αυτή την παραδοξότητα πριν την προσεγγίσεις. Θα χρειαστεί να έχεις συνείδηση του χώρου μεταξύ του εαυτού σου και των άλλων πριν τον διασχίσεις για να τους γνωρίσεις αληθινά. Καθώς επιβιβαζόμουν στο αεροπλάνο, και καθώς η οικία σε μένα γη αποσύρθηκε μέσα στην απόσταση και τη νύχτα, είχα πάλι εκείνη την αίσθηση, αλλά δεν έφυγα από το όνειρο: ξύπνησα σε αυτό.

*

Είχα ελάχιστα βιβλία μαζί μου, πιο πολύ λόγω έλλειψης χώρου στις αποσκευές, αλλά και, κατά κάποιον τρόπο, λόγω σχεδιασμού. Στόχος μου ήταν να ανταποκριθώ σε έναν καινούριο τόπο με νέες λέξεις, να αντιληφθώ διαφορετικά. Σε ένα εξάμνηνο είχα γράψει όλο κι όλο ένα ποίημα, νιώθοντας πως ζω μια λούπα, επιδρώντας στα ίδια μέρη και στις ίδιες εμπειρίες με παρόμοιο τρόπο. Καλύτερα να σιωπήσεις παρά να δεις άκαμπτες τις λέξεις σου σαν κοτρόνες. Μα ωστόσο στο νησί, καθώς βάδιζα μέσα σε ελαιώνες και κωριά, κατά μήκος λιμνών και ακτών, σε λόφους και βουνοπλαγιές, θα συνέβαινε απότομα να σταματούσα για να γράψω ποίημα.-

104 newness to me was the medium of observation – true observation. Everything is always in motion, and you have to breathe, look and listen deeply at everything around you to understand that. On the heap of stones, look: a capricious map of lichen; see the lizards sunbathe, see the stones' texture in the slant afternoon sun, see the pine needles blown by the wind, see the world's reflection. And that's only the stones.

*

Every day, I had a particular destination, leaving early. More often than not, the villages: Pomena, the nearest to Kulijer; Babine Kuče, over the hill and through the Aleppo pines, where I saw from the quay grey fish hunting small fry in the pellucid blue water; Pristanište, where I went to the post office to buy postcards and stamps so that I could literally send word home; Dovedari with its lemon and orange trees, and its sun-idling cats; Polače, where I wandered through the ruins of the basilica, and the old Roman palace which gives the village its name. This part of the island – the national park – was relatively empty as the tourists had not yet appeared, and so the villages were also pretty empty. Yet I'd greet the people I'd see with *dobro jutro* and receive and invariably warm reply: a moment of society, but enough to feel that I was partaking in an experience broader than my own wandering. Society sprung from unexpected places: here and there, the soles of walls would emerge from the forest floor, or an old olive grove gone wild, overgrown. There are remains in all directions among the trees on this the most wooded island of the Adriatic. Inhabited and uninhabited, depending on the angle of the light.

*

άλλοτε λίγες γραμμές, άλλοτε ολόκληρες σελίδες ακατάστατης, φορτισμένης γραφής. Είδα πολλά πράγματα που ήταν ιδανικά για να με εμπνεύσουν και, καθώς η διαδικασία της γραφής συνέπιπτε με την εμπειρία, δεν υπήρχε περιθώριο να μπρुकάσω ή να φιλοσοφήσω ή να αναλωθώ στο παρελθόν: αυτό ήταν μια δημιουργία συγχρονική. Ερμηνεία με αμεσότητα. Γέμισα τις σελίδες του σημειωματάριου μου, αρκετές ώστε να συμπληρώσουν ολόκληρο τόμο, και ολόκληρο αυτό το υλικό ενοποιήθηκε σε χρόνο και χώρο. Ήταν ένας τρόπος και για μένα, επίσης, να απομακρυνθώ από το παρελθόν μου, και όχι πρόσκαιρα, σαν να αυτόαπομονωνόμουν από εκείνο. Εκείνο το καινούριο που αντιπροσώπευε το Μλιετ για μένα ήταν το μέσο για την παρατήρηση – την ουσιαστική παρατήρηση. Όλα βρίσκονται διαρκώς σε κίνηση, και χρειάζεται να αναπνέεις, να βλέπεις και να ακούς εις βάθος το κάθε τι που σε περικλείει ώστε να το εννοήσεις. Πάνω στον σωρό των λίθων, κοίταξε: ένας ιδιότροπος χάρτης λειχίνων· δεξ τις σαύρες να λιάζονται, δεξ τη δομή τη πέτρας στο λοξό φως του απογεύματος, δεξ τις βελόνες των πεύκων να παρασύρονται απ' τον άνεμο, δεξ την αντανάκλαση του κόσμου. Κι εδώ μιλάμε μόνο για τις πέτρες.

*

Κάθε μέρα, είχα έναν ορισμένο προορισμό, ξεκινώντας από νωρίς. Το πιο συχνά στα χωριά: η Romena, το πιο κοντινό στο Kulijet το Babine Kuče, πέρα στον λόφο και κατά μήκος των πεύκων του Aleppo, όπου παρατήρησα στην προβλήτα γκρι ψάρια να κυνηγούν ιχθύδια μέσα στα διαυγή γαλάζια νερά το Pristanište, όπου πήγα στο ταχυδρομείο για να αγοράσω καρτ ποστάλ και γραμματόσημα, ώστε κυριολεκτικά να δώσω σημεία ζωής πίσω στο σπίτι μου το Dovedarj με τις λεμονιές και τις πορτοκαλιές του, και τις ράθυμες στον ήλιο γάτες του το Polače, όπου περιπλανήθηκα ανάμεσα στα χαλάσματα του βασιλικού και στο παλιό Ρωμαϊκό παλάτι, από το οποίο παίρνει το όνομα του το χωριό. Αυτή η

106 A February that was summer to me – that’s time shattered. My departure for Dubrovnik had come, and I’d lost my grip on time altogether. I hadn’t realised that my last full day on the island had arrived, and the sun was already drawing in my last night in Kulijer. Although the mainland was visible and relatively close, it felt very far away, an *other* place. I could easily understand how the myth that Odysseus had spent seven years on this island in his confusion. Time moves differently here, softly and with dignity, like a retired emissary from some old and venerable civilisation. It arrives from elsewhere, or that is how it felt to me.

*

I’m not sure why exactly, but the plane between Zagreb and Dubrovnik has caught my imagination, and I find myself on it still in my daydreams. It’s a turboprop; that is, a plane with propellers, one on each wing. To be specific, it is a De Havilland Dash 8 400q. This is a relatively small plane, compared to the more familiar jets, and it’s different. The jet, for example, feels as though it climbs slowly, almost – or at least in a gradual, considered way. It takes longer to reach its the point at which it feels like it’s *really* moving. On the other hand, the propellers on the Dash generate their maximum thrust almost straight away, so the ascent is much more vigorous and direct. It advances rapidly and nimbly along the runway almost from standing. You’ll be pushed back into your seat, feeling a charge of excitement. But before that, you’ll have noticed the propellers starting up, and what a sound they make! A deep drone that doesn’t sound altogether mechanical. From your seat you’ll think to yourself that this is how a plane should sound. From Zagreb to Dubrovnik and back, the flight was smooth and tranquil, but always to the accompaniment of that noise: it’s

πλευρά του νησιού – το εθνικό πάρκο – ήταν σχετικά άδεια καθώς οι τουρίστες δεν είχαν ακόμα εμφανιστεί, οπότε και τα χωριά ήταν αρκετά άδεια εξίσου. Μολαταύτα γύρω μου θα χαιρετούσα τον κόσμο που θα έβλεπα, λέγοντας *dobro jutro* και ανεξαιρέτως θα λάμβανα μια θερμή ανταπάντηση: ένα κοινωνικό στιγμιότυπο, που ωστόσο ήταν αρκετό ώστε να νιώσω πως έπαιρνα μέρος σε μια ευρύτερη εμπειρία από εκείνη της δικής μου περιπλάνησης. Η κοινωνικότητα άνθιζε από ανέλπιστες οδούς: εδώ κι εκεί, οι τοίχοι είχαν πέλματα που αναδύονταν από το πάτωμα των δασών, ή ένας τρελός γέρικος ελαιώνας, που ανεξέλεγκτα γιγάντωνε. Υπάρχουν απομεινάρια ανάμεσα στα δέντρα σε τούτο το πιο δασώδες νησί της Αδριατικής. Είναι κατοικημένο ή ακατοίκητο, ανάλογα με τη γωνία του φωτός.

*

Ένας Φλεβάρης που ήταν για μένα καλοκαίρι- αυτό συνιστά θρυμματισμό του χρόνου. Έφτασε η ώρα της αναχώρησης μου από το Dubrovnik και είχα χάσει εντελώς την αίσθηση του χρόνου. Δεν είχα συνειδητοποιήσει πως έφτασε η τελευταία ολόκληρη μέρα μου στο νησί κι ο ήλιος είχε αρχίσει ήδη να αποσύρεται για λογαριασμό της νύχτας στο Kulijer. Παρότι η ηπειρωτική χώρα ήταν ορατή και σχετικά κοντά, την αισθανόσουν εντελώς μακρινή, έναν άλλο τόπο. Μπορούσα εύκολα να κατανοήσω πως κατά τον μύθο ο Οδυσσέας είχε περάσει, μέσα στη σύγχυση του, επτά χρόνια σε αυτό το νησί. Περνάει ο χρόνος διαφορετικά εδώ, πιο μαλακά και με αξιοπρέπεια, σαν αποσυρμένος αγγελιοφόρος κάποιου παλιού και σεβάσμιου πολιτισμού. Καταφτάνει από αλλού ή έτσι το ένιωθα εγώ.

*

Δεν γνωρίζω το γιατί ακριβώς, ωστόσο το αεροπλάνο μεταξύ Ζάγ-

108 easier to connect such a noise with motion, even though turbo-propellers are slower than jets. And that, maybe, is the fascination of that plane to me: it makes motion and distance concrete, and everything that comes in the wake of travelling. And it looks nice too.

*

Along the tracks and the roads, two flowers captured my attention in particular, and I was taken aback to see them after leaving a bare and sullen Wales. I first noticed them on the verges, and from then on they were faithful companions. *Vrtna šumarica* – broad-leaved anemone. In the shady areas, I saw the washed purple of their petals, closed and quiet in the morning. Their colour didn't shout especially loudly in my early morning wanderings: between the remains of the dawn and the remains of the darkness, everything took on a heathery hue. By midday, they were more likely to have opened, bright and light. They were to be seen in abundance around the shell of the basilica and the damp vegetable gardens of Polače. Tenderness in hard places. And then *razgranjena presličica* – grape hyacinth. There was something familiar about the sight of them, as they're popular decorative flowers back home, but here on the island of Mljet they grow wild. Dark blue flowers, like little bunches of grapes, as its name will tell you. They keep close to the ground, demure despite their beauty, and they like the rough, rocky land. Past Babine Kuče, on the shore of Veliko Jezero, the path itself was full of these flowers, and behind me were empty boats. Few people had ventured along this particular path since the summer. I was reminded of little beads, or shards of pottery, their blue patterns faded.

*

κρεμπ και Ντουμπρόβνικ άναψε τη φαντασία μου και μέσα στις ονειροπολήσεις μου βρίσκομαι ακόμα εντός του. Έχει ελικοστροβιλοκινητήρες αυτό σημαίνει αεροπλάνο με έλικες, έναν σε κάθε φτερό. Για την ακρίβεια είναι ένα De Havilland Dash 8 400q. Πρόκειται για ένα σχετικά μικρό αεροπλάνο, συγκριτικά με τα πιο οικεία μας jet, και είναι διαφορετικό. Με το jet, για παράδειγμα, έχεις την αίσθηση πως σκαρφαλώνει αργά, σχεδόν – ή έστω με ένα προσεγγμένο, σταδιακό τρόπο. Παίρνει περισσότερο χρόνο να φτάσει στο σημείο εκείνο που νιώθεις ότι πραγματικά κινείται. Από την άλλη, οι έλικες στο Dash παράγουν τη μέγιστη ώθηση σχεδόν απευθείας, οπότε η άνοδος είναι πολύ πιο έντονη και άμεση. Προχωρά ταχύτατα και σβέλτα κατά μήκος του διαδρόμου σχεδόν από όρθια θέση. Πέφτεις πίσω στη θέση σου, νιώθοντας ένα φορτίο ενθουσιασμού. Αλλά πριν από αυτό, θα παρατηρήσεις τους έλικες να εκκινούν, και τι ήχο παράγουν! Έναν βαθύ βόμβο που δεν ακούγεται εντελώς μηχανικός. Από τη θέση σου θα αναλογιστείς πως έτσι θα πρέπει να ακούγεται ένα αεροπλάνο. Από το Ζάγκρεμπ στο Ντουμπρόβνικ και πίσω η πτήση ήταν ήρεμη και χαλαρή, αλλά πάντοτε με συνοδεία αυτού του ήχου: είναι εύκολο να συνδέσεις τον ήχο με κίνηση, παρότι οι ελικοστροβιλοκινητήρες είναι πιο αργοί από τα jet. Και αυτό ίσως να αποτελεί για μένα την γοητεία του αεροπλάνου αυτού: κάνει πιο συμπαγή την κίνηση και την απόσταση, κι όλα όσα έρχονται στον απόηχο του ταξιδιού. Και επίσης φαίνεται ωραίο.

*

Κατά μήκος των γραμμών και των δρόμων, δυο λουλούδια συγκεκριμένα τράβηξαν την προσοχή μου κι έμεινα έκθαμβος που τα είδα κατόπιν της αναχώρησης μου από το γυμνό και σκυθρωπό τοπίο της Ουαλίας. Αρχικά τα παρατήρησα στις άκρες κι από τότε έγιναν πιστοί σύντροφοι. *Vrtna žumarica* – πλατύφυλλη ανεμώνη. Στα σκιερά σημεία, είδα το ξεπλυμένο μωβ στα πέταλα της,

110 Every day I'd go to watch the sea, think, smell, and simply be aware of all that was around me. Despite the warmth and the sunshine, I could see from this spot the white-tipped mountains of Bosnia in the distance. By sunset, I'd return to my room, wait and watch the sky change colour. The sunset is always fraught with expectation, and there's not much you can do except watch it. The sense of time's purpose and passing will only return, temporarily, when the colours have settled, when the night is a solid presence. Or that is how the sunset feels when you're alone. Stillness of mind sharpens the senses, though there is never true silence. The island's restless birds, the waves, the breezes in the pines were a reminder that the world is moving, always. That is when Wales sometimes intruded upon my mind, a different country from afar. I saw her without me, and so I saw myself clearer, without her.

*

These are only a handful of impressions of the island of Mljet. If I were to gather all of those impressions, I could write until the end of time, because what I did, essentially, was *experience*. To experience something as it is you must see that it has no tidy end or obvious beginning, and that it's bound up tightly with everything else, though it speaks with its own voice, all the same. I was in a certain solitude, in the literal sense, but I wasn't lonely. By the sea and among the pines, I awoke; I felt communion. I left with a load of poems and a head full of this beguiling place's beauty. There's still some Mljet dust in the folds of my jacket and between the treads of my boots.

κλειστά και ήσυχα στο πρωινό. Το χρώμα τους δεν ήταν ιδιαίτερα εκκωφαντικό κατά τις πρωινές μου περιπλανήσεις: ανάμεσα στα απομεινάρια της αυγής και στα απομεινάρια του ερέβους τα πάντα έπαιρναν μια ερεικώδη απόχρωση. Μέχρι το μεσημέρι ήταν πιο πιθανό να έχουν ανοίξει, λαμπερά κι ελαφριά. Μπορούσες να τα απαντήσεις σε αφθονία γύρω από τον τρούλο της βασιλικής και τους υγρούς λαχανόκηπους του Polače. Ευαισθησία σε άκαρδους τόπους. Κι έπειτα το *razgranjena presličica*- μούσκαρι το βοτρυσειδές. Υπήρχε κάτι οικείο στην εικόνα τους, καθώς είναι δημοφιλή άνθη για διακόσμηση πίσω στον τόπο μου, αλλά εδώ στο νησί του Μλιέτ είναι αγριολούλουδα. Σκούρα μπλε λουλούδια, σαν τσαμπιά σταφύλια, όπως το όνομα τους θα σας υποδεικνύει. Κρατούν κοντινή απόσταση από το έδαφος, συνεσταλμένα παρά την ομορφιά τους, και προτιμούν τα σκληρά, πετρώδη χώματα. Πέρα από το Babine Kuče, στην ακτή του Veliko Jezero, το μονοπάτι εκεί ήταν κατάσπαρτο με τέτοια λουλούδια και από πίσω μου υπήρχαν άδειες βάρκες. Από το καλοκαίρι λίγοι άνθρωποι επιχειρήσαν να διασχίσουν αυτό το συγκεκριμένο μονοπάτι. Μου θύμισαν μικρές χάντρες ή θραύσματα αγγειοπλαστικής, τα μπλε τους μοτίβα ξεθώριαζαν.

*

Κάθε μέρα θα κινούσα για να δω την θάλασσα, να σκεφτώ, να μυρίσω και απλώς να έχω συνείδηση όλων των πραγμάτων που με περιστοιχίζουν. Παρά την θέρμη της ηλιοφάνειας, μπορούσα να εντοπίσω τις λευκές άκρες των βουνών της Βοσνίας στο βάθος. Με το ηλιοβασίλεμα, θα επέστρεφα στο δωμάτιο μου, θα περίμενα και θα κοιτούσα τον ουρανό να αλλάζει χρώμα. Το ηλιοβασίλεμα είναι πάντοτε κατάφορτο προσδοκία και δεν έχεις άλλη εναλλακτική παρά να το παρατηρήσεις. Η αίσθηση του σκοπού και του περάσματος του χρόνου μπορεί μονάχα να επιστρέψει, πρόσκαιρα, όταν τα χρώματα σταθεροποιηθούν, όταν το βράδυ γίνεται μια

στέρεη παρουσία. Ή έστω έτσι νιώθει όταν βασιλεύει ο ήλιος και είσαι μόνος. Η ακινησία του μυαλού οξύνει τις αισθήσεις, παρότι ποτέ δεν υπάρχει καθαρή σιωπή. Τα αεικίνητα νησιωτικά πουλιά, τα κύματα, το αγιάζι στα πεύκα ήταν μια υπενθύμιση πως ο κόσμος κινείται πάντοτε. Τότε είναι που η Ουαλία ενίοτε έμπαινε στο μυαλό μου, μια αλλότρια χώρα κάπου μακριά. Την είδα χωρίς εμένα εκεί, οπότε και είδα καθαρότερα τον εαυτό μου, χωρίς εκείνη.

*

Αυτά ήταν μονάχα μια σειρά εντυπώσεις από το νησί Μλιέτ. Εάν θα έπρεπε να συγκεντρώσω όλες τις εντυπώσεις που είχα θα έγραφα εις το διηνεκές, επειδή αυτό που ουσιαστικά έπραξα ήταν *εμπειρίες*. Για να αποκτήσεις εμπειρία ενός πράγματος όπως αυτό είναι θα πρέπει να δεις πως δεν έχει ένα προσδιορισμένο τέλος ή μια προφανή αφετηρία, και πως είναι άρρηκτα δεμένο με το κάθε τι γύρω, αν και μιλά με την ολόδική του φωνή, παρόλα αυτά. Βρισκόμουν σε μια ορισμένη απομόνωση, με την κυριολεκτική της σημασία, ωστόσο δεν ήμουν μόνος. Δίπλα στη θάλασσα και ανάμεσα στα πεύκα ξύπνησα: ένωση επικοινωνία. Αποχώρησα με μια στοίβα ποιήματα κι ένα κεφάλι γεμάτο από τη σαγηνευτική ομορφιά αυτού του τόπου. Υπάρχει ακόμα λίγη από τη σκόνη του Μλιέτ στις πτυχώσεις του τζάκετ μου και ανάμεσα στα χωρίσματα της σόλας από τις μπότες μου.

(Μετάφραση Νικόλας Κουτσοδόντης)

Μαριλένα Παπαϊωάννου / Marilena Papaioannou

116 THE TALE OF THE PANDEMIC

Waiting / In the Beginning

Yesterday we were the bare feet on a ship's deck; the wings of a bird; the lines of a notebook. We were living like a skirt hoop that can't find a sheltered place to unwind. We were leaves of basil, scents of freshly-baked bread, the prerequisites of a dream. We were what we were — anyway. Today we are the drops of sweat that run down the forehead, a spring night before the tv screen; the blisters on the palms of the hands that grab the handles of the buses; the marks on the faces of people that spend their nights awake at brave intensive care units. We don't have a single body any more — we are just sums of swollen eyes, scratched knees and wounded hands. And today and yesterday and forever, we walk around upright, but deep inside we find myriads of reasons why we should slouch. And this is our most humane trait — we love it for it's a part of us, even though a painful one. Because it reminds us that our dream will forever be to live like the birds, even though we know that they live in clouds too. However, there is nothing we demand, still we refuse to cry — it's dark and we cannot see beyond the end of our nose. We just keep waiting; living the eternal struggle. We are the eternal struggle. But this will never be enough — we know that, someday we may even get to admit it.

Unguarded Cliff / Somewhere in the Middle

The days will flow, the ferns will bend, the wheel will roll, the dance will end. The summer will be lost, autumn will arrive, the eyelids will get heavy from the rain. Then the winter will

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

117

Εν αναμονή / Στην αρχή

Χτες ήμασταν τα γυμνά πόδια σ' ένα κατάστρωμα πλοίου· οι φτερούγες ενός πουλιού· οι γραμμές ενός τετραδίου. Ζούσαμε σαν το φουρό μιας φούστας που δεν βρίσκει απάνεμη γωνιά να ξεφουσκώσει. Ήμασταν τα φύλλα ενός βασιλικού, οι μυρωδιές του φρεσκοψημένου ψωμιού, οι προϋποθέσεις ενός ονείρου. Ήμασταν ό,τι ήμασταν – τέλος πάντων. Σήμερα είμαστε οι σταγόνες ιδρώτα που τρέχουν στο μέτωπο, κάποιο ανοιξιάτικο βράδι μπρος στην τηλεόραση· οι φουσκάλες στις παλάμες των χεριών που κρέμονται απ' τις λαβές στο λεωφορείο· τα σημάδια στα πρόσωπα των ανθρώπων που ξενυχτούν κάποιο ξημέρωμα σε μια γενναία εντατική. Δεν έχουμε πια ενιαίο σώμα – είμαστε απλώς αθροίσματα ηρησμένων ματιών, γδαρμένων γονάτων και πληγωμένων χεριών. Και σήμερα και χτες και πάντα, περπατάμε ευθυτενείς, μα μέσα μας αναγνωρίζουμε χίλιους λόγους για να καμπουριάσουμε. Κι είν' αυτό το πιο ανθρώπινο στοιχείο μας – το αγαπάμε γιατί είναι μέρος μας, έστω οδυνηρό. Γιατί μας θυμίζει ότι τ' όνειρό μας πάντα θα 'ναι να ζούμε σαν τα πουλιά, κι ας ξέρουμε πως κι αυτά μέσα σε σύννεφα ζουν. Ωστόσο δεν ζητούμε τίποτα, ακόμη δεν φωνάζουμε – είναι νύχτα και δεν βλέπουμε ούτε τη μύτη μας. Μονάχα περιμένουμε· ζούμε την αιώνια προσπάθεια. Είμαστε η αιώνια προσπάθεια. Αλλά αυτό ποτέ δεν θα 'ναι αρκετό – το ξέρουμε, κάποτε θα τ' ομολογήσουμε κιόλας.

Αφύλακτος γκρεμός / Κάπου στα μισά

Θα περάσουν οι μέρες, θα κυλήσει ο τροχός, θα λυγίσουν οι φτέρες και θα λείψει ο χορός. Το καλοκαίρι θα καθεί, θα 'ρθει φθινόπωρο, τα βλέφαρα θα βαρύνουν απ' τη βροχή. Ύστερα ο χειμώνας θα πα-

118 freeze everything – the leaves on the trees, the fingertips, the nostrils, the house walls, the body, the hearts. And nothing will be like you had imagined. The people will have changed, the words will have lost their meaning. Nobody will be dreaming of the spring, neither waiting for the summer. Everyone will be afraid of the heat, pushing it away so that their insides won't flare up. They will have ceased to care, to touch, to kiss other lips. They will have forgotten the trembling of love, the white birds of eternal youth. They won't know where light can be found. They will feel totally lost. Without a cause in their lives, they won't know how to fill their lonely hours. They will keep saying: The days flow, the fern bends, the wheel rolls, the dance ends. And that will be the place. Nowhere else to go. Their heart will get dry, just like their land. The children will be the only ones that may think of something. Maybe they will remember – they may have even been able not to forget. But they won't be able to change a lot of things – for they will be just kids. Just singing and dancing, screaming: The days flowed, the fern bended, the wheel rolled, the dance ended. And afterwards they will start to fall off the cliff into the sea, one after another, and you won't be able to do anything about it.

Effort / Still in the Middle

Sometimes it's cold at night, sometimes it isn't. Sometimes you wear a double sweater, some others just a t-shirt and summer shoes. You gain and lose weight, just like you turn the bathroom light on and off; and with the same pace you flit over your phone. As if you were a serpent, shedding skin. Blinking your eyes is enough for you to lift your spirits. You haven't experienced such mood swings since you were a teen.

You constantly ask yourself – will it ever end? And then

γώσει τα πάντα – τα φύλλα των δέντρων, τις άκρες των δαχτύλων 119
 μας, τα ρουθούνια, τους τοίχους των σπιτιών, τα σώματα, τις καρ-
 διές. Και τίποτα δεν θα 'ναι όπως το 'χες φανταστεί. Οι άνθρωποι
 θα 'χουν αλλάξει, οι λέξεις θα 'χουν χάσει το νόημά τους. Κανείς
 δεν θα ονειρεύεται την άνοιξη, ούτε καλοκαίρι θα προσμένει. Θα
 φοβούνται όλοι τη ζέστη, θα την απωθούν για να μη φουντώσει
 το μέσα τους. Θα 'χουν πάψει να νοιάζονται, ν' αγγίζουν, να φι-
 λούν στο στόμα. Θα 'χουν λησμονήσει το τρέμουλο του έρωτα, τα
 λευκά πουλιά της αιώνιας νιότης. Δεν θα ξέρουν πού είναι το
 φως για να το δούνε. Θα νιώθουν παντελώς χαμένοι. Και χωρίς
 σκοπό, δεν θα βρίσκουν τι να κάνουν τις ώρες της μοναξιάς τους.
 Θα λένε: *Περνούν οι μέρες, κυλάει ο τροχός, λυγίζουν οι φτέρες
 και λείπει ο χορός.* Κι εκεί θα μένουν. Παρακάτω δεν θα 'χει να
 πάνε. Ξερή θα 'ναι η καρδιά τους, ξερή όπως κι η γη τους. Και μό-
 νο τα παιδιά ίσως κάτι σκεφτούν. Ίσως αυτά θυμηθούν – μπορεί
 και να 'χουν καταφέρει να μην ξεχάσουν. Αλλά δεν θα μπορούν ν'
 αλλάξουν πολλά πράγματα – γιατί θα 'ναι απλώς παιδιά. Μόνο θα
 τραγουδούν χορεύοντας, θα ουρλιάζουν: *Πέρασαν οι μέρες, κύλη-
 σε ο τροχός, λύγισαν οι φτέρες κι έλειψε ο χορός.* Και μετά θα πέ-
 φτουν ένα ένα απ' τον γκρεμό στη θάλασσα, κι εσύ δεν θα μπο-
 ρείς να τα σταματήσεις με τίποτα

Κόπος / Ακόμη στα μισά

Άλλοτε είναι κρύα τα βράδια, άλλοτε ζεστά. Κάποτε φορές μπου-
 φάν και διπλό πουλόβερ, κάποτε κοντομάνικο και καλοκαιρινά
 παπούτσια. Βάζεις και βγάζεις κιλά, όπως αναβοσβήνεις το φως
 στο μπάνιο· και με τον ίδιο ρυθμό που πηγαίνεσαι πάνω απ'
 το τηλέφωνό σου. Λες κι αλλάζεις δέρμα, σαν ερπετό. Για ν' αλλά-
 ξει το κέφι σου αρκεί ν' ανοιγοκλείσεις τα μάτια. Τέτοια εναλλαγή
 διάθεσης έχεις να θυμάσαι μόνο απ' την εφηβεία σου.

Διαρκώς αναρωτιέσαι – θα τελειώσει; Κι ύστερα, τι; Τι σώμα θα

120 what? What kind of body will people have, what eyes to look the world with? Won't their hands be full of wounds? Will they be able to listen or will their ears have been sealed? What will they desire and what will they need? Will they be strong enough to dream? And what about the children's faces — how will they seem? Will they be scarred by the years added to their age, without them having really lived them?

Nobody knows.

One moment you need an answer, the next one all you want is just to throw all the questions into a pot of oblivion that will never bother you again.

You do hope, that's true. But you don't dream — and these two are vastly different.

You love, but never fall in love — no, that's a lie, this is the only thing you do. You fall in love, you keep falling in love — always and forever. This is your only trait, unalterable in time. The dead soldiers are being identified by their military tags — you, by the note you carry in the pocket of all your clothes, a note that reads «died of lifelong/chronic love»

Well — it seems that you don't only hope after all, but you dream a bit as well. In this blur however, in this ever-present doubt, you wonder if you had better not dream at all. Because the inactivity of hope — you can stand this. The effort of the dream — no.

Time / Always in the Middle

Time now constantly feels like the Day of the Dead. Counted in repeated units. Slips like water through your fingers, you cannot catch it. And more and more you realize that you really don't want to; you just want to let it glide over you as much gently as possible — not getting scared by it, that's your only desire.

121
 'χουν οι άνθρωποι, με τι μάτια θα κοιτάζουν; Δεν θα 'ναι τα χέρια τους γεμάτα πληγές; Θα μπορούν να σ' ακούσουν ή θα 'χουν βουλώσει τ' αυτιά τους; Τι θα επιθυμούν και τι θα χρειάζονται; Θα 'χουν δύναμη να ονειρευτούν; Και τα πρόσωπα των παιδιών – αυτά πώς θα 'ναι, άραγε; Μήπως θα 'χουν σημάδια από χρόνια που προστέθηκαν στις ταυτότητές τους χωρίς να τα 'χουν ακόμη ζήσει;

Κανείς δεν ξέρει.

Τη μια στιγμή επιθυμείς να μάθεις την απάντηση, την άλλη να ρίξεις όλες τις ερωτήσεις σ' ένα καζάνι λήθης που δεν θα σ' αποσολήσει ποτέ ξανά.

Ελπίζεις, είν' αλήθεια. Αλλά δεν ονειρεύεσαι – κι έχουν μεγάλη διαφορά αυτά τα δύο.

Αγαπάς, μα δεν ερωτεύεσαι – όχι, ψέματα, αυτό είναι το μόνο που κάνεις. Ερωτεύεσαι, συνεχίζεις να ερωτεύεσαι – πάλι και πάντα. Αυτό είναι το μοναδικό σου αναλλοίωτο στο χρόνο χαρακτηριστικό. Τους φαντάρους αν πεθάνουν, θα τους αναγνωρίσουν απ' τη μεταλλική ταυτότητα – εσένα απ' το σημείωμα στην τσέπη, αυτό που μεταφέρεις πάντα σε όποιο ρούχο φοράς, το σημείωμα που γράφει «έπεσε από διά βίου έρωτα».

Να – τελικά ονειρεύεσαι, δεν ελπίζεις μόνο. Μεσ σ' αυτή τη θολούρα όμως, και μεσ στην αβεβαιότητα που κάνει παντού αισθητή την παρουσία της, αναρωτιέσαι μήπως τελικά θα 'ταν καλύτερο να μην κάνεις όνειρα. Γιατί την αδράνεια της ελπίδας – την αντέχεις. Τον κόπο του ονείρου – όχι.

Χρόνος / Πάντα στα μισά

Έχει μια διαρκή αίσθηση Μεγάλης Παρασκευής ο χρόνος πια. Μετριέται σε επαναλαμβανόμενες μονάδες. Γλιστρά δε μέσ' απ' τα χέρια σου σα νερό, δεν τον προλαβαίνεις. Και ολοένα συχνότερα καταλαβαίνεις ότι δεν θες να τον προλάβεις· θες απλώς να τον

122 Or at least this is what you think.

Deep inside, you probably don't want to remember it. Scars – even if you get them, they will be minor. Memory however – this is something you truly don't want. Remembering hurts; remembering annoys. Not everything in this life is meant for saving; most things should actually be forgotten. It's no use remembering joy when you can't experience it again. Neither the scent of the clean spoon if you can't eat again. And of course there is absolutely no use in reminiscing love – it is a total devastation, if you can't feel the heat of a body around you.

And so you set a goal to change the scale of time. Such a grandiose plan, you know that. But you have a burning desire to change the counting standard. And if you can't eliminate the repeated units – seconds, minutes, hours, days, weeks, months, years – you will try to change their core quality. You won't be saying any more *another minute passed*, but *another bird passed flying to its freedom*. You won't be saying *I'm meeting you in an hour*, but *I'm seeing you when the boat starts its return trip from the other side*.

You believe you can achieve that. But you also know you will believe it only till time stops to matter that much to you. For now, you keep counting, aiming to later undo this very counting, then to dream that you don't count and finally start again from scratch.

Till –

Small Preparations/Towards the End

Just a few minutes remaining, the last miles that need to be covered; that's it, no more, the ship is almost here. Those who had left are coming back, those who had stayed are getting prepared. The ovens are on, the tables set, the bedrooms tidied, the

αφήσεις να περάσει από πάνω σου όσο το δυνατόν πιο ανεπαίσθητα – να μη σου αφήσει σημάδια, μονάχα αυτό επιθυμείς. 123

Ή αυτό νομίζεις ότι επιθυμείς.

Κατά βάθος, μάλλον θες να μην τον θυμάσαι. Σημάδια – ας σου αφήσει, δεν θα 'ναι και σπουδαία. Μνήμη, όμως – αυτήν όχι, δεν τη θες. Το να θυμάσαι, πονάει· το να θυμάσαι, ενοχλεί. Δεν είν' όλα γι' αποθήκευση σ' αυτή τη ζωή· τα περισσότερα πρέπει να ξεχνιούνται. Δεν ωφελεί να θυμάσαι τη χαρά όταν δεν μπορείς να την ξαναζήσεις. Ούτε τη μυρωδιά του καθαρισμένου πορτοκαλιού έχει νόημα να θυμάσαι αν δεν μπορείς να ξαναφάς. Και φυσικά σε τίποτα δεν βοηθά ν' αναπολείς την αίσθηση του έρωτα – αυτό κι αν είναι καταστροφικό, αν δεν μπορείς να ξανανιώσεις σώματα γύρω σου.

Κι έτσι το βάζεις σκοπό ν' αλλάξεις την κλίμακα του χρόνου. Μεγαλειπίβολο σχέδιο, το ξέρεις. Μα επιθυμείς διακαώς ν' αλλάξεις το πρότυπο μέτρησής του. Κι αν δεν μπορείς να εξαλείψεις τις επαναλαμβανόμενες μονάδες – δευτερόλεπτα, λεπτά, ώρες, μέρες, εβδομάδες, μήνες, χρόνια–, θα προσπαθήσεις ν' αλλάξεις ποιотικά το περιεχόμενό τους. Δεν θα λες πια, *πέρασε άλλο ένα λεπτό*, αλλά, *πέρασε άλλο ένα πουλί που φτερούγησε προς την ελευθερία του*. Δεν θα λες, *έρχομαι να σε συναντήσω σε μία ώρα*, αλλά, *θα σε βρω όταν η βάρκα ξεκινήσει το δρομολόγιο της επιστροφής από απέναντι*.

Πιστεύεις ότι μπορείς να τον πετύχεις τον σκοπό αυτό. Μα ξέρεις κίολας ότι θα το πιστεύεις μονάχα μέχρις ότου πάψει πια να έχει τόση σημασία για εσένα ο χρόνος. Για την ώρα, μετράς και ξαναμετράς, με σκοπό ν' αναιρέσεις στη συνέχεια το μέτρημά σου, ύστερα να ονειρευτείς ότι δεν μετράς, και στο τέλος πάλι ν' αρχίσεις από το ένα.

Μέχρι –

124 sheets clean. Teeth are being brushed, the hair combed and parted, the lips colored. Most hearts get warm.

The turbulent sea was now defeated, the storm had almost ended — you can see. But be cautious. Waves can appear in our country anytime out of the blue.

You, the tallest ones, save a spot in the port for the short guys. Make some room for the weak, the small, those who oppose to the return of the emigrants because of fear. They want to attend the show too, even though they don't admit it. They want to remember how the sea foam rises around the ship's prow; to hear again the sound of the ropes stretching. They want to remember the memory of a return they struggle not to forget.

But they're scared.

Don't reprimand them, be merciful. Tell them to do something simple at first. Let them wet their feet, let them put on their Sunday clothes. And then they can open the gates, set the animals free.

And don't forget to tell them to finally expel the dead; to push them into the sea; they shouldn't worry, some sailor will find and lull them to sleep.

Keep only the kids around; kiss them, hug them; but like it is your first time, and for them, the last one.

Let's Agree on the Essentials / Is there an End?

Hustle in the street — finally. Children laughing, babies crying, dogs barking, blackbirds chirping, broken exhaust pipes, stray radio tunes, the neighbors in the opposite building making love, the ones next door killing each other.

The town squares are full of dreams again. The girls in their dresses, the boys with cigarettes through their fingers, dust

Μικρές ετοιμασίες / Προς το τέλος

125

Λίγα λεπτά μένουν, τα τελευταία μίλια της απόστασης να διανυθούν· αυτό ήταν, δεν έχει άλλο, το καράβι φτάνει. Έρχονται αυτοί που είχαν φύγει, ετοιμάζονται εκείνοι που είχαν μείνει. Ανάβουν οι φούρνοι, στρώνονται τα τραπέζια, καθαρίζονται τα υπνοδωμάτια, απλώνονται καθαρά σεντόνια. Πλένονται δόντια, χτενίζονται μαλλιά, βάζονται χείλη, φτιάχνονται χωρίστρες. Ζεσταίνονται πολλές καρδιές.

Η ανταριασμένη θάλασσα έχει πια νικηθεί, η φουρτούνα έχει σχεδόν περάσει – το βλέπετε. Αλλά να είστε προετοιμασμένοι. Εύκολα ξανασπώνεται κύμα στα μέρη μας.

Εσείς οι πιο ψηλοί κρατήστε στο λιμάνι μια θέση για τους κοντούς. Κάντε λίγο χώρο για τους μικρούς, τους αδύναμους, αυτούς που από φόβο αρνούνται την επιστροφή των ναυτικών και των ξενιτεμένων. Θέλουν κι αυτοί να δουν το θέαμα, κι ας μην τ' ομολογούν. Θέλουν να θυμηθούν πώς ψηλώνει ο αφρός της θάλασσας γύρω απ' την πλώρη του καραβιού· θέλουν ν' ακούσουν ξανά τον ήχο που κάνουν τα σκοινιά όταν τεντώνονται στους κάβους. Θέλουν να θυμηθούν την ανάμνηση μιας επιστροφής που πασχίζουν να μην ξεχάσουν.

Μα φοβούνται.

Μην τους αποπάρτε, φανείτε σπλαχνικοί. Πείτε τους να κάνουν κάτι απλό για αρχή. Ας βρέξουν τα πόδια τους, ας φορέσουν τα καλά τους ρούχα. Κι ύστερα ας ανοίξουν τις πόρτες, ας αφήσουν τα ζώα ελεύθερα.

Και μην ξεχάστε να τους φωνάξετε να διώξουν επιτέλους τους νεκρούς· να τους σπρώξουν να πέσουν στη θάλασσα – κάποιος ναυτικός σίγουρα θα βρεθεί να τους νανουρίσει, ας μην ανησυχούν.

Εσείς μονάχα τα παιδιά κρατήστε κοντά σας· φιλήστε τα, αγκαλιάστε τα – σα να 'ναι όμως η πρώτη σας κι η τελευταία δική τους φορά.

126 everywhere by the bike wheels. Fruit on the trees again, the moisture on the roofs got swept out by the sun. Music all over the place. The sky color changes, the day grew longer, new flower scents in the air. The water got a bit warm, the skin willing to touch. The hearts melted altogether, through the walls, and some of them rose bravely up to the people's eyes, most of them however soon deflated — bravely as well.

And the dreams became dreams again.

The kids became kids again too — those were the ones that came to us and asked for a deal.

That we will love again.

That we will give birth to sons and daughters; we will write songs; we will build houses and create gardens. That we will get flooded by plans. That we will learn everything again from scratch; that we will live even though without measure, we will walk even though without shoes.

But that without love, nothing will we ever do.

(Translated by Christos Armando Gezos)

Να συμφωνήσουμε στα βασικά / Υπάρχει τέλος;

127

Ακούγονται φωνές απ' τον δρόμο – επιτέλους. Γέλια παιδικά, κλάματα μωρού, γαβγίσματα, ο ήχος των κοτσυφιών, χαλασμένες εξατμίσεις, σκόρπιες μελωδίες απ' τα ραδιόφωνα, οι απέναντι που αγαπιούνται και οι από κάτω που σκοτώνονται.

Γέμισαν πάλι οι πλατείες όνειρα. Φόρεσαν φουστάνια οι κοπέλες, έστριψαν τσιγάρο τ' αγόρια, σήκωσαν σκόνη τα ποδήλατα των παιδιών. Τα δέντρα φανέρωσαν τους καρπούς τους, ο ήλιος στέγνωσε την υγρασία στις ταράτσες. Ηχήσανε ξανά οι μουσικές. Αλλάξανε τα χρώματα τ' ουρανού, μεγάλωσε η μέρα, μύρισ' ο αέρας οσμές άλλων λουλουδιών. Το νερό λιγάκι ζέστανε, το δέρμα έγινε πάλι δεκτικό στο χάδι. Λυθήκανε μαζικά οι καρδιές, πέρασαν μέσ' από τοίχους, μερικές σπκωθήκανε γενναία ώς τα μάτια των ανθρώπων, οι περισσότερες όμως στην πορεία ξεφούσκωσαν – γενναία κι αυτές.

Και τα όνειρα έγιναν ξανά όνειρα.

Όπως και τα παιδιά έγιναν ξανά παιδιά – αυτά ήρθαν και μας ζήτησαν να κάνουμε μια συμφωνία.

Ότι θ' αγαπήσουμε πάλι.

Ότι θα γεννήσουμε γιους και κόρες· ότι θα γράψουμε τραγούδια· ότι θα χτίσουμε σπίτια και θα φυτέψουμε κήπους. Ότι θα πλημμυρίσουμε σχέδια. Ότι θα τα μάθουμε πάλι όλα απ' την αρχή· ότι θα ζήσουμε κι ας είναι χωρίς μέτρο, θα περπατήσουμε κι ας είναι χωρίς παπούτσια.

Αλλά ότι χωρίς έρωτα, τίποτα δεν θα κάνουμε.

Όυρος Πραχ / Uroš Prah

Exposure*for Ulysses' Shelter Larissa*

There is no isolation.
Perched amid salvias,
parsley, dill, borage, and nettles,
between two large volunteer dandelions,
some alliums coming into flower,
the ever-prolific mint,
the corner astilbe,
rosemaries of course,
and lavender,
all the thymes,
and strawberries,
two tomatoes,
the lonely fern,
the aloe,
the rosebush,
violets, primulas, and corydalis
already inconspicuous,
clovers running through,
radishes, lupins,
bird's foot, alfalfa, phacelia,
buckwheat, blueweed, rapeseed,
lettuce, rocket, and spinach,
some other salad greens,
the bowl of billowing sempervivums,
sprouting amaranth, poppy, corn- and sunflowers,
the tiny and the dwarf lemon, the fig, the bay tree,
in cracks mostly mosses,
with some grasses here and there,
the ones yet to come, planted,
planned, imagined, desired,

Έκθεση

131

Για το Καταφύγιο του Οδυσσέα στην Λάρισα

Δεν υπάρχει απομόνωση.
Φωλιασμένα ανάμεσα σε σάλβιες
μαϊντανούς και άνηθους, μπουράντζα και τσουκνίδες
ανάμεσα σε δυο εθελοντές μεγάλους ζόχους,
κάποια άλλιουμς που ανθίζουνε
την μέντα που είναι γόνιμη διαρκώς
την γωνιακή αστίλβη
φυσικά τα δεντρολίβανα,
και τη λεβάντα,
όλα τα θυμάρια
και τις φράουλες,
δυο ντομάτες,
την μοναχικιά τη φτέρη,
την αλόη,
την τριανταφυλλιά,
βιολέτες, πρίμουλες, κορυδαλές
πρώιμα αφανείς
τριφύλλια ανάμεσα να τρέχουν,
ραπάνια, λούπινα,
λωτοί, αλφάλφα, φακέλιες
φαγόπυρα, βατόμουρα, ελαιοκράμβες,
μαρούλι, ρόκα και σπανάκι,
κάποιες άλλες πρασινάδες για σαλάτα,
η γούβα με το φουσκωμένο σεπερβίβο,
οι φυτρωμένοι αμάραντοι, παπαρούνες, καλαμπόκια
και ηλίανθοι,
το τοσοδούλι και μινιόν λεμόνι και το σύκο, το δαφνόδεντρο
στις ρωγμές κυρίως τα βρύα,
με λίγα γρασίδια εδώ κι εκεί
αυτά που μέλλονται, τα φυτεμένα,

132 like plenty of basils, the odd pepper,
two zucchinis again, I guess,
some snow peas, runner beans,
and sweet potatoes for height,
a thornless blackberry bush,
a taller bush for dappled shade,
maybe a buddleja,
or an amelanchier,
an albizia,
elder,
or even a hazel,
under hastily moving strata,
revealing and hiding the late Aprils sun
on the narrow south-facing terrace
of our rooftop rental.
A gust of wind just separated
a thick cloud of pollen from the nearby spruce.
The surrounding maples are in bloom as well.
Tiny grains under my fingertips and on the screen.
The only writing I still get done
is in full sun.

(Translated by the author)

προγραμματισμένα, ονειρευμένα, ποθημένα,
καθώς σωρό βασιλικοί, το αλλόκοτο πιπέρι,
δυσκολοκυθάκια πάλι, υποθέτω,
κάμποσα γλυκομπίζελα και φασολάκια Ισπανίας,
και γλυκοπατάτες για το ανάστημα,
ένας θάμνος βατόμουρου αναγκάθωτος,
ένας θάμνος ψηλότερος για την πιτσιλωτή σκιά,
ίσως μια μπουντλέια,
ή κάποιο αμελάγιο,
μιαν αλβιζία,
πιο ηλικιωμένη,
ή και ακόμα κάποια φουντουκιά,
κάτω από στρώματα κινητά επί ταχέως,
ξεσκεπάζοντας και κρύβοντας τον ήλιο του προχωρημένου Απρί-
λη
στη στενεμένη βεράντα με μέτωπο προς τον νοτιά
της νοικιασμένης στέγης μας.
Μια ριπή ανέμου μόλις διαχώρισε
ένα λεπτό σύννεφο γύρης απ' το παραδίπλα έλατο.
Τα σφενδάμια ολόγυρα κι αυτά είναι σε άνθηση.
Μικρούλικά στάχια υπό τ' αποτυπώματα μου
κι επάνω στην οθόνη.
Το μόνο γράψιμο που ακόμα πράττω
είναι σε ηλιοφάνεια πλήρη.

(Μετάφραση Νικόλας Κουτσοδόντης)

Μάγια Ρούτσεβιτς / Maja Ručević

136 From stranding to changing clothes

[...]

In the midst of all the buzzing, moving and flaneuring, the things for which artist residences are primarily made, of course happened on Mljet too. To be clear: a person is, with all their curiosity and openness, inevitably alone, excluded, and isolated. And during those days and hours, the island of Mljet is still, or even more so, a generous friend. It is difficult to remain immune to so much serenity, such impressive sights, to that absolute calm that one feels when they come to a place like this. It simply “forces” an inner transformation in the form of bringing to consciousness some of the almost atrophied channels of the soul, and creative work. Undoubtedly, one can also disengage through “being with others”, and I say this from personal experience where, like a sponge, one launches into an unknown locality, and absorbs the environment with ferocity.

In such moments of solitude, you simply have to empty it out somewhere, whether into the written word, a silent experience stored in memory, a photograph, a howl, a silence, or something else. But when you stay like that, with yourself and the moths that are crucified on the walls like filigree engraved algae, dislocated like a lighthouse on the ridge of its own unspoken emotion, you come to navigate your thoughts like ships in the distance. And then, if you set their course correctly, they will come quite close and dock inside your filled being. I suppose that what one makes of them is up to the individual. For instance, I am a person who takes a longer time to process a great emotional charge of any kind, and regarding creative work, I ran aground on the island with an unfinished poetry manuscript that was completed by Mljet itself.

While waiting for its completion, the manuscript –let’s put it this way– matured like wine, and the island decanted it. I

Από την ακινητοποίηση στην αλλαγή των ρούχων

137

[...]

Μέσα, φυσικά, σε όλη αυτή τη βοή, τη μετακίνηση και την περιπλάνηση, αυτά τα πράγματα για τα οποία προορίζονται δηλαδή οι τέτοιου τύπου λογοτεχνικές διαμονές, πραγματοποιήθηκε επίσης και στο Μλιέτ. Προς αποφυγήν παρεξηγήσεως – ένα άτομο, με όλη του την περιέργεια και ανοιχτότητα, παραμένει αναπόσπαστα μόνο, αποκλεισμένο, απομονωμένο. Σε τέτοιες ώρες και μέρες, το νησί του Μλιέτ είναι, πάλι, τότε ακόμα, και μάλιστα τότε ειδικά, ο ανοιχτόμυαλος του φίλος. Είναι δύσκολο μείνεις ανεπηρέαστος από τόση γαλήνη, από τα εντυπωσιακά αξιοθέατα, την απόλυτη ηρεμία που κανείς μπορεί να νιώσει όταν έρχεται σε ένα τέτοιο μέρος. Αυτό απλά σου “αναγκάζει” την εσωτερική αλλαγή, με τη μορφή της ανάδυσης στο συνειδητό μερικών από τα σχεδόν ατροφικά ανοίγματα της ψυχής, και της δημιουργικής εργασίας. Χωρίς αμφιβολία, μπορεί κανείς και μέσα απ’ τη “συνύπαρξη με άλλους” ακόμα ακόμα να αποσπαστεί, το ισχυρίζομαι αυτό από την εμπειρία μου όπου, καθώς ένα σφουγγάρι, λανσάρεσαι μέσα σε μια άγνωστη τοποθεσία και απορροφάς με μεγαλύτερη μανία.

Τις στιγμές της μοναξιάς, απλώς πρέπει να ξεσπάσεις κάπου, είτε πρόκειται για γραπτό λόγο, μια βουβή εμπειρία που θα φυλάξεις στη μνήμη, μια φωτογραφία, ένα ουρλιαχτό, πουχία ή κάτι άλλο. Μα όταν παραμένεις έτσι, με τον εαυτό σου και τους σταυρωμένους μίνες στους τοίχους σαν φύκια χαραγμένα σε φιλιγκράν, εξαρθρωμένος σαν φάρος στην κορφή των ίδιων του των ανομολόγητων αισθημάτων, θα πλοηγήσεις τις σκέψεις σου όπως τα καράβια στα μάκρη. Και τότε, αν καθορίσεις την πορεία τους σωστά, θα προσεγγίσουν αρκετά και θ’ αγκυροβολήσουν στην πλήρωση σου. Υποθέτω πως ό,τι αποκόμισες από αυτά εξαρτάται απ’ την ατομική επιλογή. Φερ’ ειπείν, είμαι ένα άτομο που χρειάζεται περισσότερο χρόνο να αφομοιώσει μια μεγάλη συναισθηματική αλλαγή οποιουδήποτε είδους, κι εγώ, αν μιλήσουμε για

138 know that I will be processing the experience of staying on the island for a long time, until my impressions settle, and then also probably write about them. During my stay, I was reading and writing a bit, spontaneously - I was never able to do it on schedule. Namely, a certain part of a manuscript is fractured into maritime motives, and blue landscapes, which are for me, personally, very important ambients and I wanted to, at least in my writings, give them at least a prominent - if not the predominant - position. And somehow it happened spontaneously that, after days in this southern region - for which I have been, as a continental creature, yearning and longing my entire life - it was where I finished my manuscript.

Thank you for your welcome, Mljet. Thank you. I am grateful, first of all, to the organisers of Ulysses' Shelter, Sandorf Publishing House, editor Ivan Sršen, and the team involved in the EU-funded project Creative Europe, employees of the Mljet National Park that provided accommodation, my hosts Anamarija and Martina, and all of the islanders and those who were on the island at the time I visited, and who and selflessly gave me an insight into life on the enchanting planet of Mljet. In support of that gratitude, I offer two of the several poems that Mljet and I wrote together, and completed.

δημιουργική εργασία, προσάραξα στο νησί με ένα ημιτελές ποιητικό χειρόγραφο που το τελείωσε το ίδιο το Μλιέτ. 139

Καθώς ανέμενε την ολοκλήρωση του, το χειρόγραφο, ας το ονομάσουμε έτσι, ωρίμασε, και το νησί το αποτίμησε. Γνωρίζω επίσης πως θα επεξεργάζομαι την εμπειρία της παραμονής μου στο νησί για πολύ καιρό, μέχρι να κάτσουν οι εμπειρίες, κι έπειτα πιθανώς να γράψω επίσης. Ως τώρα, κατά την παραμονή μου, διάβαζα κι έγγραφα λίγο, όταν μου ερχόταν, δεν ήμουν ποτέ ικανή να βάλω πρόγραμμα σε αυτό.

Συγκεκριμένα, ένα ορισμένο μέρος του χειρόγραφου είναι φτιαγμένο με ναυτικά μοτίβα, μια γαλάζια τοπογραφία, επειδή προσωπικά για μένα είναι ένα περιβάλλον μεγάλης σημασίας και επιθυμύσα, τουλάχιστον στα γραπτά μου, να του αποδώσω έστω μία ελαφρώς επιφανή, αν όχι την κυρίαρχη θέση. Και κατά κάποιον τρόπο αυθόρμητα συνέβη ότι, βιώνοντας για μέρες αυτή την περιοχή του νότου για την οποία έχω υπάρξει, ως ηπειρωτικό πλάσμα, , νοσταλγούσα και θρηνούσα όλη μου τη ζωή, ολοκλήρωσα το χειρόγραφο μου ακριβώς εδώ.

Εγώ σε βρήκα καλύτερα, Μλιέτ. Σε ευχαριστώ. Ευχαριστώ, πρώτα απ' όλα τους διοργανωτές του Καταφυγίου του Οδυσσέα, τον εκδοτικό οίκο Sandorf, τον επιμελητή Ivan Sržen και την ομάδα που έχει αναλάβει το χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ πρότζεκτ Creative Europe, τους υπαλλήλους από το εθνικό πάρκο του Mljet που παρείχαν φιλοξενία, τους οικοδεσπότες μου Anaparija και Martina, όλους τους κατοίκους του νησιού και όσους βρίσκονταν στο νησί την εποχή που το επισκέφθηκα και μου έδωσαν ανιδιοτελώς μια εικόνα της ζωής στον μαγευτικό πλανήτη Mljet. Προς επίρρωση αυτής της ευγνωμοσύνης, αφήνω δύο από τα λίγα τραγούδια που γράψαμε μαζί, ολοκληρωμένα, το Mljet και εγώ.

(Μετάφραση Νικόλας Κουτσοδόντης)

140 **Tondo**

I fill the round heart of the moon
Tenderly, like a crystal pledge for the south
The tondo pours a slow and dense trace
Over the doorstep of a fish's home
This is unspeakably more important than all our
Attempts at calm in the shell of a vow
I can no longer hear the ship's engine,
Tomorrow you will set sail towards a memory's peak
Like a traveller going fishing
I will not wish you luck,
It goes without saying –
You always come back safely from the night,
Your net squirming, overflowing
With my unsleeping scales

Τόντο

141

Γεμίζω τη στρογγυλή καρδιά της πανσελήνου
Στοργικά, καθώς κρυστάλλινη υπόσχεση για τον νότο
Το τόντο χύνει το αργό, πυκνό του ίχνος
Πάνω απ' το κατώφλι στου ψαριού το σπίτι
Αυτό είν' ανείπωτα πιο σημαντικό απ' όλες τις
Προσπάθειες μας για ηρεμία εντός του κελύφους ενός όρκου
Δεν φτάνουν στ' αυτί μου πια οι μηχανές του πλοίου,
Την επομένη τα πανιά σου θα ανοίξεις ως την κορυφή
μιας θύμψης
Σαν ταξιδευτής για ψάρεμα
Δεν θα σου ευχθώ καλοτυχία
Εκφράζεται υπόρηπτα-
Πάντοτε σου θα επιστρέφεις ασφαλής από τη νύχτα,
Στο δίχτυ σου σέρνονται ακόμη και πάρα πολλά από τα
Αφυπνισμένα λέπια μου.

Μετάφραση Νικόλας Κουτσοδόνητης

142 **Baton**

You set sail into the open seas from the nucleus,
 Into the weak spot and inborn wound,
 Then you sank because you couldn't maintain your course,
 The narrow bay and salt levels
 Screamed a high-pitched vowel
 And a spacious, unfinished sentence
 A paddle-stroke prevented exhalation,
 The gills submerged the moon's yawn,
 While you needed an open, kind-hearted set of jaws
 Prospectuses and shields ran aground one by one
 Inside the souvenir shop of darkened ships,
 A bitter, farmer's thought before rainfall
 You knew: only forgiveness and retreat
 Warrant a dignified rest –
 Survival is like a baton
 Some unknown runner you didn't count on
 Hands it over to you and changes your route
 The body sacrifices itself, but also fortifies,
 Docks into that Kierkegaard saying:
 „Memory has an advantage because it starts with a loss –
 Therefore it is certain it has nothing to lose“,
 Then it changes its aggregate state and becomes
 An ancient time when from the mountain region
 Before you, suddenly, the sea opens up,
 And you turn into an endemic species,
 A newly-discovered ringed bird,
 An autochthonous variety of Eol's wind,
 The wine's green eye and the patience of a sage
 In the chalice of the same life

(All translated by Marija Dejanović and Vesna Marić)

Σκυτάλη

143

Απ' τον πυρήνα τα πανιά ανοίγεις για την ανοιχτή τη θάλασσα
 Για το κληρονομικό ψεγάδι κι ένα ευαίσθητο σημείο
 Κι έπειτα βυθίζεσαι καθώς δεν ήξερες πως να κρατήσεις
 την πορεία,
 Η στενότητα του κόλπου και τα επίπεδα του άλατος
 Ουρλιάζαν ένα υψηλόφωνο φωνήεν
 Και μια ευρεία, μισοτελειωμένη πρόταση
 Του κουπιού ένα τράβηγμα εμποδίζε την εκπνοή,
 Τα βράγχια βυθίζαν της σελήνης το χασμουρητό,
 Και χρειάζοσυν ένα ανοιχτό, καλοσυνάτο σεν από σαγόνια
 Προσπέκτους και ασπίδες προσαράξανε ένα προς ένα
 Μεσ στο κατάστημα τουριστικών ειδών των ανήλιαγων караβιών
 Η πικρή, του αγρότη σκέψη ενόψει της βροχής
 Γνώριζες: μόνο η άφεση κι η υποχώρηση
 Είν' η εγγύηση για μια αξιοπρεπή ξεκούραση –
 Η επιβίωση είναι σαν μια σκυτάλη
 Κάποιος άγνωστος δρομέας που δεν τον υπολόγιζες
 Στην παραδίδει και τη διαδρομή σου αλλάζει
 Το σώμα τον εαυτό του θυσιάζει, αλλά και γίνεται πιο ισχυρό
 Δένει με αυτό το Κιργκεγκαρντιανό αξίωμα:
 “Η μνήμη έχει πλεονέκτημα, καθώς αρχίζει με μίαν απώλεια –
 Οπότε είναι βέβαιο πως τίποτε δεν έχει για να χάσει”,
 Έπειτα χάνει τη συνολική κατάσταση της και γίνεται
 Ο παλιός καιρός τη στιγμή που απ' την ορεινή περιοχή
 Μπροστά σου, ξαφνικά, ανοίγει η θάλασσα,
 Και γίνεσαι ένα είδος ενδημικό,
 Ένα προσφάτως ανακαληφθέν πουλί με δαχτυλίουσ,
 Μία αυτόχθονη ποικιλία του ανέμου Εόλ,
 Ένα πράσινο μάτι του κρασιού και η υπομονή του πιο σοφού,
 Σ' ένα δισκοπότηρο της μιας κι αυτής ζωής.

(Μετάφραση Νικόλας Κουτσοδόντης)

Νάτασα Σρντιτς / Nataša Srdić

146 Neither old nor new

When the pandemic broke out, social media networks were flooded with images of translators working before vs during the pandemic – with no differences between them whatsoever: hunched over their desks, coffee at hand, typing away at their keyboards into the small hours. At first sight, they looked funny. As it would turn out, however, there was much more truth to them than we would have readily granted. *New old* normality? Is it?

A few years before the pandemic era, I voluntarily gave up teaching in a primary school and went on to work mainly, but not exclusively, as a literary translator. I have never given up teaching entirely, though, and back in May 2020, I was lucky enough to be given an opportunity to work as an on-line English teacher. Another voluntary decision, but a rather opportune one, given the circumstances. No commute, no nine-to-five jobs, no masks needed for working from home – just what the doctor ordered, if you'll excuse the pun.

I must admit that, when it all started, I could often be seen with a disinfectant in one hand and a cloth in another, frantically moving about, washing and cleaning and scouring surfaces and floors and shoes and whatever came to hand. This had to stop, I decided, otherwise I would completely go out of my mind. And it did, in the hope that I wouldn't kick the bucket if I ceased doing what was constantly being advised to do. Joking aside, it wasn't pleasant at all to be locked down, even for a sedentary translator I had somehow become in the meantime. Some of the first Covid 19 victims in Serbia were reported in my town, in which a curfew was immediately imposed. I will never forget, much as I would like to, a single police car patrolling the streets and warning the citizens not to leave their homes, unless they had to. A more striking image is of

Μήτε παλιό μήτε νέο

147

Όταν ξέσπασε η πανδημία, τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης είχαν πλημμυρίσει με αντιπαράθεση εικόνων από την εργασία των μεταφραστών πριν και εν μέσω πανδημίας – χωρίς καμιά διαφορά να εντοπίζεται ανάμεσα στα δυο: σκυμμένοι πάνω στα γραφεία, στο χέρι καφές, συνεχές χτύπημα των πλήκτρων μέχρι τις μικρές ώρες. Με την πρώτη ματιά έμοιαζαν αστείοι. Όπως προέκυψε, ωστόσο, στη συνέχεια υπήρχε περισσότερη αλήθεια σε αυτούς από όσα θα ήμασταν προετοιμασμένοι να τους αποδώσουμε. Πάλι καλή κανονικότητα, έτσι δεν είναι;

Λίγα χρόνια πριν την εποχή της πανδημίας, είχα παρατήσει οικειοθελώς τη διδασκαλία σε δημοτικό σχολείο και ξεκίνησα να εργάζομαι κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, σαν μεταφράστρια λογοτεχνικών κειμένων. Δεν εγκατέλειψα ποτέ τελείως τη διδασκαλία, ωστόσο, και πηγαίνοντας πίσω στον Μάη του 2020, είχα την τύχη να μου_έχει δοθεί η ευκαιρία εργασίας ως δασκάλα Αγγλικών διαδικτυακά. Άλλη μια εκούσια απόφαση, αρκετά καιροσκοπική όμως, δεδομένων των συνθηκών. Χωρίς μετακίνηση, χωρίς εννιά με πέντε δουλειά, χωρίς μάσκες απαραίτητες για εργασία από το σπίτι – απλώς ό,τι πρόσταξε ο γιατρός, αν μου συγχωρείτε το λογοπαίγνιο.

Θα πρέπει να παραδεχτώ πως, όταν όλο αυτό ξεκίνησε, μπορούσες συχνά να με παρατηρήσεις με απολυμαντικό στο ένα χέρι κι ένα πανί στο άλλο, κινούμενη με μανία, πλένοντας και καθαρίζοντας και απολιπαίνοντας επιφάνειες και πατώματα και παπούτσια κι οτιδήποτε έπεφτε στο χέρι. Αυτό, αποφάσισα, έπρεπε να τελειώσει, αλλιώς θα έχανα εντελώς τα λογικά μου. Και όντως έτσι έγινε, με την ελπίδα πως δεν θα τα τίνιζα αν έπαυα να κάνω ό,τι ήταν η προτροπή να κάνουμε συνεχώς. Πέρα από την πλάκα, δεν ήταν καθόλου ευχάριστο να είσαι αποκλεισμένη, ακόμα και για μια καθήμενη μεταφράστρια, όπως με κάποιον τρόπο είχα γίνει στο μεταξύ. Κάποια από τα αναφερθέντα πρώτα θύματα του

148 elderly people being allowed outdoors at specific hours only, when they couldn't meet other (younger) people and thus potentially infect each other. Discrimination was one of the words that came to mind, unbidden.

Amid news stories about dying children, collapsing buildings, earthquakes, wildfires, migrations unprecedented in recent history, to name just a few, were we to feel grateful, with the virus on our doorsteps, as long as we were safely out of its reach? Was fear so instilled in us that it totally deprived us of our thinking capacities and directed our gaze towards nothing but the virus itself? Instead of taking organised journeys into space – this is the twenty-first century, after all – we were constantly reminded to wash our hands with soap and water (another famous 'meme')! Back to basic hygiene!

But what about the hygiene of the mind? *The mind is its own place, and in itself can make a heaven of hell...* True enough. Two books translated from Serbian into English, three from English into Serbian, hundreds of online classes, and, last but not least, much more time spent with my family, which wouldn't have been possible, paradoxically enough, had it not been for the virus – that was my way to make a heaven of the hell wreaked upon us.

My residential stay in Larissa, Greece, offered some hope that the so-called old normality would be resumed in the foreseeable future. Crowds of people milling about the streets, idling their time away in the numerous cafés, drinking coffee after coffee – this was enough to, at least for a while, forget about anything virus-related and, still with your mask tucked under your chin and a disinfectant handy, enjoy your whereabouts to the fullest. Even there I spent much of the time indoors –once a translator, always a translator!– finalising another lengthy translation. When the weather (there was a heat wave lasting for a few days) and my commitments permitted, I

COVID 19 στην Σερβία ήταν στην πόλη μου, στην οποία επιβλήθηκε αμέσως απαγόρευση κυκλοφορίας. Δεν θα ξεχάσω ποτέ, όσο κι αν θα το ήθελα, ένα συγκεκριμένο περιπολικό να εποπτεύει τους δρόμους και να προειδοποιεί τους κατοίκους να μην αφήσουν τα σπίτια τους, εκτός κι αν ήταν απαραίτητο. Μια πιο εντυπωσιακή εικόνα ήταν αυτή των ηλικιωμένων να τους επιτρέπεται να βρίσκονται έξω συγκεκριμένες ώρες μονάχα, όταν δεν θα μπορούσαν να συναντήσουν άλλους (νεότερους) ανθρώπους κι επομένως δυνητικά να μολύνουν ο ένας τον άλλον. Η προκατάληψη ήταν μια από τις πρώτες λέξεις που, απρόσκλητη, μου έρχονταν στο μυαλό.

Μέσα σε ειδήσεις για νεκρά παιδιά, καταρρέοντα κτίρια, σεισμούς, πυρκαγιές, πρωτοφανείς μεταναστεύσεις στην πρόσφατη ιστορία, για να αναφέρουμε μόνο μερικές από αυτές, έπρεπε να νιώθουμε, ενόσω ο ιός ήταν στην εξώπορτα μας, ευγνώμονες όσο ήμασταν ακόμα ασφαλείς εκτός της εμβέλειας του. Μας είχε διαποτίσει τόσο πολύ ο φόβος ώστε μας στέρησε εντελώς τις δυνατότητες της σκέψης μας και κατ'ύψυον το μυαλό μας όχι αλλού παρά στον ίδιο τον ιό. Αντί να φροντίζουμε για την οργάνωση ταξιδιών στο διάστημα – αυτός είναι ο εικοστός πρώτος αιώνας στην τελική – μας υπενθυμίζονταν συνεχώς να πλένουμε τα χέρια μας με σαπούνι και νερό (άλλο ένα διάσημο meme)! Πίσω στη βασική υγιεινή!

Αλλά τι γίνεται με την υγιεινή του μυαλού; Ο νους είναι η σε-αυτού κατοικία και μόνος του μπορεί να φτιάξει παράδεισο ή κόλαση... Είναι αλήθεια. Δύο βιβλία μεταφρασμένα από τα σερβικά στα αγγλικά, τρία από τα αγγλικά στα σερβικά, εκατοντάδες ιντερνετικά μαθήματα, και, τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό, πολύ περισσότερος χρόνος με την οικογένειά, πράγμα που δεν θα ήταν εφικτό, παραδόξως, αν δεν υπήρχε ο ιός – αυτός ήταν ο τρόπος να φτιάξω έναν παράδεισο μέσα από την κόλαση που ξέσπασε πάνω μας.

Η παραμονή μου ως φιλοξενούμενη στην Λάρισα της Ελλάδας

150 took the time to stroll around the city, sometimes with a coffee in one hand (not wishing to stand out), and it was on such occasions that I fully realised the effects of the pandemic.

The word *μεταφορά* (or its derivative?) was written on almost every other lorry I passed by. People were moving house. Were they sick and tired of being (physically and mentally) confined? Did they decide to have done with it and move away into the countryside, back to nature? Another image comes to mind now: that of Mother Nature being revived once man's harmful impact is greatly reduced as a consequence of travel restrictions and almost all humankind being locked down. It's fair to say that man has done irreparable damage to nature and is, oh, getting his just deserts. No other species on earth would do anything similar, yes, man is the greatest of all beasts, yes, we are well aware of that. But give us *metaphors* – that's what we need, most of all in the original sense of the word. We want to move, we want to be transferred from one place to another, if you will, just not stay in the same place. If there is no movement, there is no life, there is no freedom. There is neither new nor old normality. Nothing is normal then. Everything is askew.

Then again, another 'meme' crosses my mind (I have been spending way too much time online lately): an encased disposable mask which we glance at, almost wistfully, as we put on a gas mask and go outside. An image from a not-so-distant future. Let's brace ourselves for whatever the future brings. Let's declutter our minds – the place we spend most our time in, come hell or high water. Let's keep it normal, neither in the old nor new, but in our own way – the way that lets us grow and create, no matter what.

(Translated by the author)

μου προσέφερε μια κάποια ελπίδα πως η παλιά αποκαλούμενη κανονικότητα θα επανέλθει στο άμεσο μέλλον. Πλήθη ανθρώπων οργάνουν τους δρόμους, χασομερούν στα πολυάριθμα καφέ, πίνοντας τον έναν καφέ μετά τον άλλο, αυτό ήταν αρκετό, έστω για λίγο, ώστε να ξεχάσεις οτιδήποτε σχετιζόμενο με τον ιό και ακόμα, με τη μάσκα κάτω από το πηγούνι σου κι ένα απολυμαντικό πρόχειρο, στο έπακρο να απολαύσεις το μέρος που βρισκόσουν. Ακόμα κι εκεί πέρασα τον περισσότερο καιρό μέσα στο σπίτι – μια φορά μεταφράστρια, πάντα μεταφράστρια! – ολοκληρώνοντας ακόμα μια μακροσκελή μετάφραση. Όταν ο καιρός (υπήρξε ένας καύσωνας που διήρκεσε μερικές μέρες) και οι υποχρεώσεις μου το επέτρεπαν, έπαιρνα τον χρόνο μου να κάνω έναν περίπατο στην πόλη, κάποιες φορές μ' έναν καφέ στο χέρι (μη θέλοντας να ξεχωρίσω), και ήταν σε εκείνες τις φάσεις που συνειδητοποιούσα τις συνέπειες της πανδημίας.

Η λέξη Μ ε τ α φ ο ρ α (και τα παράγωγά της;) ήταν γραμμένη σε κάθε ένα φορτηγό που προσπερνούσα. Άνθρωποι μετακόμιζαν. Μπούχτισαν να βρίσκονται (σωματικά και ψυχικά) αποκλεισμένοι; Αποφάσισαν να τελειώνουν με αυτό και να φύγουν μακριά στην επαρχία, πίσω στη φύση; Μια άλλη εικόνα έρχεται στο μυαλό τώρα: αυτή της Μπτέρας Φύσης να αναζωογονείται καθώς η βλαβερή επίδραση του ανθρώπου ελαττώνεται σημαντικά ως συνέπεια των περιορισμών στα ταξίδια και σχεδόν ολόκληρης της ανθρωπότητας να βρίσκεται κλειδωμένη σπίτι. Είναι δίκαιο να πούμε πως ο άνθρωπος έχει κάνει ανεπανόρθωτη ζημιά στη φύση και του αποδοθούν, μα το ναι!, οι δίκαιες ερημιές που προκάλεσε. Κανένα άλλο έμβιο είδος στη Γη δεν θα έκανε κάτι παρόμοιο, ναι, ο άνθρωπος είναι το σπουδαιότερο από όλα τα ζώα, ναι το γνωρίζουμε πολύ καλά αυτό. Μα δώσε μας μεταφορές -αυτό χρειαζόμαστε, κυρίως με την κυριολεκτική έννοια της λέξης. Θέλουμε να μετακινούμαστε, θέλουμε να μεταφερόμαστε από το ένα μέρος στο άλλο, εάν θέλετε, απλά να μην μένουμε στο ίδιο μέρος. Αν δεν υπάρχει κίνησή δεν υπάρχει ζωή, δεν υπάρχει ελευθερία.

Δεν υπάρχει μήτε παλιά μήτε νέα κανονικότητα. Τίποτε δεν είναι 153
φυσιολογικό τότε. Όλα είναι στρεβλά.

Εντούτοις, ακόμα ένα “meme” μου περνά από το μυαλό (έχω καταναλώσει πάρα πολύ χρόνο online τελευταία) ένα περίβλημα αναλώσιμης μάσκας στο οποίο ρίχνουμε μια ματιά, σχεδόν νοσταλγικά, καθώς φοράμε μια μάσκα αερίων για να βγούμε έξω. Μια εικόνα από ένα –όχι και τόσο– μακρινό μέλλον. Ας είμαστε έτοιμοι για ότι μας επιφυλάσσει το μέλλον. Ας αποσυμφορήσουμε το μυαλό μας – το μέρος στο οποίο περνάμε τον περισσότερο χρόνο μας βρέξει χιονίσει. Ας το κρατήσουμε φυσιολογικό, μήτε με τον παλιό μήτε με τον νέο, αλλά με τον δικό μας τρόπο – τον τρόπο που μας επιτρέπει να μεγαλώσουμε και να είμαστε δημιουργικοί πάση θυσία.

(Μετάφραση Νικόλας Κουτσοδόντης)

Βίτομρκα Τρέμποβας / Vitomirka Trebovac

What is the Mediterranean? A deep feeling is telling me it's not about mere geography. Yes, a lot of things revolve around the sea. The Mediterranean, perhaps, is the fourth side of the sea. It is that space from which one looks into the distance, hence, it's a space of openness, freedom, and, at last – being ready for anything. But it is also a space turned towards itself, because everyone who silently looks at the sea, looks inside of oneself, too. Geographically, it's the South. Therefore, it's neither North nor West, but the South – oftentimes – destitute South, that manifests itself in its wind, the so-called „Southern Wind“, Sirocco, and we all, after all, know what that wind is – it relates to land like the Moon relates to the sky – it rules over people in a special way.

And those people, that folk – the Mediterraneans, they live in their own way. It's the way everyone would love to live. First of all, they know how to slow down time, how to predominate it. Then, they know how to eat and drink. They eat lightly and drink the whole day. Here, where I am today, they drink *t-sipouro*, 40% alcoholic beverage, made of vine, transparent, served with ice, and you have to eat something with it. Ideally – small fish, salad and fava. Furthermore, the Mediterraneans live in public, not in private. Their houses are always half-open, the curtains sway at night, and you can hear the voices and the radio sounds coming from the rooms. During the day, they talk loudly and wave their hands. The Mediterraneans, they are hearty people.

During a long, snowless winter, which was threatening to stay with us forever, over there on the North, I was thinking about the Mediterranean. About the lightness, behind which sometimes it is cruelty, but we, who are merely visiting, don't get to it. One should not idealize. The Mediterranean is lovely

Η Μεσόγειος και οι Μεσόγειοι _μια σημείωση

157

Τι είναι η Μεσόγειος; Μια αίσθηση βαθιά μου λέει πως δεν πρόκειται απλώς για ζήτημα γεωγραφίας. Ναι, πολλά έχουν να κάνουν με τη θάλασσα. Η Μεσόγειος, μάλλον, είναι η τέταρτη πλευρά της θάλασσας. Είναι και τόπος απ' όπου ένα άτομο κοιτάζει στα μάκρη, κατά συνέπεια, είναι ένας τόπος της ανοιχτότητας, της ελευθερίας, και, στην τελική -του να είσαι έτοιμος για το οτιδήποτε. Ωστόσο ακόμα είναι ένας τόπος εσωστρεφής, καθώς ο καθείς που σιωπηλά βλέπει τη θάλασσα, βλέπει επίσης το μέσα του. Από άποψη γεωγραφίας, μιλάμε για Νότο. Συνεπώς, δεν είναι μήτε Βοράς μήτε Δύση, μα ο Νότος, συχνάκις, ο φτωχός Νότος, που εκδηλώνεται στον άνεμο του, ο λεγόμενος "Νοτιάς", Σιρόκος, και όλοι μας, στην τελική, ξέρουμε τι είναι αυτός ο άνεμος -ο οποίος συνιστά για το έδαφος ό,τι το φεγγάρι για τον ουρανό- και κυβερνά τους ανθρώπους, μ' έναν ξεχωριστό τρόπο.

Και αυτοί οι άνθρωποι, αυτοί οι ντόπιοι- Μεσογειακοί, ζουν με έναν τρόπο ολόδικο τους. Είναι ο τρόπος που θα αγαπούσε ο καθένας να ζει. Πρώτα απ' όλα, γνωρίζουν πως να ρίχνουν τους ρυθμούς, πως να τους τιθασεύουν. Έπειτα, ξέρουν πως να τρώνε και να πίνουν. Τρώνε ελαφρά και πίνουν ολημερίς. Εδώ που είμαι σήμερα, πίνουν τσίπουρο, ποτό 40% περιεκτικότητας σε αλκοόλ, φτιαγμένο από αμπέλι, διαφανές, σερβίρεται με πάγο, και θα πρέπει να τοιμπήσεις κάτι μαζί. Ιδανικά, ένα μικρό ψάρι, σαλάτα και φάβα. Επιπλέον, οι Μεσογειακοί έχουν δημόσια ζωή, όχι απομονωμένη. Τα σπίτια τους είναι πάντα μισάνοιχτα, οι κουρτίνες τσαντεύονται τη νύχτα, και μπορείς να ακούσεις τις φωνές και τους ήχους του ραδιοφώνου να έρχονται από τα δωμάτια. Μέσα στη μέρα, μιλάνε δυνατά και κουνάνε τα χέρια τους. Μεσογειακοί, άνθρωποι εγκάρδιοι.

Μέσα στον μακρύ, αχιόνιστο χειμώνα, που απειλούσε να παραμείνει μαζί μας για πάντα, εκεί στον Νότο σκεφτόμουν τους Μεσογειακούς. Για την ελαφρότητα, πίσω απ' την οποία κάποιες φο-

158 under the sun, and Chekhov says: „when the sun is shining, even the graveyard is nice“. Earlier, maybe, the Mediterranean was even more beautiful, because the sun wasn't scorching, like today, and those people, too, tourists, weren't so numerous and weren't sticking their phones in every plate and every t-sipouro. There is too much of everything in the world, especially of human arrogance and of trash. So that's why I need a residency. It is my Mediterranean. I shut my eyes and the blue flickers inside. I open my eyes and it is still here. The sea.

(Translated by Marija Dejanović)

159
ρές υπάρχει η σκληρότητα, αλλά εμείς, που είμαστε απλώς επισκέπτες, δεν το πιάνουμε. Δεν πρέπει να εξιδανικεύει κανείς. Η Μεσόγειος είναι θαυμάσια κάτω από τον ήλιο, και ο Τσέχωφ λέει: “όταν ο ήλιος λάμπει ακόμα και το νεκροταφείο είναι ωραίο”. Λίγο καιρό πιο πριν, ίσως, η Μεσόγειος να ήταν ομορφότερη, γιατί ο ήλιος δεν κατάκαιγε το δέρμα όπως σήμερα, και οι άνθρωποι αυτοί επίσης, οι τουρίστριες, δεν ήταν τόσο ευάριθμοι και δεν έχωναν τα κινητά τους σε κάθε πιάτο και κάθε τσίπουρο. Υπάρχουν στον κόσμο από κάθε τι πολλά, ειδικά από ανθρώπινη αλαζονεία και από σκουπίδια. Εξ ου και μου είναι απαραίτητη μια τέτοια διαμονή. Είναι η δική μου Μεσόγειος. Κλείνω τα μάτια μου και το γαλάζιο τρεμοπαίζει μέσα. Ανοίγω τα μάτια μου και βρίσκεται ακόμα εδώ. Η θάλασσα.

(Μετάφραση Νικόλας Κουτσοδόντης)

160 **Bright graves**

on my way this morning
I have met a lot of jellyfish
they are swimming dead in shallow water
got cooked
that's how I've been told
that the drought kills livestock
in our region
that's far away from here
when I jump into the sea
I say god thank you
that sea exists
and that it's me who's in it
what did I do to deserve this
my grandma was
a much better person than me
and she had never seen the sea
again I say thank you
that on my way
I saw jellyfish and the rest
and not just cows and sheep
like my folks
who were all on earth
so that I would end up in the sea.

(Translated by Marija Dejanović)

Φωτεινοί τάφοι

161

καθώς ερχόμουνα σήμερα το πρωί
συνάντησα πλήθος μέδουσες
κολυμπούν νεκρές σε ρηκά νερά
της έχουν μαγειρέψει
αυτό είναι που μου είπαν
πως η ανομβρία σκοτώνει τα ζώα
στη θρησκεία μας
είναι μακριά πολύ αυτό από δω
καθώς βουτώ στη θάλασσα
λέω Θεέ σ' ευχαριστώ
που υπάρχει η θάλασσα
και που είμαι εγώ που υπάρχω μέσα της
τι έκανα για να το αξίζω αυτό
η γιαγιά μου ήτανε
ένα άτομο πολύ καλύτερο από μένα
και δεν είχε ποτέ αντικρίσει τη θάλασσα
ξανά θα πω σ' ευχαριστώ
που καθώς ερχόμουνα
είδα μέδουσες και τα λοιπά
κι όχι μόνο αγελάδες και αμνούς
όπως οι άνθρωποι μου
που ήσαν στη Γη επάνω
ώστε να καταλήξω εγώ μέσα στη θάλασσα.

(Μετάφραση Νικόλας Κουτσοδόντης)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ | BIOGRAPHIES

164 **IAKOVOS ANYFANTAKIS** was born in Heraklion, Crete in 1983. He lived on the island until the age of eighteen, when he moved to Athens to study. His first short stories came out through literary magazines and anthologies in 2007 and dealt with depression, migration and youth movements. He continued to publish short stories in magazines while working as a translator for the Thessaloniki Festival and as a book reviewer for the newspaper "Journal of the Editors". He did a Master's degree in Contemporary History at Panteion University, which developed into a PhD with a scholarship from the State Scholarship Foundation, on the relationship between history, literature and memory, focusing on the Greek Civil War. He has published three books, of which the third, the novel "Some Others", published in 2019, was awarded the Novel Prize of Anagnostis magazine.

ELUNED GRAMICH (1989) is a German-Welsh writer and translator. She lived in Japan and Germany for several years before returning to Wales to pursue her Creative Writing PhD at Aberystwyth University. Her memoir about Hokkaido, *Woman Who Brings the Rain* (2015), won the New Welsh Writing Awards, was shortlisted for a Wales Book of the Year Award and selected for international promotion by Wales Literature Exchange in 2016. Her stories have appeared in various magazines and anthologies, including *Rarebit: New Welsh Fiction* (Parthian, 2014), *New Welsh Short Stories* (Seren, 2015), and anthology of young Welsh and European authors *Zero Hours on the Boulevard: Tales of Independence and Belonging* (Parthian, 2019). Her non-fiction writing in English has been published in *Wales Arts Review*, *New Welsh Review*, and *World Literature Online*, and her writing in Welsh in *Pedwar o'r Gwynt*. Her translation of a short story collection by the Swiss author Monique Schwitter was published as *Goldfish Memory* (Parthian, 2015).

KATJA GRČIĆ (1982, Split) received an MA in English and German Language and Literature at the University of Zadar. Within the Tempus project, she was awarded a scholarship at the Centre for Translation Studies in Vienna. At the Academy of Dramatic Arts in Zagreb, she received an MA in Dramaturgy. She writes poetry, prose, drama texts, essays, reviews and scientific papers. Her early poetry collection *Nosive konstrukcije* was published by Meandarmedia in 2015, followed by a bilingual edition of poetry and short prose *Ljeto / Summer* in 2017, and

Ο **ΙΑΚΩΒΟΣ ΑΝΥΦΑΝΤΑΚΗΣ** γεννήθηκε στο Ηράκλειο Κρήτης το 1983. Έζησε στο νησί μέχρι την ηλικία των δεκαοκτώ ετών, οπότε και μετακόμισε στην Αθήνα για σπουδές. Τα πρώτα του διηγήματα βγήκαν μέσα από λογοτεχνικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους το 2007 και είχαν θέμα την κατάθλιψη, τη μετανάστευση και τα νεανικά κινήματα. Συνέχισε να δημοσιεύει διηγήματα σε περιοδικά ενώ δούλεψε ως μεταφραστής για το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης και ως κριτικός βιβλίου για την «Εφημερίδα των Συντακτών». Έκανε μεταπτυχιακό στη Σύγχρονη Ιστορία στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, που εξελίχθηκε σε διδακτορικό με υποτροφία από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, πάνω στη σχέση ιστορίας, λογοτεχνίας και μνήμης με επίκεντρο τον ελληνικό εμφύλιο. Έχει εκδώσει τρία βιβλία, εκ των οποίων το τρίτο, το μυθιστόρημα «Κάποιοι άλλοι» που κυκλοφόρησε το 2019, τιμήθηκε με το βραβείο Μυθιστορήματος του περιοδικού Αναγνώστης. Εργογραφία: Βιβλία: Κάποιοι άλλοι, Πατάκης, Αθήνα 2019. Όμορφοι έρωτες, Πατάκης, Αθήνα 2017. Αλεπούδες στην πλαγιά, Πατάκης, Αθήνα 2013. Συμμετοχή σε συλλογικούς τόμους: «Σάββατο Lark» στο Ο πρώτος σταθμός, Μεταίχμιο, Αθήνα 2018. «Summertime in Prague» στο Υπό σκιάν, Εκδόσεις των συναδέλφων, Αθήνα 2015. «Ο Ξένος» στο Είμαστε Όλοι Μετανάστες, Πατάκης, Αθήνα 2007.

Η **ΕΛΟΥΝΕΝΤ ΓΚΡΑΜΙΤΣ** (1989) είναι Γερμανοουαλή συγγραφέας και μεταφράστρια. Έζησε αρκετά χρόνια στην Ιαπωνία και τη Γερμανία πριν επιστρέψει στην Ουαλία, ώστε να προχωρήσει τις σπουδές της σε επίπεδο PhD πάνω στην Δημιουργική Γραφή στο Πανεπιστήμιο Aberystwyth. Οι αναμνήσεις της για το Hokkaido, *Woman Who Brings the Rain* (Γυναίκα που φέρνει τη βροχή) το 2015, κέρδισαν το Βραβείο New Welsh Writing (Νέα Ουαλική Γραφή), ήταν στην βραχεία λίστα για το Βραβείο Wales Book of the Year (Ουαλικό Βιβλίο της Χρονιάς) και επιλέχθηκαν για διεθνή προώθηση από το Wales Literature Exchange το 2016. Διηγήματα της έχουν συμπεριληφθεί σε διάφορα περιοδικά και ανθολογίες, συμπεριλαμβανομένων των *Rarebit: New Welsh Fiction* (Parthian, 2014), *New Welsh Short Stories* (Seren, 2015), και την ανθολογία νέων Ουαλών και Ευρωπαίων συγγραφέων *Zero Hours on the Boulevard: Tales of Independence and Belonging* (Parthian, 2019). Μη μυθοπλαστικά έργα της στα αγγλικά έχουν δημοσιευτεί στα *Wales Arts Review*, *New Welsh Review*, και στο *World Literature Online*, ενώ αντίστοιχα έργα της στα Ουαλικά στο *Pedwar o'r Gwynt*. Η μετάφραση της συλλογής διηγημάτων της Ελβετίδας συγγραφέα Monique Schwitter (Μονίκ Σβίττερ) εκ-

166 an experimental prose text *Pisma Ziti* in 2020. Her poetry was published in various magazines in Croatia, like *Quorum*, *Tema*, *Zarez*, *Poezija*, *Mogućnosti*, *Vijenac*, etc., as well as in some international ones like *Pobocza* (Poland) and *Signaturen* (Germany). Some of her poetry and dramas were broadcast on the Croatian Radio (HR3) in the shows *Poezija naglas*, *Riječi i riječi*, *Metafora*, *Radio igra*. Her drama texts *Molekule* (2017), *Smrtopis / Prekinuta veza* (2018), *Strah tijela od poda* (2019) are available at *drame.hr*. In 2017 her prose was shortlisted for *Sedmica Prize*, an award announced by the Croatian literary portal *Kritična masa*. With *Molekule*, she made the shortlist of *drame.hr*'s adaptation-to-screenplay prize in 2018. In 2020 she won the *Marin Držić Prize* (3rd place) for *Strah tijela od poda*. Her drama monologue *Proljeće naše zlovolje* premiered within the *Monovid - 19* project at the ZKM theatre in Zagreb in July 2020 (dir. Anica Tomić). She is a member of HDP and SPID.

FILIA KANELLOPOULOU, (born 18/08/1991) studied Philosophy at the University of Athens and Acting at Delos Drama School. She has authored the poetry collection *Ta mesa mou* (My Inner World) in 2019, which has received Jean Moreas Newcomer Poet Award that same year. The collection was also included in the shortlist of nominees for the 2019 Giannis Varveris Newcomer Poet Award of the Hellenic Authors' Society. Her poems have been included in the poetry anthology *The Poems of 2019*, which is published by Koinonia ton (De)Katon Editions. In addition, her poems from the collection *Ta mesa mou* have been translated into Romanian and published in the Romanian magazine *Scriptor*. Her first play, *Women -Maybe Not- Alone in the City, July at 40 C*, was staged in June 2018 at Tempus Verum Theatre in Athens by the independent theatre company *NEKO*, of which she is one of the founding members. She has attended the Workshop for Young Playwrights at Michalis Kakogiannis Foundation (2017-2018). She is currently attending the Postgraduate Program "Greek and World Theater: Drama, Performance, Education" at the University of Athens. She is currently preparing the publication of her second poetry collection, the publication of her first play in the form of a graphic novel, and is experimenting with screenwriting and directing short films. Her poems, articles and essays have been published in print and online magazines and sites. She works as a theatre teacher and actress.

δόθηκε με τον τίτλο *Goldfish Memory* (Μνήμη χρυσόψαρου) από τις εκδόσεις Parthian το 2015. 167

Η **ΚΑΤΙΑ ΓΚΡΤΣΙΤΣ** (1982, Σπλίτ) έλαβε το master's degree της στην Αγγλική και Γερμανική Γλώσσα και Λογοτεχνία στο Πανεπιστήμιο του Ζάνταρ. Στα πλαίσια του προγράμματος Tempus πήρε υποτροφία από το Κέντρο Μεταφραστικών Σπουδών της Βιέννης, ενώ έλαβε επίσης από την Ακαδημία Δραματικών Τεχνών ένα master's degree στην Δραματολογία. Γράφει ποίηση, πρόζα, θεατρικά έργα, δοκίμια, κριτικές και επιστημονικά άρθρα. Η πρώτη ποιητική της συλλογή *Nosive konstrukcije* εκδόθηκε από τις εκδόσεις Meandarmedia το 2015, ακολουθούμενη από την δίγλωσση έκδοση ποίησης και μικρού πεζού *Ljeto / Καλοκαίρι* το 2017 κι ένα πειραματικό πεζογράφημα με το όνομα *Pisma Ziti* το 2020. Η ποίηση της έχει δημοσιευτεί σε διάφορα περιοδικά της Κροατίας (*Quorum, Tema, Zarez, Poezija, Mogućnosti, Vijenac*, κτλ.), καθώς και σε κάποια διεθνή, όπως το *Pobocza* (Πολωνία) και το *Signatures* (Γερμανία). Ορισμένα από τα ποιήματα και τα θεατρικά της έργα μεταδόθηκαν από το Κροατικό ραδιόφωνο (HR3) στις εκπομπές *Poezija naglas, Riječi i riječi, Metafora, Radio igra*. Τα θεατρικά της έργα *Molekule* (2017), *Smrtopis / Prekinuta veza* (2018), *Strah tijela od poda* (2019) είναι διαθέσιμα στο *drame.hr*. Το 2017 η πεζογραφία της συμπεριλήφθηκε στη βραχεία λίστα για το Βραβείο *Sedmica*, του Κροατικού λογοτεχνικού portal *Kritična masa*. Με το έργο της *Molekule*, μπήκε στη βραχεία λίστα του Βραβείου του *drame.hr* για διασκευασμένο σενάριο το 2018. Το 2020 κέρδισε το Βραβείο *Marin Držić* (3^η θέση) για το έργο *Strah tijela od poda*. Ο δραματικός της μονόλογος *Proljeće naše zlovolje* έκανε πρεμιέρα με το πρότζεκτ *Monovid -19* στο θέατρο ΖΚΜ του Ζάγκρεμπ τον Ιούλιο του 2020 (Σκηνοθεσία. Anica Tomić). Είναι μέλος του HDP και του SPID.

Η **ΦΙΛΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ**, (γεν. 18/08/1991) σπούδασε, Φιλοσοφία στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και Υποκριτική στην Δραματική σχολή Δήλος. Ασχολείται ενεργά με τη συγγραφή. Έχει γράψει την ποιητική συλλογή «Τα μέσα μου» η οποία κυκλοφόρησε τον Μάιο του 2019 από τις εκδόσεις Οροπέδιο. Τον Δεκέμβριο του 2020, έλαβε το Βραβείο Πρωτοεμφανιζόμενου/ης ποιητή/τριας 2019, Jean Moréas, στο Πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Ποίησης Πάτρας για την ποιητική συλλογή «Τα μέσα μου» (εξ' ημισείας με την ποιήτρια Πηνελόπη Ζαρδούκα για το βιβλίο της Αιωρείν), ενώ ποιήματα της έχουν μεταγραφτεί και στα ρουμά-

168 **NIKOLAS KOUTSODONTIS** (1987) was born in Athens. He studied Sociology at Panteion University of Social and Political Studies. In 2013 started following a two-year course of Neo-Hellenic and international poetry in the Takis Sinopoulos Foundation. In 2017 he published his first poetry collection “Decalcomania” (Χαλκομανία) by Entypois publications, which was nominated for the Anagnostis Magazine award for first time author in 2018. In the same year, he was awarded the first prize (ex aequo with Lenia Zafropoulou) at the Panhellenic Poetry Contest “George N. Carter”, held by

the Aikaterini Laskaridis Foundation. His second poetry collection “Just Don’t Bring Anyone Home” (Μόνο κανέναν μη μου φέρεις σπίτι), was published by Thraca publications in 2021. Various poems, essays and translations of his have been published in online and printed magazines. They have also been translated into Croatian, Slovenian and Albanian.

LLOYD MARKHAM was born in Johannesburg, South Africa. His family then moved to Zimbabwe where he spent the majority of his childhood before political and economic strife made them move again – this time to Wales, where they settled in 2003. His debut novel, *Bad Ideas\Chemicals*, was published by Parthian Books in 2017. It is a fantastical darkly humorous satire of small town Britain about a young woman who believes she’s from outer space, a young man who agonises between killing his father or himself, and a forest infested with mysterious toxic insects. In 2018 it was both short listed for Wales Book of The Year and won a Betty Trask Award for First Time Author Under 35. He currently lives in Cardiff and operates synthesisers and samplers in a psychedelic band called Deep Hum. He also uses these instruments to score his increasingly theatrical readings. He and his editor are currently putting the final touches on his next novel, *Fox Bites* – a magic realist, cosmic horror, coming-of-age novel set in Zimbabwe at the turn of the millennium.

MORGAN OWEN is a poet and writer from Merthyr Tydfil. His work is regularly published in *O’r Pedwar Gwynt*, *Barddas*, and *Y Stamp*. In 2019 he published a pamphlet of poetry entitled *moroedd/dŵr* (Cyhoeddiadau’r Stamp), which won the Michael Marks Prize for Poetry in

νικα από τον Vasile Igna. Αυτήν την περίοδο, είναι φοιτήτρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Ελληνικό και Παγκόσμιο Θέατρο: Δραματοουργία, Παράσταση, Εκπαίδευση, του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Τον τελευταίο καιρό, προετοιμάζει την έκδοση της δεύτερης ποιητικής της συλλογής, την έκδοση του πρώτου της θεατρικού έργου, «Γυναίκες –Η και όχι– Μόνες στην πόλη, Ιούλιο μήνα με 40 °C», σε μορφή Graphic Novel και πειραματίζεται με τη συγγραφή σεναρίου και τη σκηνοθεσία ταινιών μικρού μήκους. Ποιήματά, άρθρα και δοκίμιά της έχουν δημοσιευθεί σε έντυπα και ηλεκτρονικά περιοδικά και sites. Εργάζεται ως θεατρο-παιδαγωγός και ως ηθοποιός.

Ο **ΝΙΚΟΛΑΣ ΚΟΥΤΣΟΔΟΝΤΗΣ** γεννήθηκε στην Αθήνα το 1987. Σπούδασε Κοινωνιολογία στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών επιστημών. Το 2013 ξεκίνησε να παρακολουθεί μαθήματα νεοελληνικής και διεθνούς ποίησης στο ίδρυμα Τάκης Σινόπουλος για δυο χρόνια. Το 2017 εξέδωσε την πρώτη του ποιητική συλλογή “Χαλκομανία”, (εκδόσεις Εντύποις) η οποία ήταν υποψήφια για το βραβείο πρωτοεμφανιζόμενου ποιητή του περιοδικού Αναγνώστης το 2018. Την ίδια χρονιά του απονεμήθηκε το πρώτο βραβείο στον ποιητικό διαγωνισμό «Γιώργος Ν. Κάριτερ» του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη (εξ ημισείας με την Λένια Ζαφειροπούλου). Η δεύτερη ποιητική του συλλογή «Μόνο κανέναν μη μου φέρεις σπίτι» εκδόθηκε από τις εκδόσεις Θράκα το 2021. Ποιήματα, κριτικές και μεταφράσεις του έχουν δημοσιευτεί σε ελληνικά ηλεκτρονικά και έντυπα περιοδικά. Ποιήματά του έχουν μεταφραστεί στα Κροατικά, τα Σλοβενικά και τα Αλβανικά.

Ο **ΛΟΥΝΤ ΜΑΡΚΑΜ** γεννήθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ της Νότιας Αφρικής. Έπειτα η οικογένεια του μετακόμισε στη Ζιμπάμπουε, όπου και κυρίως πέρασε τα παιδικά του χρόνια πριν οι αναταραχές στην πολιτική και οικονομική ζωή τους ωθήσουν να φύγουν ξανά, αυτή τη φορά για την Ουαλία, στην οποία εγκαταστάθηκαν το 2003. Το πρώτο του μυθιστόρημα, Κακές ιδέες/χημικά, εκδόθηκε από τις εκδόσεις Parthian Books το 2017. Πρόκειται για σάτιρα φαντασίας, με έντονο μαύρο χιούμορ, σχετικά με μια βρετανική κομώπολη, μια νεαρή γυναίκα ορισμένη ότι προέρχεται από το διάστημα, έναν νεαρό άντρα που αγωνιά στο δίλημμα να δολοφο-

170 Celtic Languages. The same year, he published a volume of poems, *Bedwen ar y lloer* (Cyhoeddiadau'r Stamp), and won the Wales Literature Exchange / Wales PEN Cymru's Her Gyfeithu (Translation Challenge) for his translation of poetry by Julia Fiedorczuk from Polish into Welsh. He has twice won the D Gwyn Evans Memorial Prize (2017, 2018), which awards the best poem by a poet under 25, and in 2018 and 2019 was part of the Hay Festival Writers at Work scheme. In 2020, he published a short pamphlet of writings, *Ymgloi*, about his experiences of the lockdown. He currently lives in Cardiff.

MARILENA PAPAIOANNOU was born in 1982 in Athens, where she grew up. She studied Molecular Biology and Genetics in Alexandroupolis and wrote her thesis in Geneva. Afterwards, she worked as a researcher in New York, until 2013 when she returned to Greece, where she has been editing and translating biology textbooks, pop science books, and scientific articles. In 2013, she published her first novel, *Nikitas Delta* (Estia Bookstore Publishing). The book was nominated for the State Award for First-Time Author and the Anagnostis Magazine Award for First-Time Author. She also received the Klepsidra/Enastron Award for Best Young Author from the literary magazine "Klepsidra", along with Yannis Asteris. In 2016, she published her second book, the novella "Kateveni o Kamouzas stousournous" (Kamouzas Coming at the Furnace), which was nominated for the Anagnostis Magazine Award for Best Novella in 2017 and the Klepsidra Award for Best Young Author the same year. She is currently looking for a publisher for her third book, the novel "To nou sou ston Meli" (Keep Melis in Mind), while gathering material for her next work. She writes small articles for *Yustra* magazine, where she explains basic biological phenomena.

UROŠ PRAH (Maribor, 1988) is the author of three poetry collections in Slovene: *Čezse polzeči* (Ljubljana: CSK, 2012), *Tišima* (Ljubljana: CSK, 2015 – nominated for the Veronika and Jenko Awards) and *Udor* (Ljubljana: ŠKUC, 2019). In 2018, he received the Exil Lyrikpreis Award in Vienna for his investigative poem "Nostra Silva", which was written in German. In February 2019 he was a resident of the Slovenian Ministry of Culture in New York, in September 2019 he was a resident of Traduki and the Romanian National Museum of Literature in

νήσει τον πατέρα ή τον εαυτό του, κι ένα μολυσμένο με μυστηριώδη τοξικά έντομα δάσος. Το 2018 βρέθηκε ταυτόχρονα στην βραχεία λίστα για το Ουαλικό Βιβλίο της Χρονιάς και κέρδισε το Βραβείο Betty Trask για πρωτοεμφανιζόμενο συγγραφέα κάτω των 35. Αυτή την εποχή ζει στο Κάρντιφ και ασχολείται με δειγματολήπτες και παίζει Συνθεοσίζερ στην ψυχεδελική μπάντα Deer Hum. Επίσης χρησιμοποιεί αυτά τα όργανα για να ενισχύσει μουσικά τις σταδιακά όλο και πιο θεατρικές του αναγνώσεις. Αυτή την εποχή, μαζί με τον επιμελητή του προσθέτουν τις τελευταίες πινελιές στο επόμενο μυθιστόρημα του, *Δαγκώματα Αλεπούς*- ένα μαγικορεαλιστικό, cosmic horror, coming-of-age μυθιστόρημα που λαμβάνει τόπο στην Ζιμπάμπουε κατά την αλλαγή του Μιλένιουμ.

Ο **ΜΟΡΓΚΑΝ ΟΟΥΕΝ** είναι ποιητής και συγγραφέας από το Merthyr Tydfil (Μέρθιρ Τάιντφιλ. Έργα του δημοσιεύονται τακτικά στα περιοδικά *O'r Pedwar Gwynt*, *Barddas* και *Y Stamp*. Το 2019 δημοσίευσε ένα ποιητικό φυλλάδιο με τον τίτλο *moroedd/dŵr* (Cyhoeddiadau'r Stamp), το οποίο κέρδισε το Βραβείο Ποίησης Michael Marks για τις κέλτικες γλώσσες. Την ίδια χρονιά εξέδωσε τη συλλογή ποιημάτων *Bedwen ar y lloer* (Cyhoeddiadau'r Stamp) και κέρδισε το Wales Literature Exchange / Wales PEN Cymru's Her Gyfieithu (Translation Challenge) για τη μετάφραση της ποίησης της Julia Fiedorczuk από τα πολωνικά στα ουαλικά. Έχει ακόμα κερδίσει δυο φορές το βραβείο D Gwyn Evans Memorial (2017, 2018), το οποίο αφορά στο καλύτερο ποίημα από ποιητή κάτω των 25 ετών και κατά τα έτη 2018/2019 συμμετείχε στο πρόγραμμα Hay Festival Writers at Work. Το 2020 εξέδωσε ένα μικρό φυλλάδιο με κείμενα του, υπό τον τίτλο *Ymgloi*, σχετικά με την εμπειρία της καραντίνας. Αυτή την εποχή διαμένει στο Κάρντιφ.

Η **ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ** γεννήθηκε το 1982 στην Αθήνα, όπου και μεγάλωσε. Σπούδασε Μοριακή Βιολογία και Γενετική στην Αλεξανδρούπολη και πραγματοποίησε τη διδακτορική της διατριβή στη Γενεύη. Στη συνέχεια εργάστηκε ως ερευνήτρια στη Νέα Υόρκη, μέχρι που επέστρεψε στην Ελλάδα το 2013. Έκτοτε επιμελείται και μεταφράζει συγγράμματα βιολογίας, βιβλία εκλαϊκευμένης επιστήμης, καθώς και πρωτότυπα επιστημονικά άρθρα. Το 2013 εκδόθηκε το πρώτο της μυθιστόρημα, το *Νικήτας Δέλτα*, από τις εκδόσεις «Βιβλιοπωλείον της Εστίας». Το βιβλίο ήταν υποψήφιο στα Κρατικά Βραβεία και στα Βραβεία του Αναγνώστη 2014 στην κατηγορία «Πρωτοεμφανιζόμενοι στην πεζογραφία». Ήταν επίσης

172 Bucharest, and in June 2020 he was the IHAG resident in Graz. Translations of his collections, poems and essays have been published in 17 countries. He was the co-founder and long-time editor-in-chief of *IDIOT* magazine, the program director of the international festival Literodrom, and the co-founder of the Museum of Madness, Trate. He is currently living in Vienna.

MAJA RUČEVIĆ (1983, Zagreb) graduated from the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb with majors in Croatian and French. She works as a journalist and translator and is the winner of two poetry prizes. Her debut novel *Je suis Jednoruki* (Algoritam, 2016) was short-listed for several awards. Her work has been published online and in literary magazines. She is currently working on a new work of fiction. Her translations from French into Croatian include Adeline Dieudonné's novel *La vraie vie* (*Stvarni život*), Laetitia Colombani's novel *La tresse* (*Pletenica*), and Gilles Legardinier's *Complètement cramé* (*Potpuno spaljen*), all published by Znanje press.

NATAŠA SRDIĆ (née Miljković) was born in Smederevo, Serbia, in 1984. She graduated from the Department of English Language and Literature, Faculty of Philology, University of Belgrade, where she also defended her doctoral dissertation *Scientific and Artistic Truth in John Banville's Fiction*. She is a literary translator from Serbian into English and vice versa. So far, she has translated more than a dozen books. She also runs literary translation workshops in Belgrade. She lives in Kikinda, Serbia, with her husband and daughter.

VITOMIRKA TREBOVAC (1980) was born at Novi Sad. Graduated from the Faculty of Philosophy in the University of Novi Sad, department of Serbian language and literature. She has published three poetry collections *Plavo u boji* (Škart, Belgrade, 2012), *Sve drveće, sva deca i svi bicikli u meni* (LOM, Belgrade, 2017) and *Dani punog meseca* (LOM, Belgrade, 2020.) Poems of hers have been translated into English, German, Dutch, Slovenian, Albanian, Polish and Hungarian. In 2017 she was awarded the BeFem Award for special artistic contribution for her poetry collection *Ovo nije dom*. She's the co-owner of the Novi Sad bookstore of Boulevard publications, and co-organizer of Sofa literary festival. Currently she's working as an editor of Boulevard publica-

υποψήφιο για το Βραβείο Νέου Λογοτέχνη Κλεψύδρα / Έναστρον 2014 του λογοτεχνικού περιοδικού *Κλεψύδρα*, το οποίο και απέσπασε, από κοινού με τον Γιάννη Ασερή. Το 2016 εκδόθηκε το δεύτερο βιβλίο της, μια νουβέλα με τίτλο *Κατεβαίνει ο Καμουζάς στους φούρνους* (εκδ. «Βιβλιοπωλείον της Εστίας»). Ήταν υποψήφιο στα Βραβεία του Αναγνώστη 2017 στην κατηγορία «Νουβέλα-Διήγημα», αλλά και για το Βραβείο Νέου Λογοτέχνη 2017 του λογοτεχνικού περιοδικού *Κλεψύδρα*. Το τρίτο της βιβλίο, ένα μυθιστόρημα με τίτλο *Τον νου σου στον Μελή*, αναζητά προς το παρόν εκδοτική στέγη. Παράλληλα συλλέγει υλικό για το επόμενο έργο της. Γράφει στο περιοδικό *Yusra* μικρά άρθρα, στα οποία εξηγεί βασικά βιολογικά φαινόμενα υπό το πρίσμα της καθημερινής ζωής.

Ο **ΟΥΡΟΣ ΠΡΑΧ** (Μάριμπορ, 1988) είναι ο συγγραφέας τριών ποιητικών συλλογών στα σλοβενικά. *Čezse polzeči* (Λιουμπλιάνα: CSK, 2012), *Tišima* (Λιουμπλιάνα: CSK, 2015) – υποψηφιότητα για το Βραβείο Veronika and Jenko) και *Udor* (Λιουμπλιάνα: ŠKUC, 2019). Το 2018 του απονεμήθηκε το Βραβείο Exil Lyrikpreis στη Βιέννη για το διερευνητικό του ποίημα “Nostra Silva,” το οποίο γράφτηκε στα γερμανικά. Τον Φλεβάρη του 2019 συμμετείχε στο πρόγραμμα διαμονών του Σλοβενικού Υπουργείου Πολιτισμού στη Νέα Υόρκη, τον Σεπτέμβρη του 2019 στο Traduki και Ρουμάνικο Εθνικό Μουσείο Λογοτεχνίας στη Βουδαπέστη, και τον Ιούνιο του 2020 της IHAG στο Graz. Μεταφράσεις των ποιητικών του συλλογών, μεμονωμένων ποιημάτων και δοκιμίων του έχουν δημοσιευτεί σε 17 χώρες. Υπήρξε ο συνιδρυτής και μακροχρόνιος αρχισυντάκτης του Περιοδικού *IDIOT*, ο διευθυντής προγράμματος του διεθνούς φεστιβάλ *Literodrom* και ο συνιδρυτής του Μουσείου της Τρέλας, του *Trate*. Διαμένει στη Βιέννη.

Η **ΜΑΓΙΑ ΡΟΥΤΣΕΒΙΤΣ** (1983, Ζάγκρεμπ) αποφοίτησε από τη Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών στο Ζάγκρεμπ με ειδίκευση στα Κροατικά και τα Γαλλικά. Εργάζεται ως δημοσιογράφος και μεταφράστρια και έχει τιμηθεί με δυο βραβεία ποίησης. Το πρώτο της μυθιστόρημα *Je suis Jednoruki* (Algoritam, 2016) ήταν στη βραχεία λίστα πολλών λογοτεχνικών βραβείων. Έργα της έχουν δημοσιευτεί σε διαδικτυακά και έντυπα λογοτεχνικά περιοδικά. Οι μεταφράσεις της από τα γαλλικά στα κροατικά περιλαμβάνουν το μυθιστόρημα της Adeline Dieudonné, *La vraie vie* (*Stvarni život*), της Laetitia Colombani, *La tresse* (*Pletenica*), και του Gilles Legardinier, *Complementement cramé* (*Potruno spaljen*), τα οποία έχουν εκδοθεί από τις εκδόσεις Znanje press.

174 tions and participates in a number of artistic projects in Serbia and abroad.

Η **ΝΑΤΑΣΑ ΣΡΝΤΙΤΣ** (το γένος Μίλκοβιτς) γεννήθηκε στο Σμεντέρεβο της Σερβίας το 1984. Αποφοίτησε από το Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας, της Σχολής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου, όπου και υποστήριξε την διδακτορική της διατριβή *Scientific and Artistic Truth in John Banville's Fiction* (Επιστημονική και καλλιτεχνική αλήθεια στο έργο του Τζον Μπάνβιλ). Εργάζεται ως μεταφράστρια λογοτεχνίας από τα αγγλικά στα σέρβικα και αντιστρόφως. Μέχρι σήμερα έχει μεταφράσει πάνω από δώδεκα βιβλία. Διεξάγει επίσης εργαστήρια λογοτεχνικής μετάφρασης στο Βελιγράδι. Διαμένει στο Κίκιντα της Σερβίας με τον σύζυγο και την κόρη της.

Η **ΒΙΤΟΜΙΡΚΑ ΤΡΕΜΠΟΒΑΤΣ** (1980) γεννήθηκε στο Νόβι Σαντ. Αποφοίτησε από το Ινστιτούτο Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου του Νόβι Σαντ, τμήμα Σέρβικης γλώσσας και λογοτεχνίας. Έχει εκδώσει τρεις ποιητικές συλλογές: *Plavo u boji* (Škart, Belgrade, 2012), *Sve drveće, sva deca i svi bicikli u meni* (LOM, Belgrade, 2017) και *Dani punog meseca* (LOM, Belgrade, 2020.) Ποιήματα της έχουν μεταφραστεί στα Αγγλικά, Γερμανικά, Ολλανδικά, Σλοβένικα, Αλβανικά, Πολωνικά και Ουγγρικά. Το 2017 της αποδόθηκε το Βραβείο BeFem για ιδιαίτερη καλλιτεχνική προσφορά για την ποιητική της συλλογή *Ono nije dom*. Είναι συνδιοκτίτρια του βιβλιοπωλείου Νόβι Σαντ, των εκδόσεων Μπούλεβαρντ, αλλά και συνδιοργανωτής του λογοτεχνικού φεστιβάλ Σόφα. Αυτό το διάστημα εργάζεται ως επιμελήτρια των εκδόσεων Μπούλεβαρντ και συμμετέχει επίσης σε μια σειρά καλλιτεχνικών εγχειρημάτων στη Σερβία και το εξωτερικό.

